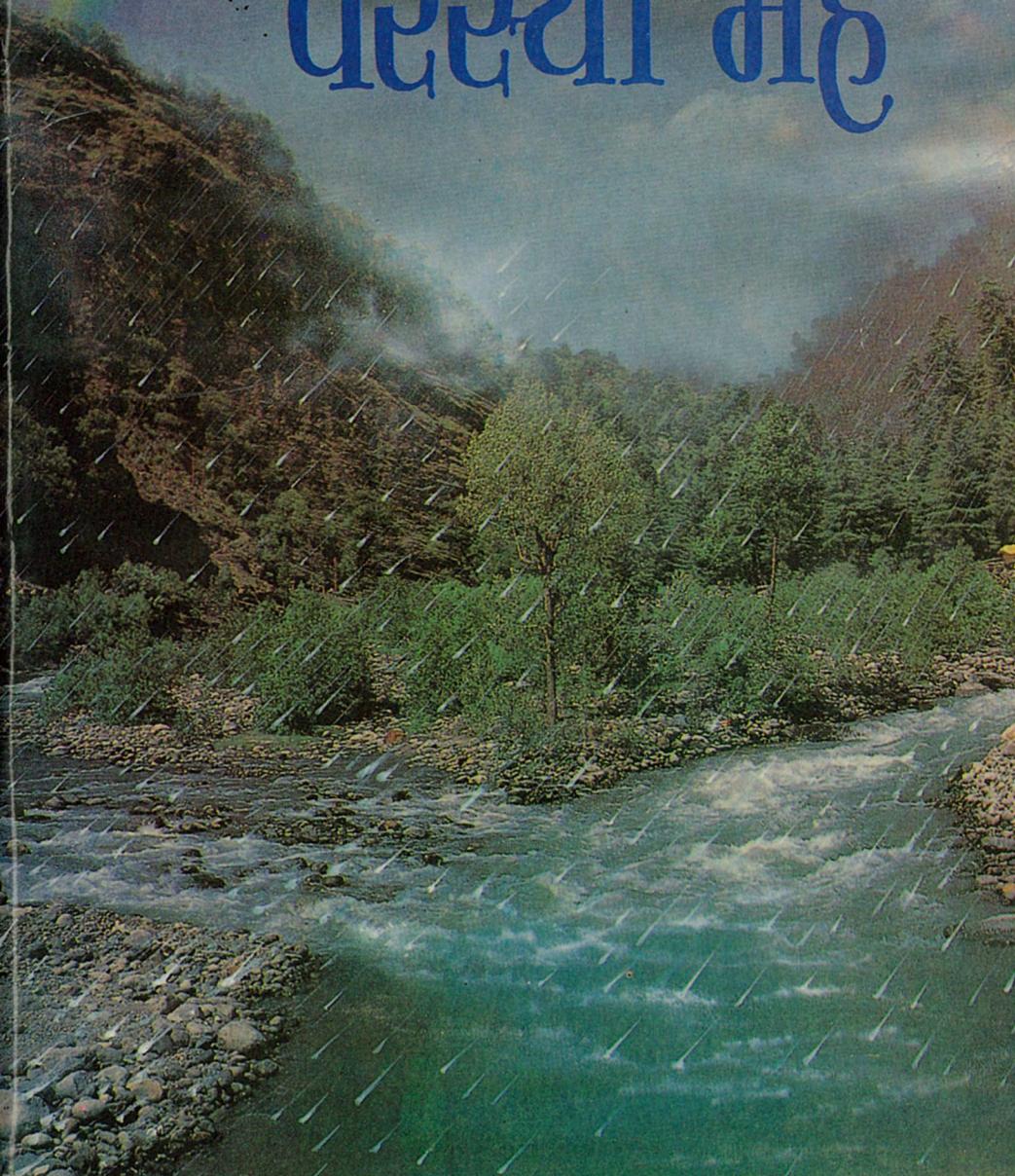

અમૃત ગર્વાની મેં

॥ श्री स्वामिनारायणो विजयतेतराम् ॥

ਪ੍ਰਾਚੀ ਮੈਂ

(વચ્નામૃતમાં વ્યક્ત થતું ભગવાન સ્વામિનારાયણનું આત્મવૃત્તાંત)

Er ist ein großer Wissenschaftler und ein großer Mensch.

— १८८ —

માર્ગ શાસ્ત્ર ભાગ

ପାତ୍ର କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା

• પ્રકારીક •

શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ રાજકોટ

અકિતધર્મ સુત શ્રીહિ. અનુજાનંદ સુખબપ
વિનાય અનુભૂત રંગન કરું, પાવન પરમ અનુપ

અમૃત વરસ્યા મેહ

(વચનામૃતના આધારે
ભગવાન સ્વામિનારાયણનું આત્મવૃત્તાત)

સંકલન	: પાર્ષ્ટ શામજી ભગત
પ્રકાશન	: શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ ગોડલ રોડ, રાજકોટ.
પ્રથમ આવૃત્તિ	: ૨૦' એપ્રિલ, ૧૯૯૪ સંવત ૨૦૫૦ ચૈત્ર સુદ-૮
પ્રત	: ૫૦૦૦
પડતર કિંમત	: રૂ. ૬-૫૦
વેચાણ કિંમત	: આર્થિક સહયોગ મળતાં વેચાણ કિંમત રૂ. ૭-૦૦
આર્થિક સહયોગ	: અ.નિ. નારાયણભાઈ ગંગારામભાઈ કેસરિયા પટિવાર શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ વિદ્યાર્થી સંઘ - રાજકોટ
પ્રાપ્તિ સ્થાન	: શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ, રાજકોટ-૪. ① : ૮૨૪૮૨, ૮૧૨૩૪ શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ, કોલેજ રોડ, જૂનાગઢ. ② : ૨૧૩૮૧ શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ, મેમનગર, અમદાવાદ. ③ : ૪૪૫૫૦૭, ૪૨૮૮૯૯ શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ, નાની વેડ રોડ, સુરત. ④ : ૩૧૭૦૧
મુખ્યપૃષ્ઠ	: વિદ્યાર્થી શ્રી ધનશ્યામ જાદવ
ટાઇપ સેટિંગ	: ગ્રાફિક સ્ટાઇલ - ૩૩/૩૭, કરણ પરા, રાજકોટ.
મુદ્રક	: ભાર્ગવી પ્રિન્ટસ, ૧૯/૩, ભાવના સો. રાણીપ, અમદાવાદ-૩૮૨૪૮૦

ધર્મજીવન ગ્રંથમાળા

પુષ્પ - ૧

ભગવાન શ્રીસ્વામિનારાયણના સર્વજીવહિતકારી સંદેશાઓ
વિશ્વમાં ફેલાવવાના ઉદેશથી ઉગતી પેઢીમાં આધુનિક શિક્ષણ સાથે
સદ્ગ્રાહિત સંસ્કારો સીચન કરતી સંસ્થા શ્રીસ્વામિનારાયણ
ગુરુકુલ-રાજકોટના આદ્ય સંસ્થાપક સદ્ગ્રાહિત સધ્યરક્ષક પ.પૂ. શાસ્ત્રીજી
મહારાજશ્રી ધર્મજીવનદાસજીસ્વામીને ઈ.સ. ૨૦૦૧ માં એકસો વર્ષ પૂર્ણ
થશે સાથે જ્યાં તેઓશ્રીની જીવન સાધનાની સૌરભ મહેંકી રહી છે એ
ગુરુકુલ સંસ્થાને પચાસ વર્ષ પૂરા થશે. આ બંને પવો નિમિત્તે વ્યાપક રીતે
સામાજિક ઉત્થાન, ભગવદ્ ભક્તિ અને સત્તસાહિત્ય સર્જનના શુભ સંકલ્પ
શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ વિદ્યાર્થી સંઘે કર્યા છે.

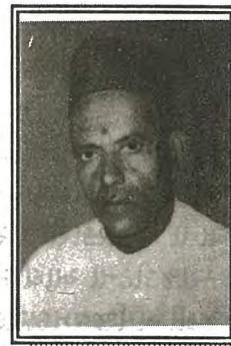
તેમાં સાહિત્ય સેવાનું આ પ્રથમ પુષ્પ સદ્ગુરુ વર્ષ શાસ્ત્રીજી
મહારાજશ્રી ધર્મજીવનદાસજીસ્વામીને સમર્પણ કરતા અમો કૃતજ્ઞતાની
લાગણી અનુભવીએ છીએ.

વિદ્યાર્થી સંઘ વતી,
શાસ્ત્રી માધવપ્રિયદાસના
જ્યશ્રીસ્વામિનારાયણ

પૂજય સમૃતિ

અ.નિ. રમણિકલાઈ નારણભાઈ
કેસરિયા

અ.નિ. નારણભાઈ ગંગારામભાઈ
કેસરિયા

અમારા પૂજય પિતાશ્રી અ.નિ. નારણભાઈ ગંગારામભાઈ કેસરિયા
તથા અ.નિ. ભાઈશ્રી રમણિકલાઈ નારણભાઈ કેસરિયાના આત્મ કલ્યાણ
અર્થે આ પુસ્તકનું પ્રકાશન શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ રાજકોટ દ્વારા
કરવામાં આવ્યું છે. ભગવાન સ્વામિનારાયણ અને બ્રહ્મનિષ્ઠ સંતોની
અમારા પરિવાર પર હંમેશા ફૂપાદાન રહે એજ પ્રાર્થના.

ડા. કાંતિલાલ કેસરિયા
ભૂજ - કુચ્છ

પ્રસ્તાવના

વચનામૃત ગ્રંથમાં ભગવાન સ્વામિનારાયણનું જીવન ગુણપૈલું છે. પાને પાને મહારાજે પોતાના અનુભવો ટાંકીને વાતો કરી છે. વક્તાનું ભાષણ તેના જીવનના હાર્દભૂત હોય. વચનામૃત ગ્રંથના પ્રવક્તા ભગવાન શ્રીહરિનું આત્મકથન તેમના દિવ્ય-માનુષ ગુણોનો સમન્વય છે. ભગવાન પણ મનુષ્ય તરીકે અવતરીને એક સામાન્ય માણસ જેવું જ જીવન જીવે છે. પોતાનો દિવ્યભાવ છુપાવી રાખે છે, તો પણ ક્યારેક એ પરબાવ જાળે-અજાળે મ્રગટ થઈ જાય છે. ત્યારે સાચા ભક્તો ભગવદ્ભાવને જાડી જાય છે. ભગવાન મનુષ્ય જેવા છે છતાં મનુષ્ય નથી. એમના જન્મ-કર્મ-અંતર્ધિનિ વગેરે લીલાઓ ભક્તના કલ્યાણ માટે હોય છે. વચનામૃત એ ભગવાનની વાણીની લીલા છે. આ લીલાને દરરોજ સંભારતા દિવ્યભાવની અનુભૂતિ જરૂર થાય. સદ્ગ્રંથના સ્વાધ્યાય, મનન, નિદિધ્યાસન મુમુક્ષુને સિદ્ધદશા સુધી પહોંચાડી દે, એમાં શંકા નથી.

શ્રીજ મહારાજના જીવન અંગેના અનેક લીલાયરિત્રથી ભરપૂર ગ્રંથો છે. પરંતુ વચનામૃત ગ્રંથમાં છુપાપૈલું તેમનું આત્મવૃત્તાંત એ બધાં ગ્રંથોથી જુદું તરી આવે છે. આ આત્મવૃત્તાંતના આધારે શ્રીજ મહારાજના જીવન ઉપર એક બીજો નવો જીવનગ્રંથ પણ તૈયાર કરી શકાય એટલી સામગ્રી છે. અભ્યાસુઓ આ નાનકડી પુસ્તિકાને વિસ્તૃત સ્વરૂપ આપશે એવી શ્રદ્ધા છે. ઉપરાંત વચનામૃત જેવા વિશાળ ગ્રંથમાંથી આ રીતે અનેક વિષયોનું સંકલન થાય અને તે પુસ્તક સ્વરૂપે સૌને ઉપલબ્ધ થાય તો સત્સંગ સાહિત્યની વિશિષ્ટ સેવા કરી ગણાશે.

આ પુસ્તિકાનું સંપાદન ગુરુકુલના પાર્શ્વ શામજી ભગતે વચનામૃત સ્વાધ્યાય કરતા કર્યું છે. ભગવાન શ્રીહરિ અને અ.નિ. ગુરુવર્ય પૂજ્યપાદ શાસ્ત્રીજ મહારાજના આશીર્વાદ તેમના ઉપર ઉત્તરે અને આ રીતે સત્સંગ સાહિત્યની સેવા કરતા રહે એવી અભિલાષા વ્યક્ત કરું છું.

આ પુસ્તિકાના પ્રકાશનમાં અ.નિ. નારાણાભાઈ ચંગારામભાઈ કેસરિયા તથા અ.નિ. રમણિકભાઈ નારાણાભાઈ કેસરિયાના પરિવારે આર્થિક સહયોગ આપ્યો છે.

શ્રીજ મહારાજનું આ આત્મકથન સૌને ઉપયોગી બનશે એવી આશા છે.

સ. ૨૦૫૦, હરિજયંતી
૨૦-૪-૮૪, રાજકોટ - કોઠારી દેવકુલાદાસના
જ્યશ્રી સ્વામિનારાયણ.

અમૃતનું આચમન

ભગવાન શ્રીસ્વામિનારાયણ દાદાના દરબારમાં અનરાધાર વરસ્યા. આ વર્ષા સાધારણ નહોતી, અમૃત વર્ષા હતી, બ્રહ્મરસની વર્ષા હતી, કહે કે બ્રહ્માનંદની એલી હતી.

શ્રીભાગ ધોમ ઘખતા તાપથી તપીને તાંબા વરણી થયેલી ઘરડી ઉપર અષાઢની એલી મંડાય અને જે આનંદ ઉભરાય તેવા બ્રહ્માનંદ સહોદર સહજાનંદના વરસાદથી હજારો ભક્તોના હદ્ય બ્રહ્મરસથી ભીના થયા આ બ્રહ્માનંદની ભસ્તીમાં ડોલતા - નાચતા ગાતા નંદ સંતોના અંતરમાંથી વેદવાઙી સમાન મધુર સ્વરો ગુજી ઉઠ્યાતા.....

આનંદ આપ્યો અતિ ઘણો રે

આ સમાનમાં અલબેલ - પુરુષોત્તમ પ્રગટી રે....

અષાઢી મેધે આવી કર્યા રે

અજા બીજા જાકળ - પુરુષોત્તમ પ્રગટી રે...

પૂરુચાલ્યા પૃથ્વી ઉપરે રે

ધોયા ઘરતીના મળ - પુરુષોત્તમ પ્રગટી રે....

તાં સામેથી બીજા મુનિનો મન મધુર નાચી ઊઠે છે અને ગહેરે છે -

મેહુલો તે વરસે હરિ મંદિરમાં રમણમ કરતા આવે રે....

શ્યામ ધૂટા ધનની ચડી આવી શ્યામ કોડિલા બોલે રે....

શ્યામ સુંદરની વંશી સુણીને દિલ વશિયર થઈ ડોલે રે....

ત્યારે એક મુનિના હદ્યમાંથી આનંદના ઉદ્રેકમાં ભસ્તી ભર્યો સૂર ઊઠે છે -

આજ સખી આનંદની એલી

હરિમુખ જોઈને હું થઈ છુ રે ઘેલી....

જેરામ કહે સ્વામી સુહેજે રે મળીયા

વાતની વાતે વહાલો અઠળક ટળીયા....

આજ પુરુષોત્તમ નારાયણ અઠળ ટળ્યા છે. શ્રી મુખમાંથી

નીકળતી અમૃત વર્ષાથી પૂઢ્યી ઉપર આનંદના પૂર ચાલ્યા છે. એ નિર્ભળ વાક્યસરિતાથી સમસ્ત ધરતીના સધળા મળ ઘોવાયા છે. ધર્મની ધીગી ધરતી મહિન થઈ હતી તે અમૃત વર્ષાથી પુનઃ સ્વચ્છ બની છે.

મહારાજના દર્શનમાં જાદુ ભર્યો હતો. મહારાજની વાણીમાં અદ્ભુત આકર્ષણ હતું.

એક વખત જેને મહારાજના દર્શન થતા તે પછી બીજું જોવાનું વીસરી જતા....

સુંદર ભૂરતિ શ્રી મહારાજની રૈ....

સુંદર કમળ સરીખા નેણ... સુંદર કરતા લટકા હાથના રૈ.

સુંદર અમૃત સરીખા વેણ... .

એક વખત મહારાજના મુખકમળમાંથી મધુર શબ્દ કાને પડતા અંતરમાં અજવાળા થઈ જતા.

મહારાજના આ અમૃત વચનો સંતો-ભક્તોએ ગીત્યા, માણ્યા અને બ્રહ્મ ભસ્તીમાં લીન બન્યા.

મહારાજના મુખારવિદમાંથી નીસરેલા અમૃત વેણ વચનામૃત સ્વરૂપે સંકલન પાણ્યા. આ વચન રૂપી અમૃતનું સેવન કરતાં કાળ, કર્મ, માયાના બંધનમાંથી મુક્ત થઈ શાશ્વત અભય પદને પમાય.

મહારાજના આ વચનામૃતો અલૌકિક છે, કરણ કે આ વચનો અલૌકિક ભૂમિકાએથી વહ્યા છે.

આ વચનો બ્રહ્મસ્થિતિમાંથી બોલાયા છે.

આ વચનો ગુણાતીત ભૂમિકાએથી ગવાયા છે.

વચનામૃત એ ખરા અર્થમાં સહજાનંદી ગીતા છે.

ઉંડાણથી સમજીએ તો વચનામૃત અને વેદની ભૂમિકા એક છે.

જે ભૂમિકાએથી વેદ બોલાયા એ જ ભૂમિકાએથી વચનામૃત બોલાયા છે.

વેદ એટલે પરમાત્માની પરાવાણી.

ફિ : વચનામૃત એ પુરુષોત્તમનારાયણની પરાવાણી. મનુષું માનુષું
ફિ પરમ તત્ત્વે આર્થ દૃષ્ટા ઋષિઓના અંતરમાં પ્રેરણા કરી અને
વેદવાણી પ્રગટી.

પરબ્રહ્મ શ્રી હરિએ મુનિઓ સમક્ષ વૈખરી દ્વારા આર્થવાણી ઉચ્ચારી
ને વચનામૃતો લખવાની પ્રેરણ પ્રાપ્ત થઈ.

આ અમૃતવાણી મુનિઓના મંડળમાં વહી, સુદૃઢ સ્વરૂપ પામી,
વચનામૃત સ્વરૂપે વહેવા લાગી.

સંક્ષિપ્તમાં વચનામૃત એટલે વેદવાણીની ભગવાને સ્વમુખે કરેલી
સરળ વ્યાખ્યા....

વચનામૃત એટલે સાંખ્ય, યોગ, વેદાંત અને પંચરોત્ર આ ચાર
શાસ્ત્રોનો સાર અને સમન્વય....

વચનામૃત એટલે ધર્મ, જ્ઞાન, વૈરાય સહિત ભક્તિ સ્વરૂપી
ભાગવત ધર્મનો શ્રેષ્ઠ ગ્રંથ.

વચનામૃત એટલે વેદ પ્રતિપાદિત ઉપાસના અને ઉપાસનાનું સ્વરૂપ
નિરૂપણ કરનારો ગ્રંથ.

વચનામૃત એટલે ભગવાન સ્વામિનારાયણો પ્રબોધેલ તત્ત્વજ્ઞાન અને
જીવન સાધનાનો ઉત્તમ ગ્રંથ.

આ ગ્રંથમાં કેવળ શુષ્ણ તત્ત્વચર્ચા નથી, પરંતુ રોજબરોજના જીવન
બ્યવહારમાં વડી શકાય તેવા મૂલ્યોનું સુંદર નિરૂપણ છે. અધ્યાત્મને
બ્યવહાર જીવનમાં ઉતારવાની કણ આ ગ્રંથમાં શીખવવામાં આવી છે!

‘દીવાથી દીવો પ્રગટે’ ‘જીવનથી જીવન ઘડાય’....

એ ન્યાયે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ ઉપદેશ પ્રસંગોએ પોતાના
અંગત જીવનના સુંદર દ્રષ્ટાંતો આપી ભક્તજનોના આદર્શ જીવનને ઘડવા
પ્રયત્ન કરતા. છોડને પાણી મળતા તે પાંગરી ઉઠે તેમ મહારાજના અમૃત
વચનો સાંભળતા સાધકોની સાધનાના છોડ જાણે અમૃત પીધું છોય તેમ
પાંગરી ઉઠતા. ભગવાન શ્રીસ્વામિનારાયણને ભક્તજનો ‘શ્રીજ
મહારાજ’ ના હુલામણા નામે બોલાવતા. સમસ્ત વચનામૃત ગ્રંથ શ્રીજ

મહારાજ અને સંતો ભક્તોના અદ્ભૂત સંવાદથી ભરપૂર છે.

શ્રીજ મહારાજ જ્યાં જ્યાં વિચરણ કરતા ત્યાં ત્યાં સભાઓ ભરતા, કથાવાતરિઓ કરતા આ સભાઓની જીણી જીણી વિગતોની નોંધ તેમના સમકાળીન નંદ સંતો કરી લેતા. આવી નોંધોના ખરડાઓને એકત્રિત કરીને ભગવાન શ્રીસ્વામિનારાયણની ઉપસ્થિતિમાં જ સદ્. મુક્તાનંદ સ્વામી, સદ્. ગોપાળનંદ સ્વામી, સદ્. નિત્યાનંદસ્વામી તથા સદ્. શુકાનંદસ્વામી આ ચાર સદ્ગુરુઓએ સંકલન કર્યું. આ સંપાદિત ગ્રંથ એજ આ વચનામૃત.

આ ગ્રંથમાં જ્યાં જ્યાં મહારાજે પોતાના અંગત જીવનની વાતો કરી છે. તથા પોતાના સ્વભાવ, રૂચિ, અભિપ્રાય, વિચારો, અનુભવો, સિદ્ધાંતો, વગેરેની વાતો કરી છે. તેને અલગ તારવીને સંકલન કરતા શ્રીજ મહારાજની આત્મકથાનું સુંદર સ્વરૂપ ઉપસી આવે છે.

પૂર્વે ભગવાનના અનેક અવતારો થયા છે. તેમના જીવન ચરિત્રો ઘણા લાંબા સમય પછી લખાયા છે. જ્યારે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે પોતાનીજ હ્યાતીમાં સ્વમુખે પોતાના જીવન અંગે વાતો કરી છે.

સ્વમુખે કે સ્વહસ્તે પોતાની જીવન અંગેના કથા કહેવાય કે લખાય તેનું નામ આત્મકથા.

જ્યાં સુધી લખવાનો સવાલ છે, ત્યાં સુધી ભગવાન શ્રીસ્વામિનારાયણે કંઈજ લખ્યું નથી પરંતુ એમના જીવન અંગે તેમના સમકાળીન નંદ સંતો અને ત્યાર પછી પણ અનેક વિદ્વાનોએ ઘણું ઘણું લખ્યું છે. આ બધા ગ્રંથો તેમના દિવ્ય-માનુષ જીવન ઉપર પ્રકાશ પાડે છે. આ બધા ગ્રંથોમાં સમગ્ર રીતે અતિશય પ્રમાણભૂત ગ્રંથ તો વચનામૃત જ ગણાય; કારણકે એ શ્રીજ મહારાજની પોતાની વાળીનો પોતે જ પ્રમાણિત કરેલો સંગ્રહ છે. તેથી તેમાં કરેલા સ્વજીવનના કથનો, આત્મકથનો ગણીને અલગ તારવ્યા છે.

શ્રીજ મહારાજના આત્મકથનોમાં એમના દિવ્ય અને માનુષગુણો સહેજે અભિવ્યક્ત થાય છે. છતાં તેમાં આત્મશ્લાધાની ક્યાંય છાંટ નથી.

જે છે તે સહજ, સુંદર અને સરળતાથી રજુ થયું છે.

એક બાજુ પોતાના જમણા સાથળ ઉપરના ખાંપાના ચિહ્નને સભા

સમક્ષ બતાવીને નિર્ભળ, નિખાલસ ભાવે શ્રીજી કહે છે.

“આ ચિહ્નને જ્યારે અમે દેખીએ છીએ ત્યારે તે જાડ ને તલાવરી સાંભરી આવે છે માટે જેને જેને જન્મભૂમિ તથા દેહના સંબંધી તે ન સાંભરતા હોય તે બોલો, ને જે લાજે કરીને ન બોલે તેને શ્રી નરનારાયણના સમ છે”

તો બીજુ બાજુ એટલી જ સરળતાથી મહારાજ પોતાનો દિવ્યભાવ છતો કરી દેતા કહે છે.

“તે તેજને વિશે એક ભગવાનની મૂર્તિ દેખાય છે તે અતિ પ્રકાશમય છે. ને તે મૂર્તિ ધનશ્યામ છે તો પણ અતિશય તેજે કરીને શ્યામ નથી જણાતી, અતિશય શ્વેત જણાય છે....

તે મૂર્તિને અમે પ્રકટ પ્રમાણ હમણા પણ દેખીએ છીએ અને સત્સંગમાં નહોતા આવ્યા ત્યારે પણ દેખતા અને માતાના ગર્ભમાં હતા તે દિવસ પણ દેખતા અને ગર્ભમાં આવ્યા મોરે પણ દેખતા. અને અમે બોલીએ છીએ તે પણ ત્યાં જ બેઠા થકા બોલીએ છીએ અને તમે પણ સર્વે ત્યાં જ બેઠા છો, એમ હું દેખું છું....

તે તેજને વિશે મૂર્તિ છે, તે જ આ પ્રત્યક્ષ મહારાજ છે. એમ જાણજ્યો અને જો એમ ન જણાય તો એટલું તો જરૂર જાણજ્યો જે ‘અક્ષરરૂપ’ જે તેજ તેને વિશે જે મૂર્તિ છે તેને મહારાજ દેખે છે.’

આ રીતે પારલૌકિક વાતોને અનુભવની એરણ પર કસીને પોતાની અનુભૂતિ સરળ રીતે જણાવી દે છે.

આ ઉપરાંત શ્રીજી મહારાજના આ વચ્ચનો વાંચ્યતા તેમના અનેક ગુણો ઉરીને આંખે વળગે છે. જેવા કે - નિર્ભાકૃપણું, દેહનો અનાદર, ભક્તોમાં અપાર હેત, વૈરાગી, અડગ બ્રહ્મચર્ય, દ્વયાળુ પ્રકૃતિ, અખંડ આત્મદર્શન, સમાધિની સ્થિતિ, અને સમાધિ કરાવવાની અલૌકિક શક્તિ, સત્ત્વાસ્ત્રોનો અભ્યાસ, કથા કીર્તનોનું વ્યસન, વિનય વિવેકથી ભરેલો સેવામય સ્વભાવ, કઠોર સાધના, તપનો ઈશક,

ભક્તવત્તસલપણું, સાધકભાવ, સિદ્ધેશ્વરભાવ, યોગેશ્વરભાવ, અને સર્વર્થી પર મુરુષોત્તમનો ભાવ વળે.

સહજાનંદ સ્વામીના આ દિવ્ય-માનુષ ગુણો અધ્યાત્મપંથના પ્રવાસીને પ્રેરણા, બળ અને હિંમત પૂરા પાડે છે.

શ્રીજ મહારાજની આત્મગાથાનું સંકલન અમદાવાદ ગુરુકુલમાં રહી અભ્યાસ કરતા પાર્ષ્ટ શામળ ભગતે કર્યું છે. લગવાન શ્રીસ્વામિનારાયણના બાળપણથી પ્રારંભ કરીને અંતિમ અનુસંધાન સુધીના વચનોને આત્મવૃત્તાંતના યોગ્ય ક્રમમાં ગોડવીને “અમૃત વરસ્યા મેહ” એવું નામાભિધાન કરી આ પુસ્તિકા સ્વરૂપે પ્રગટ કરી સત્તસંગ સમાજ સમક્ષ રજુ કરવાનો આ નામ પ્રયાસ કર્યો છે.

વિવિધ ફૂલડાઓથી ગુંથાયેલી માળામાં જેમ દોરો સૌંસરો ચાલ્યો જાય તેમ આ કથામાં શ્રીજ મહારાજના સ્વરૂપ, સ્વભાવ, દૃષ્ટિ, અભિપ્રાયનો સૂર આરપાર ચાલ્યો જાય છે.

આ આત્મ વૃત્તાંત શ્રીજ મહારાજ અંગેના અન્ય જીવન ચરિત્ર ગ્રંથોની તુલનાએ વિશેષ પ્રમાણ ભૂત અને અનુસરણીય ગણાશે; કારણ કે તે શ્રીજના સ્વમુખે ઉદ્ગાન પામેલી છે.

શ્રીજ મહારાજનું અનન્યભાવે ઉપાસન કરનારા સંતો-હરિભક્તો મહારાજની આ જીવન કથા વાંચીને જરૂર પ્રસન્ન થશે જ, પરંતુ ભગવાન સ્વામિનારાયણના જીવન ઉપર અધ્યયન-અભ્યાસ કરવા ઈચ્છા જિજ્ઞાસુઓ અને વિદ્વાનોને પણ ઉપયોગી થશે એવી શરૂધા છે.

પરમ પૂજ્ય ગુરુદેવ શાસ્ત્રીજ મહારાજ શ્રી ધર્મજીવનદાસજી સ્વામીની પવિત્ર સ્મૃતિમાં આ પુસ્તિકા સત્તસંગ સમાજ સમક્ષ મૂક્તા અમને પરમ આનંદ થાય છે.

સંવત - ૨૦૫૦

શ્રી હરિ જ્યંતી

શાસ્ત્રી માધવપ્રિયદાસ

શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ
રાજકોટ.

નિવેદન

આત્મકથનથી વડિતનો સાચો પરિચય મળે. મહાન પુરુષો, અવતારપુરુષો વિષે અનેક ગ્રાન્ની જીવનકથાઓ, દંતકથાઓ, ચમત્કારી વાતો પ્રચલિત થાય છે. પણ જે તે મહાનુભાવનું સાચું વડિતત્વ તેના આત્મવૃત્તાંતમાંથી નીખરી ઉઠે છે. સાચો માણસ સરળ હોય, તે પોતાના વિષે ખોટા વમણ રચ્યતો નથી.

વચનામૃત અધ્યયન દરમ્યાન તૈયાર થયેલી શ્રીજી મહારાજના સ્વ જીવનની નોંધો આત્મવૃત્તાંત સ્વરૂપે આકાર પામી. આ કથા પ.પૂ. સદ્. કોઠારી સ્વામી દેવકૃષ્ણાશાસ્ત્ર સ્વામીની આગળ વાંચતા, તેમને ખૂબ ગમી અને પુસ્તિકા સ્વરૂપે પ્રગટ થાય એવી ઈચ્છા વ્યક્ત કરી. સૌ સંતો-ભક્તોને પણ રૂચિકર લાગતા તે ‘અમૃત વરસ્યા મેહ’ સ્વરૂપે પ્રગટ થઈ.

શ્રીજી મહારાજ ખરેખરા સહજાનંદી હતા. સદાય આનંદી સ્વભાવ, અતિ દ્યાળું પ્રકૃતિ, ભક્તો ઉપર અપાર હેત, સિદ્ધિ કે ચમત્કાર પ્રદર્શન પ્રત્યે અણગમો, પંચવિષયનો અભાવ, સદૈવ બ્રાહ્મિસિથિતિ, સાકાર નિષ્ઠા અને અંદર જાગૃતિભર્યુ જીવન એ શ્રીજના આત્મકથનમાંથી તરી આવતા સહજ ગુણો છે. આત્મા અને પરમાત્માનો વેગ લગાડી દેવા માટે જ શ્રીજી મહારાજનું અવતરણ આ પૃથ્વી પર થયું છે એવો આંતર સૂર આ વચનો પરથી જાણાય વિના રહેતો નથી.

વચનામૃત સ્વાધ્યાય દરમ્યાન આવતા અપાર આનંદના ઝોત સમી શ્રીજી મહારાજની આત્મકથા પ્રગટ થઈ તેની પાછળ અમદાવાદ ગુરુકુલના પૂજ્ય પુરાણી શ્રી બાલકૃષ્ણાશાસ્ત્રસ્વામીની પ્રેરણા, માર્ગદર્શન અને બધી રીતે સતત સંભાળ લેવાની વૃત્તિને આભારી છે. વચનામૃતની જૂની પ્રત પરમ પૂજ્ય પુરાણીસ્વામી ભક્તિપ્રકાશાશાસ્ત્ર સ્વામી પાસેથી ઉપલબ્ધ થઈ છે. તેના આધારે આ સંકલન કાર્ય કર્યું છે. તેમાં લખનારનું કોઈ પ્રદાન નથી.

ભગવાન સ્વામિનારાયણના પવિત્ર સંતો-હરિભક્તો પ્રસન્ન થાય અને સત્તંગ સાહિત્યની સેવા કરવાનું બળ મળે એજ પ્રાર્થના.

શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ

- શામજી ભગત

અમદાવાદ

નામૂત સંકેત સૂચિ		અર્થ
પ્રથમ પ્રકરણ	-	ગ.પ્ર.
દ્વારા પ્રકરણ	-	સા.
યાશી પ્રકરણ	-	ક્રા.
પ્રેકરણ	-	લો.
દ્વારા પ્રકરણ	-	ચ.
મધ્ય પ્રકરણ	-	ગ.મ.
દાવાદ પ્રકરણ	-	અમ.
લાલ પ્રકરણ	-	વર.
અંત્ય પ્રકરણ	-	ગ.અં.

वचनाभूत संकेत सूचि

ગાઢા પ્રથમ પ્રકરણ	ગ.પ.
સારંગપુર પ્રકરણ	સા.
કારિયાણી પ્રકરણ	કા.
લોયા પ્રકરણ	લો.
પંચાળા પ્રકરણ	પં.
ગાઢા મધ્ય પ્રકરણ	ગ.મ.
અમદાવાદ પ્રકરણ	અમ.
વરતાલ પ્રકરણ	વર.
ગાઢા અંત્ય પ્રકરણ	ગ.અં.
૧૫	
૧૬	
૧૭	
૧૮	
૧૯	
૨૦	
૨૧	
૨૨	
૨૩	
૨૪	

અનુક્રમણિકા

કૃમ	વચનામૃત નંબર	૫૪
બાળપણ	ગ.મ. ૫૫	૧૬
બાળપણના સંસ્કરણો	ગ.અ. ૧૪, ગ.પ્ર. ૩૭	૧૬
તપના સંકલ્પ	કા. ૩	૨૦
ગૃહત્યાગ	ગ.મ. ૫૫	૨૦
ત્યાગી-વૈરાગી	લો. ૩	૨૦
યોગના અભ્યાસી	ગ.પ્ર. ૭૩	૨૧
કઠોર સાધના	ગ.પ્ર. ૨૮	૨૧
તીર્થોમાં ફરતા	ગ.પ્ર. ૧૦, ગ.અ. ૩૬	૨૨
સદ્ગુરુનો મેળાપ	ગ.મ. ૫૫, સા. ૩, લો. ૩, ગ.અ. ૨૭, ૧૩, ગ.પ્ર. ૭૩	૨૩
શુરૂના વરદાન	ગ.પ્ર. ૭૦	૨૪
સ્વામી અંતર્ધીન થયા	ગ.મ. ૫૫, ૫૦	૨૪
સમાધિ પ્રકરણ	ગ.પ્ર. ૨૫, વર. ૧૩, ૧૪	૨૫
બ્રહ્માંડ દર્શન	ગ.મ. ૧	૨૬
શિવ દર્શન	લો. ૧	૨૭
જગન્નાથજી પ્રવેશ	ગ.પ્ર. ૫૮	૨૮
અખંડ આત્મદર્શન	ગ.મ. ૩૫	૨૮
ગોલોક ધામ દર્શન	ગ.મ. ૧૮	૨૮
અંતરની વાત્તી	ગ.મ. ૫૪	૨૮
દ્યાળુ સ્વભાવ	ગ.મ. ૨૭, ૨૮, ૫૦	૩૦
અમારી પ્રકૃતિ	ગ.મ. ૨૮	૩૧
સ્વાભાવિક ગુણ	ગ.પ્ર. ૪૪, ગ.મ. ૩૦, ૩૮	૩૨
અમારો સિદ્ધાંત	ગ.અ. ૧૦	૩૩
જીવનદોરી	ગ.મ. ૨૮	૩૪
અમારો સ્વભાવ	ગ.પ્ર. ૧૮, વર. ૧૧	૩૫
તે અમને જાણો	ગ.પ્ર. ૭૩	૩૬
અમારો ઈશક	કા. ૧૦	૩૭
શ્રીકૃષ્ણાર્પણ	કા. ૫	૩૮
અમારુ અંગ	ગ.મ. ૩૩	૩૯
ગ્રાણ અંગ	ગ.મ. ૫૨	૪૦

અમારો વિચાર	ગ.પ્ર. ૨૬	૪૦
સુખમય વિચાર	પં. ૧	૪૧
અમારું રહસ્ય	ગ.મ. ૫૦	૪૨
સહજ સ્વભાવ	ગ.અં. ૨૧	૪૩
ધ્યાન ઉપાસના	ગ.પ્ર. ૫૪, ગ.અં. ૩૬	૪૪
અનુભવ સિદ્ધ વાત	ગ.મ. ૧૩	૪૫
તેજોમય મૂર્તિ	ગ.મ. ૧૩	૪૬
નિરાવરણ સ્થિતિ	ગ.મ. ૧૩	૪૭
પ્રત્યક્ષ મહારાજ	ગ.મ. ૧૩	૪૮
સાકાર નિષ્ઠા	ગ.પ્ર. ૩૭	૪૯
કીધની ચટકી	ગ.મ. ૨૭	૫૦
હેત	પં. ૩, ગ.અં. ૨૪	૫૦
ધ્રા-ઉત્સવ	ગ.પ્ર. ૩	૫૧
ચારિત્ર સંભારવા	ગ.પ્ર. ૩૮	૫૧
નિર્વાસનિક મન	ગ.પ્ર. ૩૮	૫૧
કલ્યાણકારી લીલા	ગ.મ. ૩૪	૫૨
કલ્યાણની વાત	ગ.મ. ૩૪	૫૨
દર્શન વિવેક	સા. ૨, ૩	૫૩
રૂચિ-અભિપ્રાય	લો. ૧૪	૫૪
અંતરનો અભિપ્રાય	વર. ૧૫	૫૫
સ્વાભાવિક રૂચિ	ગ.અં. ૧૩	૫૫
ભક્તિ ભાવના	કા. ૬, ગ.મ. ૫૨	૫૭
અમારી ઉપાસના	લો. ૧૪	૫૮
સુવાયુ	લો. ૧૪	૫૮
અમારી નિષ્ઠા	ગ.અં. ૧૩	૫૯
ભગવાનની ઈચ્છા	ગ.અં. ૧૩, ગ.પ્ર. ૭૪	૫૯
નારાયણ	લો. ૧૩., ગ.પ્ર. ૩૮	૬૨
અમારો વાદ લેશો મા	ગ.પ્ર. ૧૮	૬૩
વિમુખ કે સત્સંગી	વર ૧૮, ગ.પ્ર. ૭૬	૬૪
શુષ્ણશાન નિષેધ	ગ.પ્ર. ૩૮, ગ.મ. ૧૬	૬૫
વાસ સિદ્ધાંત બોધક	ગ.પ્ર. ૩૮, ગ.મ. ૨૧, ૫૪, વર. ૧૮.	૬૬
સત્સંગમાં કુસંગ	ગ.પ્ર. ૧૭	૬૭

કુંસંગ	ગ.મ. ૧૮	૨૩, ૪૫, ૬૮	શાલાં ૬૭
કુપાત્રનો ત્યાગ	ગ.પ્ર. ૧૮	૨	શાલાં ૬૮
જાણવાયોગ્ય	વર. ૧૮	૦૫, ૨	૬૮
અરસ-પરસ	ગ.મ. ૪૭	૨૫, ૩૦	૬૮
ભક્ત મહિમા	ગ.અં. ૨૧	૨૧, ૨૨	૬૮
અમારો નિશ્ચય	ગ.મ. ૨૧	૨૧, ૨૨	૭૦
સંકલ્પનો મંદવાડ	ગ.મ. ૨૨	૨૧, ૨૨	૭૧
મંદિર નિર્મિશ હેતુ	ગ.મ. ૨૭	૨૧, ૨૨	૭૨
નિજામી વર્તમાન	ગ.મ. ૩૩	૨૧, ૨૨	૭૩
શાસ્ત્ર પ્રતિપાદન	ગ.પ્ર. ૨૩, ગ.મ. ૩૫, ૩૬	૨૧, ૨૨	૭૪
કથા-કીર્તન ગ્રીતિ	ગ.મ. ૮, ૪૮, ૪૮, લો.	૨૧, ૨૨	૭૪
અંતર તપાસ	૧૪, ગ.અં. ૧૩	૨૧, ૨૨	૭૫
ધ્યાનની વાત્તી	ગ.મ. ૫૬	૨૧, ૨૨	૭૭
અયોધ્યા વાસી	અમ. ૧	૨૧, ૨૨	૭૭
સમર્પજણ શિક્ષા	અમ. ૩	૨૧, ૨૨	૭૭
અધિક પ્રાણામ	ગ.પ્ર. ૭૩	૨૧, ૨૨	૭૮
અખંડ વિચાર	ગ.મ. ૪૦	૨૧, ૨૨	૭૮
શિક્ષાપત્રીનો પાઠ	ગ.મ. ૫૫	૨૧, ૨૨	૮૦
અમનેન ગમે	ગ.અં. ૧	૨૧, ૨૨	૮૧
અમને બહુ ગમે	ગ.અં. ૨૫, ૨૬	૨૧, ૨૨	૮૨
સાવધાન રહેજો	ગ.અં. ૨૫, ૨૬, ૩૦	૨૧, ૨૨	૮૪
દિવ્ય સભા	ગ.મ. ૪૫	૨૧, ૨૨	૮૪
અમારા હેતવાળા	ગ.અં. ૨, ૨૧	૨૧, ૨૨	૮૪
અનુસંધાન	ગ.અં. ૨૪, ૨૮	૨૧, ૨૨	૮૫
અજમાવેલ વાત	ગ.અં. ૩૦	૨૧, ૨૨	૮૭
પ્રગટ પુરુષોત્તમ ભગવાન	ગ.અં. ૩૮	૨૧, ૨૨	૮૮
	ગ.પ્ર. ૨૩, ૨૪, ૩૧, ૩૭, ૪૮,	૨૧, ૨૨	૮૮
	૫૧, ૫૫, ૭૨	૨૧, ૨૨	૯૧
	ક્ર. ૨, ૭, ૮, ૧૦	૨૧, ૨૨	૯૧
	લો. ૫	૨૧, ૨૨	૯૨
	ગ.મ. ૮	૨૧, ૨૨	૯૨
સંદર્ભ ગ્રંથ	ગ.અં. ૩૧, ૩૮	૨૧, ૨૨	૯૨
વચનામૃત સૂચિ	૮૧, ૮૨	૨૧, ૨૨	૯૩

અમૃત વરદયા મેદ

(વચનામૃતમાં વ્યક્ત થતું ભગવાન સ્વામિનારાયણનું આત્મવૃત્તાંત)

બાળપણ

જ્યારે અમારે બાળ અવસ્થા હતી, ત્યારે પણ દેવ મંદિર હોય ત્યાં દર્શને જાવું, કથાવાત્તી સાંભળવી, સાધુનો સમાગમ કરવો, તીર્થ કરવા જાવું, એવી વાત્તી ગમતી.

- ગ.મ. ૫૫

બાળપણના સંસ્કરણ

જ્યારે અમે નાના હતા ત્યારે અયોધ્યાપુરીમાં એક શિવનું મંદિર હતું તેમાં જઈને અમે સૂતા, ત્યાં એક કાયસ્થ નિત્ય શિવનું પૂજન કરવાને આવતો. તે શિવની પૂજા કરીને, ગાલ વજાડીને શિવ પાસે એમ વર માગતો જે હે મહારાજ ! હે શિવજી ! મને કોઈ દિવસ મનુષ્યનો અવતાર દેશો મા; શા માટે જે મનુષ્ય દેહમાં તો તાંબુ ખાઈ ખાઈને મરી ગયા પણ સ્ત્રીનું સુખ સારી પેઠે ભોગવાતું નથી. માટે હે શિવજી ! મને તો જન્મોજન્મ લંબકણીનો જ અવતાર દેજ્યો; જે લાજ મર્યાદા મૂકીને સારી પેઠે સ્ત્રીનું સુખ તો ભોગવીએ. એમ નિત્ય શિવજી પાસે વર માગતો.... એવી મહિન વાસના આ જીવને થાય છે તે અમે નજરે દીઠી છે.

- ગ.અ. ૧૪

આ ચિલ્દનને જ્યારે અમે દેખીયે છીએ ત્યારે તે જાડ ને તલાવડી સાંભરી આવે છે, માટે જન્મભૂમિ તથા પોતાના સગાસંબંધી તેને અંતરમાંથી વિસારી દેવા તે ઘણું કઠણ છે.

- ગ.પ. ૩૭

તपना संकल्प

મને બાલપણામાં સ્વર્ગભી કાર્તિકની પેઠે એવો જ વિચાર ઉપજ્યો જે “મારે શરીરમાં માતાનો ભાગ જે રુધિર ને માંસ તે રહેવા દેવું નથી. માટે ઘણેક પ્રયત્ને કરીને શરીર એવું સૂક્ષ્મી નાખ્યું જે શરીરમાં કાંઈક વાગે તો પાડ્યાનું ટીપું નિસરે, પણ રુધિર તો નિસરે જ નહિ. એવી રીતે જે સારો હોય તે તો બાલપણામાંથી જ જણાય.

- કા. ૩

ગૃહ ત્યાગ

જ્યારે ઘર મૂકીને નીસર્યા ત્યારે તો વસ્ત્ર રાખવું પણ ગમતું નહિ અને વનમાં જ રહેવું ગમતું અને બીક તો વેશમાત્ર લાગતી જ નહિ અને વનને વિષે મોટા મોટા સર્પ, સિંહ, હાથી ઈત્યાદિક અન્તં જનાવર દીઠામાં આવ્યા, પણ કોઈ પ્રકારે હૈયામાં ભરવાની તો બીક જ લાગતી નહિ, એવી રીતે મહાવનને વિષે સદા નિર્ભય રહેતા.

- ગ.મ. ૫૫

ત્યાગી-વૈરાગી

અમારો સ્વભાવ કેવો હતો, તો ગોદોહન માત્ર એક સ્થાનકમાં રહેવાય, પણ વધુ રહેવાય નહિ. એવા ત્યાગી હતા, ને વૈરાગ્ય અતિશય હતો.

- લો. ૩

યોગના અભ્યાસી

જ્યારે અમે નાના હતા ત્યારે એમ સાંભળ્યું હતું જે વીર્ય તો પરસેવા દ્વારે કરીને પણ નીકળી જાય છે. પછી તે વીર્યને ઉદ્વર્ચ રાખવાને સારુ અમે બે પ્રકારની જગ્યાબસ્તિ શીખ્યા હતા અને કુંજરક્કિયા શીખ્યા હતા અને કામને જ્યારે સારુ કેટલાક આસન શીખ્યા હતા અને રાત્રિએ સૂતા ત્યારે ગોરખ આસન કરીને સૂતા, જેણે કરીને સ્વખમાં પણ વીર્યનો પાત થાવા પામે નહિ. પછી તે કામને જ્યાનું એવું સાધન કર્યું જે શરીરમાંથી પરસેવો જ નીકળે નહિ અને ટાઢ્યાતડી પણ લાગે નહિ.

- ગ.પ્ર. ૭૩

કઠોર સાધના

અમે જે જે સાધન કર્યા હતાં, તેને વિષે કોઈ રીતે દેહ રહે જ નહિ ને તેમાં પણ દેહ રહ્યો તેને પ્રારબ્ધ કહીએ, તે શું તો અમે શ્રી પુરુષોત્તમપુરીમાં રહેતા ત્યારે કેટલાક માસ સુધી તો વાયુ ભક્ષણ કરીને રહ્યા તથા ત્રશચાર ગાઉના પહોળા પાટવાળી એક નદી હતી તેને વિષે એકવાર શરીર તણાતું મેલ્યું તથા શિયાળો, ઉનાળો ને ચોમાસું તેને વિષે છાયા વિના એક ક્રીપીનભર રહેતા હતા તથા ઝડીને વિષે વાઘ, હાથી તથા અરણાપાડા તેની લેળે ફરતા, એવાં એવાં અનંત વિકટ ડેકાણાં તેને વિષે ફર્યા તોય પણ કોઈ રીતે દેહ પડ્યો નહિ.

- ગ.પ્ર. ૨૯

તीર्थोमां ફરતा

અમે વેંકટાદ્રિથી સેતુબંધ રામેશ્વર જતા હતા, ત્યાં એક સેવકરામ નામે સાધુ હતો. તે શ્રીમદ્ ભાગવતાદિક પુરાણને ભજ્યો હતો. તે માર્ગમાં ચાલતા માંદો પડ્યો, તેની પાસે રૂપિયા હજારની સોનામહોર હતી પણ ચાકરીનો કરનારો કોઈ નહિ માટે રોવા લાગ્યો, પછી તેને અમે કહું જે, ‘કાંઈ ચિંતા રાખશો મા, તમારી ચાકરી અમે કરશું.’ પછી ગામને બહાર એક કેળાની હુલવાડી હતી, તેમાં એક વડનો વૃક્ષ હતો, તે વડના વૃક્ષને વિષે હજાર ભૂત રહેતા; પણ તે સાધુ તો ચાલી શકે એવો રહ્યો નહિ ને અતિશય માંદો થયો. તે ઉપર અમને અતિશય દયા આવી. પછી તે ઠેકાડો અમે તે સાધુને કેળનાં પત્ર લાવીને હાથ એક ઊંચી પથારી કરી આપી અને તે સાધુને લોડીંગ પેટ બેસાંનું હતું તેને અમે ધોતા ને ચાકરી કરતા. ને તે સાધુને જેટલું જોઈએ તેટલું અમારે પાસે ખાંડ, સાકર, ધી, અન્ન તે પોતાના રૂપિયા આપીને મંગાવતો, તે અમે લાવીને રાંધી ખવરાવતા, ને અમો વસ્તીમાં જઈને જમી આવતા. ને કોઈક દિવસ તો અમને વસ્તીમાં અન્ન મળતું નહિ, ત્યારે અમારે ઉપવાસ થાતો. તો પણ કોઈ દિવસ તે સાધુએ અમને એમ કહું નહિ જે “અમ પાસે દ્રવ્ય છે, તે આપણો બેને કાજે રસોઈ કરો ને તમે પણ અમ લેણા જમો.” પછી એમ સેવા કરતે થકે તે સાધુ બે માસે કાંઈક સાજો થયો. પછી સેતુબંધ રામેશ્વરને માર્ગ ચાલ્યા ત્યારે તેનો ભાર મણ એક હતો, તે અમારે પાસે ઉપડાવ્યો ને પોતે તો એક માળા લઈને ચાલતો. ને દેહે પણ સાજો ને એક સેર ધી જમીને પચાવે એવો સમર્થ થયો, તો પણ ભાર અમારી પાસે ઉપડાવે ને પોતે અમથો ચાલે. ને અમારી પ્રકૃતિ તો એવી હતી જે ભાર નામે તો એક રૂમાલ પણ રાખતા નહિ. માટે તેને સાધુ જાડીને અમે એનો મણ એકનો ભાર ઉપાડી ચાલતા. એવી રીતે તે સાધુની અમે ચાકરી કરીને સાજો કર્યો, પણ તે સાધુએ અમને એક પૈસાભાર અન્ન આપ્યું નહિ. પછી અમે તેને કૃતધ્ની જાડીને તેના સંગનો ત્યાગ કર્યો.

- ગ.પ્ર. ૧૦

અમે આ પૃથ્વીમાં સર્વ ઠેકાડો ફર્યા ને તેને વિષે ઘણાક સિધ્ય દીકાછે.

- ગ.અ. ૩૬

સાદગુરુનો મેળાપ

તીર્થને વિષે ફરતા ફરતા શ્રી રામાનંદ સ્વામી પાસે આવ્યા.....

- ગ.મ. ૫૫

મુક્તાનંદ સ્વામીને અમે પ્રથમ લોજપુરમાં દીકા હતા..... - સા. ઉ

શ્રી રામાનંદસ્વામી ઉપર ડેત પણ અસાધારણ હતું, તો પણ સ્વામીએ ભુજનગરથી કહાવી મોકલ્યું જે ‘જો સત્સંગમાં રહ્યાનો ખપ હોય તો થાંબલાને બાથ લઈને પણ રહેતું પડશે.’ એમ મયારામ ભડે આવીને કહ્યું; ત્યારે અમે થાંબલાને બાથ લીધી. ત્યારપછી તેમણે કહ્યું જે ‘મુક્તાનંદ સ્વામીની આજ્ઞામાં રહો.’ પછી અમે સ્વામીના દર્શન થયા મોર નવ મહિના સુધી મુક્તાનંદ સ્વામીની આજ્ઞામાં રહ્યા.

- લો. ઉ

અમારો પ્રથમ ત્યારી સ્વભાવ હતો, પણ જો શ્રી રામાનંદસ્વામીના દર્શનનો ખપ હતો, તો મુક્તાનંદસ્વામીની આજ્ઞાને અનુસારે વત્યા; પણ અમારા મનનું ગમતું કાંઈ ન કર્યું.

- ગ.અ. ૨૭

જ્યારે અમને રામાનંદસ્વામીનું દર્શન નો’તું થયું ત્યારે મુક્તાનંદ સ્વામી સંઘાથે અમે એમ ઠેરાવ કરી રાખ્યો હતો, જે મને રામાનંદસ્વામીનું દર્શન કરાવો તો આપણે બે જણા વનમાં જઈને ભગવાનનું અખંડ ધ્યાન કર્યા કરશું અને કોઈ ટિવસ વસ્તીમાં તો આવશું જ નહિ. એમ મનનો ઠેરાવ હતો.

- ગ.અ. ૧૩

અમે રામાનંદસ્વામી પાસે આવ્યા ત્યારે સ્વામીએ પરસેવો વળ્યા સારુ બધે શરીરે આવળના પાટા બંધાવ્યા હતા, તો પણ શરીરમાં પરસેવો આવ્યો જ નહિ.

- ગ.પ. ૭૩

ગુરુએ આપેલા વરદાન

અમે રામાનંદસ્વામી પાસે માણી લીધું છે જે “તમારા સત્સંગી હોય તેને એક વીંઠિનું દુઃખ થાવાનું હોય તો તે મને એક એક રૂંવાડે કોટિ કોટિ વીંઠિનું દુઃખ થાઓ, પણ તમારા સત્સંગીને તે થાઓ નહિ અને તમારા સત્સંગીને પ્રારબ્ધમાં રામપત્તર લખ્યું હોય તે રામપત્તર મને આવે પણ તમારા સત્સંગી અન્ન-વરને કરીને દુઃખી ન થાય.. એ બે વર મને આપો” એમ મેં રામાનંદસ્વામી પાસે માણ્યું ત્યારે મને એ રામાનંદસ્વામીએ રાજુ થઈને વર આપ્યો છે.

- ગ.પ. ૭૦

સ્વામી અંતર્ધાન થયા

જ્યારે રામાનંદસ્વામીએ દેહ મૂક્યો ને સર્વ સત્સંગી રોવા લાગ્યા ત્યારે પણ રધુનાથદાસને તો જરાય શોક થયો નહિ અને હસતો જાય ને બીજાને આગળ વાત કરતો જાય.

- ગ.મ. ૫૦

શ્રી રામાનંદસ્વામી જ્યારે અંતર્ધાન થયા તે કેવે સત્સંગનું રૂં થાવાને અર્થે કાંઈક બીક રાખવા માંત્રી.

- ગ.મ. ૫૫

હિંદુ હિતાની અમે એક હરિભક્તને સમાધિ કરાવી હતી, તેને તેજ અતિશય દેખાયું. તે તેજને જોઈને ચીસ પાડવા ચાંડી ને કહ્યું જે ‘હું બળું છું’ માટે સમાધિવાળાને પણ આત્મજ્ઞાનનું જરૂર કામ પડે છે.... અને અમે તે હરિભક્તને સમજાવ્યું જે ‘તારું સ્વરૂપ તો આત્મા છે, દેહ નથી; ને આ લાડકીલાઈ નામને ભાટનો દેહ તે તું નથી; ને અછેદ, અલેદા એવો જે આત્મા તે તારું સ્વરૂપ છે. પછી અમે તેને સમાધિ કરાવીને કહ્યું જે ગણપતિને સ્થાનકે ચાર પાંખડીનું કમળ છે, ત્યાં જરૂર ને તારું સ્વરૂપ જો અને જ્યારે સમાધિવાળો ગણપતિને સ્થાનકે જાય છે ત્યારે ત્યાં નાં સંભળાય છે. -ગ.પ. ૧૨૫

જે જે સમયમાં ભગવાનના અવતાર હોય તે તે સમયમાં ભગવાનના મૂર્તિને વિષે એવો ચ્યાતકાર જરૂર હોય, તે જે શ્રદ્ધાએ યુક્ત ભગવાનના દર્શન કરે તેની ઈન્દ્રિયો સર્વે ભગવાન સામી તણાઈ જાય અને તત્કાળ સમાધિ થાય અને કોઈક સમયમાં ભગવાનને ઘણાંક જીવને પોતાને સન્મુખ કરવા હોય ત્યારે તો અભક્ત જીવ હોય અથવા પણ હોય તેને પણ ભગવાનને જોઈને સમાધિ થઈ જાય છે, તો ભગવાનના લક્તને થાય એમાં શું આશ્વય છે? -વર. ૧૩

સત્તુપુરુષનો આશરો કરે ત્યારે ગમે તેવો પાપી હોય તો પણ અતિ પવિત્ર થઈ જાય છે ને તેને સમાધિ થઈ જાય છે. -વર. ૧૪

સમાધિમાં બહાંડ દર્શન

અમૃત વરસ્યા મેહ

આજ અર્ધરાત હતી ત્યારે અમારે નિત્રા ઉડી ગઈ હતી. પછી અમે ઉત્તરાદિ દિશા સાથું સુખ કરીને સૂતા હતા. પછી ધૂવનો તારો દીકો ત્યારે એમ વિચાર થયો જે ‘આ તો ઉત્તર ધૂવ છે, પણ શાસ્ત્રમાં દક્ષિણ ધૂવ કહ્યો છે, તે ક્યાં હશે? પછી અમે દક્ષિણધૂવ જોયો ત્યારે તે પણ દીકો અને જેમ કૂવા ઉપર પાણી સીંચવાનો ફાળકો હોય, તેવી રીતે બે ધૂવને વચ્ચે મોટો ફાળકો દીકો. ને તે ફાળકાના મેરના બે ડેબાં તે બે કોરે ધૂવને અડી રહ્યા છે. જે લાકડાના થંબ હોય ને તેમાં લોઢાની આઠ પૂર્ણીને રહી હોય તેમ છે અને તે ફાળક ઉપર જેમ સુતરની ફેલ્ય વીઠી હોય ને તે ફાળક સંગાથે જેમ પિતળની ફૂદાયું જડી હોય તેમ સર્વે તારા ને દેવતા ને નવગ્રહાદિક તેના જે સ્થાનક તે ફાળકને આશ્રીને રહ્યા છે. તે સર્વેને જોયા ને પછી સૂર્ય ને ચંદ્ર તેનો ઉદય ને અસ્ત તે એક જ ડેકાશેથી થાય છે, તે પણ જોયો. પછી અંતરદ્રાષ્ટિએ કરીને જોયું ત્યારે જેટલું ધૂવ આદિક ભ્રહાંડમાં છે તેટલું સર્વ પિંડમાં પણ દીકું પછી આ દેહને વિષે જે ક્ષેત્રજ્ઞ છે તેને પણ દીકો. પછી તે ક્ષેત્રજ્ઞમાં પુરુષોત્તમ ભગવાન રહ્યા છે તેને પણ દીકો. તે ભગવાનને જોઈને ભગવાનના સ્વરૂપને વિષે અતિશય વૃત્તિ જોડાઈ ગઈ. પછી સમાધિમાંથી કોઈ પ્રકારે નીકળાયું નહિ. પછી તો કોઈક ભક્તજ્ઞને આવીને અમારી સુતિ બહુ કરી, તેની દયાએ કરીને અમારે પાછુ દેહમાં અવાણું.

- ૧.૮.૧

૪૮.૩૨ -

અમૃત વરસ્યા મેહ

નિર્બાલા આજ પાછલી ચાર ઘડી રાત હતી, તે સમે સ્વખનમાં અમને શિવજીએ દર્શન દીલા. તે શિવજી મોટો જબરો નંદીશ્વર તે ઉપર બેઠી હતા અને શરીરે બહુ પુષ્ટ હતા ને ચાલીસ વર્ષની અવસ્થા હતી ને ભોટી જબરી જટા હતી ને તે શિવજી બેણે પારવતી હતા. તેણે ઘોળા વસ્ત્ર પહેર્યા હતા અને તે શિવજી મોટા સંતની પેઠે શાંતમૂર્તિ હતા ને મારે ઉપર તો શિવજીને ઘણું હેત જણાણું, તો પણ મારે તો શિવ ઉપર હેત ન જણાણું. કેમ જે હું એમ જાણું છું જે શિવ તો તમોગુણના દેવતા છે અને આપણો તો શાંતમૂર્તિ એવા જે શ્રીકૃષ્ણનારાયણ તેના ઉપાસક છીએ; તે માટે રજોગુણી તમોગુણી દેવ એવા જે બ્રહ્મા, શિવ ને ઈદ્રાદિક દેવતા તેમની ઉપર ભાવ બેસે નહિ અને તેમાં પણ કોધ ઉપર તો મારે ઘણું વેર છે, ને કોધી જે માણસ અથવા દેવતા તે મને ગમે જ નહિ. તથાપિ જે શિવજીને અમે માનીએ છીએ; તેનું શું કારણ છે તો શિવજી તો ત્યાણી છે, ને યોગી છે, ને ભગવાનના મોટા ભક્ત છે માટે શિવજીને માનીએ છીએ. નિર્બાલા કુરુ પ્રાતિ કિંદુમણ માં રહા-લો. ૧
 નિર્બાલા કુરુ પ્રાતિ નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા
 નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા
 નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા
 નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા નિર્બાલા

નિર્બાલા નિર્બાલા

નિર્બાલા -

મનુષોંણાતેરા કાળમાં અમને એક મહિના સુધી જ્યારે નિદ્રા આવે ત્યારે એમ ભાસતું જે 'અમે પુરુષોત્તમપુરીને વિષે જઈને શ્રી જગન્નાથજીની મૂર્તિને વિષે પ્રવેશ કરીને રહ્યા છીએ.' ને તે મૂર્તિ તો કાણ્ઠની જણોય પણ તેને નેત્રો કરીને અમે સર્વને દેખતી અને પુજારીનો ભક્તિભાવ તથા છંકપટ સર્વ દેખતા અને એવી રીતે આપણા સત્તસંગમાં જે સમાધિનિષ્ઠ પુરુષ હોય તે પણ સમાધિએ કરીને બીજીના દેહમાં પ્રવેશ કરીને સર્વને દેખે છે. અને સર્વ શાષ્ટીને સાંભળે છે.

આખંડ આત્મદર્શન

આજ તો અમને નિદ્રા બહુ આવી, તે ઘણું ઉઠવાનું કરું પણ ઉઠાય નહિ. ને તે નિદ્રામાં અમે વિચાર ઘણો કર્યો છે ને તે વિચાર કરીને જે નિર્ધર કર્યો છે તે કહું છું જે હું રામાનંદ સ્વામી પાસે આવ્યા મોર પણ આત્માને સાક્ષાત્ દેખતો ને હમણો પણ દેખું છું. તે આત્મા સૂર્યના જેવા પ્રકાશ યુક્ત છે. ને આ મારી સર્વ ઈન્દ્રિયોની ક્રિયાને વિષે મને આત્માનું કાણમાત્ર પણ વિસ્મરણ થતું નથી.

- ગ.મ. ૩૫

ભગવદ્ગીતા ઉપર જે ચામાનુજ ભાષ્ય છે, તેની કથા સાંભળીને અમે આજ રાત્રિએ સૂતા હતા. પછી અમને સ્વખ થયું જે અમે ગોલોકમાં ગયા ત્યાં ભગવાનના અન્ત પાર્શ્વ દીઠા, તેમાં કેટલાક તો ભગવાનની સેવામાં રહ્યા છે, તે તો સ્થિર સરખા જણાયા અને કેટલાક તો પરમેશ્વરના કિર્તન ગાય છે, તે કિર્તન પણ મુક્તાનંદસ્વામી અને બ્રહ્માનંદસ્વામીના ગાય છે અને તે કિર્તન ગાતા જાય અને ડોલતા જાય. જેમ કેઢ કરીને ગાંડા થયા હોય ને તે ડોલે ને ગાય, તેમ કિર્તન ગાય ને ડોલે. પછી અમે પણ એ ગાવતા હતા તે બેણા જઈને મળ્યા ને કિર્તન ગાવવા લાગ્યો.

- ૧૫

અંતરની વાર્તા

અમે અમારા અંતરની વાર્તા કહીએ 'જે જ્યારે અમે અગનોતેરાની સાલમાં માંદા થયા હતા, ત્યારે કેલાસ ને વૈકુંઠ તે દેખ્યામાં આવ્યા ને નંદીશ્વરની અસવારી ને ગરુડની અસવારી પણ અમે કરી; એમ અમારા દીઠામાં આવ્યું, પણ તે સામર્થીમાં અમને કાંઈ સારું લાગ્યું નહિ. પછી તો અમે કેવળ સત્તારૂપે રહેવા માંડ્યું ત્યારે સર્વ ઉપાધિની શાંતિ થઈ. પછી તેમાં પણ અમને એમ વિચાર થયો જે સત્તારૂપે રહેવું તેથી પણ ભગવાન ને ભગવાના ભક્ત ભેણે દેહ ધરીને રહેવું એ શ્રેષ્ઠ છે. માટે અમને એમ બીક લાગી જે રખે સત્તારૂપ રહીએ ને પાછો દેહ ન ધરાય. માટે દેહ ધરીને ભગવાન ને ભગવાનના ભક્તની ભેણે રહિયે ને તેને અર્થ જે સેવા બની આવે એ જ શ્રેષ્ઠ સાધન છે.

- ગ.મ. ૫૩

મિશ્રમ હું તો દત્તાત્રેય, જડભરત, નારદ અને શુક્લા સરખો દ્યાવાળો છું અને પૂર્વિશાંતાં એક સમે નાગડા વૈરાગીની જમાત બેળો હતો; તે મને સર્વે વૈરાગીએ કહું જે 'તાંદળજાની લીલી ભાજી તોડો', ત્યારે મેં કહું જે 'અમાં તો જીવ છે તે અમે નહિ તોડીએ.' પછી એક જીણો તરવારે ઉધારી કરીને ડારો કર્યો, તો પણ અમે લીલી ભાજી ન તોડી; એવો અભારો દ્યાવાળો સ્વભાવ છે. તો પણ જો કોઈક ભગવાનના ભક્તાને કૂર દૃષ્ટિએ કરીને જોતો હોય ને તે જો પોતાનો સગો વાલો હોય, તો પણ જાણીએ જે તેની આંખ ફોડી નાખીએ અને હાથે કરીને જો ભગવાનના ભક્તાને દુભવે તો તે હાથને કાપી નાખીએ એવો તેનો અભાવ આવે છે, પણ ત્યાં દ્યા નથી રહેતી.

- ગ. મ. ૫૦

અમારે તો પરમેશ્વરના ભક્ત ઉપર અતિશય દ્યા વર્તે છે.

- ગ. મ. ૨૮

અમથી તો જો એક ગરીબ પણ દુભાણો હોય તો અમારો અંતરમાં એવો વિચાર આવે છે જે 'ભગવાન સર્વ અંતર્યામી છે, તે એક ઠેકાણો રહીને સર્વના અંતરને જાણે છે. માટે જેને અમે દુલબ્ધો, તેના જ અંતરમાં બિરાજતા હશે, તો અમે ભગવાનનો અપરાધ કર્યો...' એમ જાણીને તેને પગે લાગીએ, ને તેને કાંઈક જોઈતું હોય તે આપીએ, પણ જે મુક્તારે તે રાજી થાય તેમ કરીએ છીએ.

- ગ. મ. ૨૭

નિર્માણદ્વારા જીવ મીઠા હૃદ્યક મન્દ્રાંશ નું નિર્માણ કરુની મની નિર્માણ જીવ નિર્માણ કરું, તું અન્ધી નું હૃદ્યક મન્દ્રાંશ કરું નિર્માણ કરુની નિર્માણ કરું કર્યાં, નિર્માણ નું કર્યાં નિર્માણ મન્દ્રાંશ મનું નું નિર્માણ કરુની નિર્માણ નું નિર્માણ નિર્માણ મનું નું નિર્માણ નિર્માણ નિર્માણ નિર્માણ નિર્માણ -

હવે અમારી પ્રકૃતિ છે તે કહીએ છીએ. અમારો દ્યાળું સ્વભાવ છે તો પણ જે હરિલક્તાનો દ્રોહી હોય, તેનો તો અમારે અભાવ આવે છે અને હરિલક્તાનું ઘસાતું જો કોઈ બોલ્યો હોય અને એને જો હું સાંભળું, તો તે સાથે હું બોલવાને ઘડો ઈચ્છાનું, પણ બોલવાનું મન જથાય નાહિ અને જે ભગવાનના ભક્તની સેવાચાકરી કરે, તે ઉપર અમારે અતિશાય રાજ્ઞીપો થઈ જાય છે.

અમે અમારી પ્રકૃતિ એમ છે જે થોડીક વાતમાં હું રાજી પડો ન થાઉં અને થોડીક વાતમાં રાજી પડો ન થાઉં; ન જ્યારે જેમાં રાજી થયાનો કે કુરાજી થયાનો સ્વભાવ બહુ દિવસ સુધી જોઉં હું ત્યારે રાજ્ઞીપો ને કુરાજીપો થાય છે. પણ કોઈના કહ્યા સાંભળ્યા થકી કોઈને ઉપર રાજ્ઞીપો કે કુરાજીપો થતો નથી. અને જેટલો જેનો ગુણ મારા મનમાં જણાઈ જાય છે, તેટલો તેનો ગુણ આવે છે અને મારે તો એ જ અંગ છે જે જો ભગવાનનો ખરેખરો ભક્ત હોય, તો હું તો તે ભગવાનના ભક્તનો પણ ભક્ત હું અને હું ભગવાનના ભક્તની ભક્તિ કરું હું. એ જ મારે વિષે મોટો ગુણ છે અને એટલો ગુણ જેમાં ન હોય, તો તેમાં કોઈ જાતની મોટયપ શોલે નાહિ.

ગ.મ. ૨૮
૭૫. ૫.૧૦ -

ગ.મ. ૨૯
૭૬. ૫.૧૦ -

ગ.મ. ૩૦
૭૭. ૫.૧૦ -

ગ.મ. ૩૧
૭૮. ૫.૧૦ -

સ્વાભાવિક ગુણ

જીજામણાં અમારામાં એવા સ્વાભાવિક ગુણ રહ્યા છે તે કહીએ જે એક તો અધારે એમ વર્તે છે જે પંચ પ્રકારના વિષય સંબંધી જે જે પદાર્થ છે, તેનો દેહે કરીને સુઝે એટલો યોગ થાય તો પણ તેના મનમાં ઘાટ ન થાય તથા સ્વખનમાં પણ ન આવે. અને બીજો એમ જે બાહેરથી સુઝે એટલી પ્રવૃત્તિમાં રહ્યા હોઈએ પણ જ્યારે અંતરદૃષ્ટિ કરીને પોતાના આત્મા સામુ જોઈએ તો કાચબાના અંગની પેઠ સર્વ વૃત્તિ સંકોચાઈને આત્મસ્વરૂપને પાણી જાય ને પરમ સુખરૂપે વર્તાય અને તીજો એમ જે ચૈતન્યરૂપ ને તેજોમય એવું જે ભગવાનનું અક્ષરધામ છે, તેમાં સદા સાકારમૂર્તિ એવા શ્રીકૃષ્ણ વાસુદેવ વિરાજમાન છે ને તે સાકાર થક જ સર્વના કર્તા છે પણ નિરાકાર થકી તો કાંઈ થાતું નથી. એવી રીતે સાકારની દૃઢ પ્રતીતિ છે. તે કેટલાક વેદાંતના ગ્રંથ વંચાવ્યા ને સાંભળ્યા, તો પણ એ પ્રતીતિ ટળી નહિ અને ચોથો એમ જે, ‘જે કોઈ બાઈ ભાઈ હોય, ને તેની કોરનું એમ મારે જાડ્યામાં આવે જે આ તો ઉપરથી દંલે કરીને ભગવાનની ભક્તિ કરે છે, પણ એ સાચો ભગવાનનો ભક્ત નથી, તો તેને દેખીને મન રાજી ન થાય ને તેની સાથે સુવાણ પણ ન થાય; ને જે ખરેખરો ભગવનનો ભક્ત હોય તેને દેખીને જ મન રાજી થાય, ને તેની સાથે જ સુવાણ થાય. એ ચાર ગુણ અમારે વિષે સ્વાભાવિકપણે રહ્યા છે.

- ગ.મ. ૩૮

શ્રીમદ્ ભાગવતમાં સુવર્ણને વિષે કલિનો નિવાસ કહ્યો છે, તો તે સુવર્ણ અમને દીકું પણ ગમતું નથી.

- ગ.મ. ૩૦

બીજુ સર્વ થાય, પણ એવી સાધુતા આવવી તો ઘણી કઠણ છે. અને એવો સાધુ તો હું છું, જે મારે વણાશ્રમનું લેશમાત્ર પણ માન નથી.

- ગ.પ. ૪૪

જીવેદ, પુરાણ, ઈતિહાસ ને સ્મૃતિઓ એ સર્વે શાસ્ત્રમાંથી અમે એ સિદ્ધાંત કર્યું છે જે જીવ, માયા, ઈશ્વર ને પરમેશ્વર એ સર્વે અનાદિ છે અને માયા છે તે તો પૃથ્વીને ઢેકાડે છે ને પૃથ્વીમાં રહ્યા જે બીજ તેને ઢેકાડે જીવ છે અને ઈશ્વર તો મેઘને ઢેકાડે છે. તે પરમેશ્વરની ઈચ્છાએ કરીને પુરુષરૂપ જે ઈશ્વર તેનો માયા સંઘાયે સંબંધ થાય છે ત્યારે જેમ મેઘના જળના સંબંધે કરીને પૃથ્વીમાં હતાં જે બીજ તે સર્વે ઉગ્ર આવે છે; તેમ માયામાંથી અનાદિ કળના જીવ હતા. તે ઉદ્ય થઈ આવે છે; પણ નવા જીવ નથી થાતા. માટે જેમ ઈશ્વર અનાદિ છે, તેમ માયા પણ અનાદિ છે; ને તે માયા વિષે રહ્યા જે જીવ તે પણ અનાદિ છે. પણ એ જીવ પરમેશ્વરના અંશ નથી, એ તો અનાદિ જીવ જ છે. તે જીવ જ્યારે પરમેશ્વરને શરણો જાય ત્યારે ભગવાનની માયાને તરે, ને નારદ સનકાદિકની પેઠે બ્રહ્મરૂપ થઈને ભગવાનના ઘામમાં જાય છે, ને ભગવાનનો પ્રાર્થિંથાય છે? એવી રીતે અમારો સિદ્ધાંત છે.

જીવનદોરી સમાન વાર્તા

હિ મારો તો એજ સિદ્ધાંત છે જે ભગવાનનો રાજ્યો હોય ને ભગવાનના ભક્તનો સંગ હોય તો ભગવાનથી અન્ત વરસ સુધી છે ટે રહીએ, તો પણ કાંઈ મનમાં શોક ન થાય અને ભગવાનની પાસે રહેતા હોઈએ ને જો ભગવાનનો રાજ્યો ન હોય, તો તેને હું સારુ નથી જાણતો અને સર્વ શાસ્ત્રનું પણ એ જ સાર છે જે ભગવાનનો જેમ રાજ્યો હોય તેમ જ કરવું અને જેમ ભગવાનનો રાજ્યો હોય તેમ જે ન કરે તેને ભગવાનના માર્ગ થકી પડ્યો જાણવો અને જેને ભગવાનના ભક્તનો સંગ છે ને ભગવાનનો રાજ્યો છે, ને તે જો મૃત્યુલોકમાં છે, તો પણ ભગવાનના ધામમાં જ છે. કેમ જે, જે સંતની સેવા કરે છે ને ભગવાનના ગમતામાં છે તે ભગવાનને સમીપે જઈને જ નિવાસ કરશે અને જો ભગવાનના ધામમાં છે ને ભગવાનનો રાજ્યો નથી ને ભગવાનના ભક્ત ઉપર ઈર્ષા છે, તો તે ભક્ત ભગવાનના ધામમાંથી પણ જરૂર હેઠો પડશે; માટે અમારે તો ભગવાનનો રાજ્યો થયા સારુ જન્મોજન્મ ભગવાનના ભક્તની જ સેવા કરવી છે અને જેમ અમારો નિશ્ચય છે, તેમજ તમારે પણ નિશ્ચય કરવો.... આ વાર્તા જે અમે કરી છે, તે કેવી છે? તો વેદ, શાસ્ત્ર, પુરાણ આદિક જે જે કલ્યાણને અર્થે પૃથ્વીને વિષે શબ્દ માત્ર છે. તે સર્વનું અમે શ્રવણ કરીને તેનું સાર કાઢીને આ વાર્તા કરી છે, તે પરમ રહસ્ય છે ને સારનું પણ સાર છે અને પૂર્વ જે જે મોક્ષને પામી ગયા છે ને હવે જે જે પામશે ને હમણા જે જે મોક્ષને માર્ગ ચાલ્યા છે, તે સર્વને આ વાર્તા છે તે જીવનદોરીરૂપછે.

- ગ.મ. ૨૮

અમારો સ્વભાવ

શિજા નિમાન ન

મારા મનમાં તો એમથાય છે, જે વાત ન કહું પણ તમે અમારા છો; માટે જાણીએ છીએ જે કહીએ જ... . . . તે વાત કહીએ તે સાંભળો જે બહીર તો ગમે તેટલી ઉપાધિ હોય, પણ તેનો જો મનમાં સંકલ્પના હોય તો તેનો અમારે ખરખરો નહિએ. ને અંતરમાં જો રંચ જેટલો પદાર્થનો ઘાટ થાય, તો તેનો ત્યાગ કરીએ ત્યારે નિરાંત થાય એવો અમારો સ્વભાવ છે.

નિ મિન્ડ ન મિન્ડ ન મિન્ડ ન મિન્ડ ન મિન્ડ - ગ. મ્ર. ૧૮

અમારો તો એવો સ્વભાવ છે જે એક તો ભગવાન ને બીજા ભગવાનના ભક્ત ને ગીજા બ્રાહ્મણ ને ચોથો કોઈક ગરીબ મનુષ્ય એ ચારથી તો અમે અતિશય બીચે છીએ. જે રખે એમનો દ્રોહ થઈ જાય નહિએ; ને એવા તો બીજા કોઈથી અમે બીતા નથી.

અમારો તો એ સ્વભાવ છે જે બ્રાહ્મણનો ને ગરીબનો ને ભગવાનના ભક્તનો કોઈક દ્રોહ કરે, તે તો અમને દાઢી જ ગમે નહિએ અને આ લોકમાંના ને પરલોકમાં તેને ને અમારે સોબત રહેવાની નથી.

- વર. ૧૧

૩૭ ૧૮.૧૦ -

શિજા ન મિન્ડ ન મિન્ડ ન મિન્ડ ન મિન્ડ ન મિન્ડ ન મિન્ડ ન મિન્ડ

તો અમને જાણો

અમારો જે વૈરાગ્ય તે તો જેવો વીજળીનો અર્જિન તથા વડવાનલ અર્જિન તે સરખો છે. તે અમારા સ્વભાવને તો જે અતિશય અમારે ભેણા રહ્યા હશે તે જાણો છે અને જે છેટે રહે છે તેને અમારો સ્વભાવ જાણ્યામાં આવતો નથી અને આ મુંદભાષયારી છે તે ભોળા જેવા જાણ્યા છે, તો પણ અમારા સ્વભાવને ધથાર્થ જાણો છે, જે મહારાજ તો આકાશ જેવા નિર્લેપ છે અને એમને કોઈ પોતાનું પણ નથી અને પારું પણ નથી ને એવી રીતે જો અમારા સ્વભાવને જાણો છે તો જેવા ઈશ્વરમાં ગુણ હોય તેવા ગુણ એ ભાષયારીમાં વર્તે છે...

અને જે બુદ્ધિમાન છે તે તો અમારે સમીપે રહીને અમારી સર્વે પ્રકૃતિને જાણો છે જે, ‘જેટલા સંસારમાં મોહ ઉપજીવવાના પદાર્થ ઘન, સ્ત્રી, અલંકારાદિક તથા ખાનપાનાદિક છે તે કોઈમાં મહારાજને હેત નથી અને મહારાજ તો સર્વ થકી ઉદાસી છે અને કોઈકને દયા કરીને પાસે બેસવા દે છે કે જ્ઞાનવાર્તા કરે છે તે તો કેવળ તેના જીવના કલ્યાણને અર્થ દયા કરીને કરે છે અને જે મૂર્ખ હોય તે તો પાસે રહે તોય પણ અમારા સ્વભાવ ને એમ ન જાણો અને છેટે રહે તે પણ એમ ન જાણો.

- ગ.પ્ર. ૭૩

અમારો ઇશક

અમે એકવીસ વરસ થયા શ્રીરામાનંદસ્વામી પાસે આવ્યા છીએ;
તેમાં અનંત ભાત્યના વસ્ત્રો તથા અલંકાર તથા જ્ઞાનપાનાદિક તેણે કરીને
સેવાના કરનારો અનંત ભક્ત ભજ્યા છે, પણ અમારું મન કોઈ પદર્થમાં
લોભાણું નથી. શા માટે જે અમારે ત્યાગનો જ ઈશક છે..... અને અમારો
તો એ જ ઈશક છે ને એ જ સિદ્ધાંત છે જે તપે કરીને ભગવાનને રાજ કરવા
ને ભગવાનને સર્વના કર્તા હત્તા જાણીને અને સ્વામી-સેવકને ભાવે કરીને
તે ભગવાનની ભક્તિ કરવી અને કોઈ રીતે તે ભગવાનની ઉપાસના ખંડન
થાવા દેવીનાંદિ. માટે તમો પણ સર્વ આ અમારો વચ્ચને પરમ સિદ્ધાંત કરી
માનજ્યો. લંકાનું રઘુ ન દિલ્હીનું લિયાનું કર્ત ના નિઃસ્ફુલ નિઃષ્ટ -કા. ૧૦

શ્રીકૃષ્ણાર્પણ

અમારે તો કામ, કોધ, લોભ, માન, મત્તસર, ઈષા એ સર્વનો ક્યારેય હૈથામાં દેશપણ આવતો નથી અને શબ્દ, સ્પર્શ, રૂપ, રસ ને ગંધ એ જે પંચવિષય તેનો તો હૈથામાં અતિશય અભાવ વર્તે છે, પણ પંચ વિષયમાંથી એકેયને વિશે દેશમાત્ર ભાવથતો નથી. અને જીટલું કાંઈક અજ્ઞા વસત્રાદિકનું શ્રહણ કરતા હઈશું, તે તો ભક્તની ભક્તિને દેખીને કરતા હઈશું, પણ પોતાના દેહના સુખને અર્થે નથી કરતા અને અમારે જે ખાંસ, પીંડું, ઓઢાંસ, પહેરથું છે, તે સર્વ સંતાને સત્તસંગને અર્થો છે. અને જો એમને અર્થો ન જણાય ને પોતાને અર્થે જણાય તો અમે એનો તત્કાળ ત્યાગ કરી દઈએ. અને અમે તો આ દેહ રાખીએ છીએ તે પણ સત્તસંગને અર્થે જ રાખીએ છીએ. પણ બીજો કોઈ દેહ રાખ્યાનો અર્થ નથી. તે અમારા સ્વભાવને તો મૂળજ બ્રહ્મચારી ને સોમલો ખાયર આદિક જે હરિજન છે, તે કેટલાક વરસથી અમારે પાસે ને પાસે રહે છે તે જાણો છે જે “મહારાજને તો એક પ્રભુના ભક્ત વિના કોઈ સંઘાથે હેત નથી ને મહારાજ તો આકાશ સરખા નિર્વિપ છે.” એમ નિરંતર અમારે પાસે રહેનારા છે તે અમારા સ્વભાવને જાણો છે. અને અમે તો જે મન કર્મ વચને પરમેશ્વરના ભક્ત છે તેને અર્થે અમારો દેહ શ્રીકૃષ્ણાર્પણ કરી રાખ્યો છે. માટે અમારે તો સર્વ પ્રકારે જે કોઈ ભગવાનના ભક્ત છે, તે સંઘાથે સંબંધ છે. અને ભગવાનના ભક્ત વિના તો અમારે ચૌદલોકની સંપત્તિ તે ત્રખલા જેવી છે.

- ૫૧.૬

અમારું અંગા

પ્રથમ અમે અમારા અંગની વાત કહીએ..... અમને તો જે પદાર્થમાં હેત જગ્યાય તો તેનો ત્યાગ કરીએ ત્યારે સુખ થાય અને ભગવાનના ભક્ત વિના જે મનુષ્ય માત્ર અથવા પદાર્થ તેની જો મનમાં સૂતિ થઈ હોય તો તેથી અતિશય છેટું કરીએ ત્યારે સુખ થાય. અને જો ભગવાનનો ભક્ત હોય તો તેનો કોઈ રીતે કરીને હૈયામાં અભાવ આવે જ નહિ. અને અમારે વગર ઈચ્છયે પણ પંચ વિષય છે તે જોરાવરીએ આવીને પ્રાપ્ત થાય છે, તો પણ તેને અમે ઈચ્છતા નથી. અને પગે કરીને ઠેલી નાખીએ છીએ.

હુએ અમે જે દિવસથી વિચારીએ છીએ. તે દિવસથી અમારી નજરમાં એમ આવે છે જે જીવના કલ્યાણ ને અર્થ નાણ અંગ છે તે અતિ સુખદાયી છે. તેમાં એક તો અતિશય આત્મનિષ્ઠા જે શુકળની પેઠે આત્મારૂપ થઈને પરમેશ્વરનું ભજન કરવું અને બીજું પતિપ્રતાનું અંગ જે ગોપીયુંની પેઠે પતિભાવે ભગવાનનું ભજન કરવું. અને બીજું દાસપણાનું અંગ જે હનુમાનજી તથા ઉદ્ધવળની પેઠે દાસભાવે ભગવાનનું ભજન કરવું. એ નાણ અંગ વિના કોઈ રીતે કરીને જીવનું કલ્યાણ થાતું નથી. અને અમે તો એ નાણ અંગને દૃઢ કરી રાખીએ છીએ....

હુએ આ નાણ અંગની જે અમે વાતા કરી છે, તે બહુધા તો આ મુક્તાનંદસ્વામી સારુ કરી છે અને મુક્તાનંદસ્વામી ઉપર અમને ઘણું હેત છે; ને એમને શરીરે મંદવાડ છે, તે રખે કોઈ વાતની સમજણમાં ખામી રહી જાય નહિએ. એમ જાણીને આ વાતા કરી છે.

અમારો વિચાર

હુએ અમે પણ જ્યારે તમે રસિક કીર્તન ગાવો છો ત્યારે અંખો મીંચીને વિચારીએ છીએ તે આવો જ વિચાર કરીએ છીએ. અને અમારો વિચાર થોડો જ છે, પણ ભગવાન વિના તે વિચારમાં બીજુ કંઈ ટકી શકતું નથી. અને ભગવાનના સ્વરૂપમાં જ રસિક પ્રીતિ છે ને તેમાં જો કોઈ વિષય આડો આવે તો તેનું માથું ઊરી જાય, એવો અમારો બળવાન વિચાર છે અને તમે જેમ કીર્તન જોરી રાખો છો તેમ અમે પણ આ વાત કરી એટલું એ કીર્તન જોરી રાખ્યું છે, તે તમારી આગળ કણું.

-ગ.પ. ૨૫

सुखमय विचार

એ ભગવાનના ધામના સુખનો જ્યારે વિચાર કરીએ છીએ ત્યારે
સર્વ જે બીજા સુખ તેથી ઉદાસ થઈને ભનમાં એમ થાય છે જે આ દેહને
મૂકીને એ સુખને કથારે પામીએ. અને સ્વાભાવિકપણે પંચ વિષયનું ગ્રહણ
કરતા હોઈએ તેમાં તો કંઈ જાઓ વિચાર થાતો નથી: પણ જો વિષયમાં
કંઈક સારપ્ય મનાય છે, ત્યારે તુરત એ ભગવાનના સુખમાં દૃષ્ટિ પુંઝી
જાય છે ને મન અતિ ઉદાસી થઈ જાય છે અને આ જે સર્વે વાત છે, તે જે
બુધ્યવાળો હોય તેના જાણ્યામાં આવે છે: માટે બુધ્યવાળા ઉપર અમારે હેત
છે: કેમજે અમે બુધ્યવાળા છીએ, તો એવી રીતે અમારી દૃષ્ટિ પુંગે છે. માટે
બુધ્યવાળો જે હોય તેની પણ દૃષ્ટિ પુંગે ખરી. અને આવી રીતે અમારો
વિચાર તે તમારા સર્વના વિચાર કરતાં અમને અધિક જણાણો છે. તે સારુ
આ અમારા વિચારને અતિ દ્રઢપણે કરીને હૈયામાં સૌ રાખજો.

અમારું રહસ્ય

આજ તો અમારું જે રહસ્ય છે તે તમને સર્વેને અમારા જાણીને કહીએ છીએ જે 'જેમ નદીઓ સમુક્રને વિષે લીન થાય છે ને જેમ સતી ને પતંગ તે અર્જિનને વિષે બળી જાય છે ને જેમ શૂરો રજાને વિષે ટુક ટુક થઈ જાય છે' તેમ એકરસ પરિપૂર્ણ એવું જે બ્રહ્મ સ્વરૂપ તેને વિષે અમે અમારા આત્માને લીન કરી રાખ્યો છે. અને તે તેજોમય એવું જે અક્ષરાખલ તેને વિષે મૂર્તિમાન એવા જે પુરુષોત્તમ ભગવાન ને તે ભગવાનના જે ભક્ત તે સંધારે અખંડ પ્રીતિ જોડી રાખી છે અને તે વિના કોઈ પદાર્થમાં પ્રીતિ નથી. એવું અમારે અખંડ વર્તે છે અને ઉપરથી તો અમે અતિશય ત્યાગનો હુંફવાડો જણાવતા નથી, પણ જયારે અમે અમારા અંતર સામું જોઈને બીજા હરિભક્તના અંતર સામું જોઈએ છીએ ત્યારે મોટા મોટા પરમહંસ તથા મોટી મોટી સાંખ્યયોગી બાઈઓ એ સર્વેને કાંઈકે જગતની કોરનો લોચો જણાય પણ અમારા અંતરને વિષે તો કયારે સ્વર્ણમાં પણ જગતની કોરનો ઘાટ થાતો નથી અને ભગવાન ને ભગવાનના ભક્તની ભક્તિમાંથી અમને પાડવાને અર્થે કોઈ સમર્થ નથી, એમ જણાય છે. અને જે દિવસ ભગવાનની પ્રાપ્તિ નોતી થઈ, તે દિવસ પણ ભગવાનની શક્તિ જે કાળ તે પણ આ જીવનો નાશ કરી શક્યા નથી અને કર્મ પણ નાશ કરી શક્યા નથી અને માયા પોતાને વિષે લીન કરી શકી નથી, ને હવે તો ભગવાન મળ્યા છે, માટે કાળ, કર્મ, માયાનો શો ભાર છે ? એમ જાણીને એવી હિંમત બાંધી છે જે હવે તો ભગવાન ને ભગવાનના ભક્ત વિના કોઈને વિષે પ્રીતિ રાખવી નથી. અને જે અમારી સોખત રાખશે, તેના હૃદયમાં પણ કોઈ જાતનો લોચો રહેવા દેવો નથી, શા માટે જે જેને મારા જેવો અંતરનો દ્રઢાવ હોય તે સાથે જ અમારે બને છે. અને જેના હૃદયમાં જગતના સુખની વાસના હોય, તે સંધારે તો અમે હેત કરીએ તો પણ થાય નહિ. માટે જે નિર્વાસનિક ભગવાનના ભક્ત હોય તે જ અમને વહાલા છે. એ અમારા અંતરનું રહસ્ય છે.

- ગ. મ. ૫૦

સહજ સ્વભાવ

અમારો પણ મત એ છે જે ભગવાન તથા ભગવાનના એકાંતિક ભક્ત તે વિના કોઈ સંધારે હેત કરીએ, તો પણ થાતું નથી અને અમને એમ જણાય છે જે, જડ ભરત, શુક્રદેવ, દત્તાત્રેય, ઋખભદ્રેવ ભગવાન એના સરખો અમારા જીવનો ઢાળો છે. માટે અમને પણ વન, પર્વત ને જંગલ એમાં જ રહેવું ગમે છે પણ મોટાં મોટાં શહેર પાટણ હોય તેમાં રહેવું ગમતું નથી. એવો અમારો સહજ સ્વભાવ છે, તો પણ ભગવાન તથા ભગવાનના ભક્તને અર્થે લાખો માણસના ભીડામાં રહીએ છીએ. તો પણ અમારે જેવું વનમાં રહીએ ને નિર્બધ રહેવાય તેવું જ રહેવાય છે અને અમે પોતાને સ્વાર્થો કરીને લાખો માણસમાં નથી રહેતા, અમે તો ભગવાન તથા ભગવાનના ભક્તને અર્થે માણસના ભીડામાં રહીએ છીએ. અને ભગવાનના ભક્તને અર્થે ગમે તેટલી પ્રવૃત્તિ કરવી પડે, તો પણ એને અમે નિવૃત્તિ જાણીએ છીએ.

-ગ.અં. ૨૧

ધ્યાન-ઉપાસના

હું તો એમ જાણું છું જે ભગવાનની મૂર્તિની જે ઉપાસના ને ધ્યાન, તે વિના જે આત્માને દેખવો ને બ્રહ્મને દેખવો; તે તો થાય જ નહિ; ને ઉપાસનાએ કરીને જ આત્મા દેખાય, બ્રહ્મ દેખાય પણ તે વિના તો દેખાય જ નહિ. ને ઉપાસના વિના આત્મા બ્રહ્મને દેખવાને ઈચ્છાનું તે કેમ છે? તો જેમ આકાશને જીબે કરીને સો વરસ સુધી ચાટીએ તોપણ ક્યારેય ખાટો ખારો સ્વાદ આવે જ નહી તેમ ભગવાનની મૂર્તિની ઉપાસના વિના આત્મા બ્રહ્મ દેખાય જ નહી તે ગમે તેટલું જતન કરે તોપણ ન દેખાય અને નિર્બિજ એવા જે સાંઘ્ય ને યોગ તેણે કરીને આત્માનું દર્શન શાસ્ત્રમાં કહું છે તે ભલે કહું છે: પણ અમે એવો કોઈ દીકો નથી ને અનુભવમાં પણ એ વાર્તા ભળતી આવતી નથી માટે એ વાર્તા ખોટી છે.

-ગ.અ.૩૬

જે એ ભગવાનને નિરાકાર જાણીને ધ્યાન ઉપાસના કરે છે, તેતો બ્રહ્મસુખુપ્તિને વિષે લીન થાય છે, તે પાછો કોઈ દિવસ નિસરતો નથી, ને કોઈ ઐશ્વર્યને પણ પામતો નથી. અને આ વાર્તા તે અમે પ્રત્યક્ષ દેખીને કહી છે, માટે એમાં કાંઈ સંશય નથી.

-ગ.પ.૫૪

અનુભવસિદ્ધ વાત

હે સંતો ! જે મોટો મોટો હો, ને વાતમાં સમજતા હો, તે આગળ બેસો, ને આ એક વાત કરું છું, તે સર્વે ચિત્ત દઈને સાંભળજો. અને આ જે મારે વાત કરવી છે, તે કાંઈ દંબે કરીને નથી કરવી, તથા માને કરીને નથી કરવી, તથા પોતાની મોટ્યપ વધારવા સારું નથી કરવી. એ તો એમ જાણીએ છીએ જે આ સર્વે સંત તથા હરિભક્ત છે તેમાંથી એ વાત કોઈને સમજાઈ જાય તો તેના જીવનું અતિ રૂંકું થાય. તે સારું કરીએ છીએ. અને આ જે વાત છે તે મારી દીક્કેલ છે, ને મારા અનુભવે કરીને પણ મેં સિદ્ધ કરી છે અને સર્વ શાસ્ત્રમાં પણ મળતી આવે છે, ને તે વાત સભામાં કર્યા જેવી નથી: તો પણ સભામાં કરીએ છીએ જે,

‘મારે સહજ સ્વભાવે એમ વર્તે છે જે, આ સંસારને વિષે જે અતિ રૂડો શબ્દ તથા અતિરૂડો સ્પર્શ તથા અતિરૂડો ગંધ તથા અતિરૂડો રસ તથા અતિરૂંકું રૂપ એ જે પંચ વિષય તેમાં હું મારા મનને બાંધવાને ઈચ્છાં, તો પણ નથી બંધાતું ને એમાં અતિશય ઉદાસ રહે છે. અને એ જે સારા પંચ વિષય તથા નરસા પંચવિષય તે બેય સમ વર્તે છે અને રાજા તથા રંક તે પણ સમ વર્તે છે અને નિલોકીનું રાજ્ય કરવું તથા ઠીકરું લઈને મારી ખાવું તે પણ સમ વર્તે છે અને હાથીને હોટે બેસવું તથા પગપાળા-ચાલવું તે પણ સમ વર્તે છે, ને કોઈ ચંદન તથા પુષ્પ તથા સારાં વસ્ત્ર તથા ઘરેણાં ચડાવે તથા ઘૂળ નાખે તે બેય સમ વર્તે છે, ને કોઈક માન આપે તથા કોઈક અપમાન કરે તે બેય પણ સમ વર્તે છે તથા સોનું, રૂપુ, હીરો તથા કયરો તે બેય સમ વર્તે છે. આ હરિભક્ત બહુ મોટો છે ને આ હરિભક્ત નાનો છે એમ પણ નથી જણાતું: બધાય હરિભક્ત સરખા જણાય છે અને મારા અંત:કરણને વિષે અતિ તીવ્ર વૈરાગ્ય વર્તે છે, તેનો પણ ભાર નથી જણાતો જેથી કોઈક માથે પાણો ઉપાયો હોય. તથા રૂપિયા ને સોનામહોરની વાંસળી કેડ્યે બાંધી હોય તેનો ભાર જણાય છે, તેમ ભાર નથી જણાતો, ને મારે વિષે સંદર્ભ છે તેનો પણ ભાર નથી જણાતો તથા મારે વિષે જ્ઞાન છે જે ‘હું બ્રહ્મ છું.’ તેનો પણ ભાર નથી જણાતો.

અને આ જે હું ઉપર થકી કોઈક પદાર્થને વખાણું છું ને કોઈક પદાર્થને કુવખાણું છું, તે તો જાણી જાણીને કરું છું અને જે જે પદાર્થને વિષે ઈન્જિયોની વૃત્તિને બળાત્કારે જોહું છું તે માંડ માંડ તે પદાર્થ સન્મુખ રહે છે અને જ્યારે ઢીલી મેલું છું ત્યારે તરત પાછી વળી આવે છે. - ગ.મ. ૧૩

તेजोमय भूति

નાના લાલદીકોણાબાળ

તે આ જે એમ મને વર્તે છે તેનું શું કારણ છે ? તો મારી ઈન્જિન્યોની જે વૃત્તિ છે તે પાછી વળીને સદાય ફદ્યને વિષે જે આકાશ છે, તેને વિષે વર્તે છે અને તે ફદ્યાકાશને વિષે અતિશય તેજ દેખાય છે. જેમ ચોમાસાને વિષે આકાશમાં વાદળાં છાઈ રહ્યા હોય તેમ મારા ફદ્યને વિષે એકલું તેજ વ્યાપી રહ્યું છે અને

તે તેજને વિષે એક ભગવાનની ભૂતિ દેખાય છે, તે અતિપ્રકાશમય છે, ને તે ભૂતિ ધનશ્યામ છે; તો પણ અતિશય તેજે કરીને શ્યામ નથી જણાતી અતિશય શ્વેત જણાય છે ને તે ભૂતિ દ્વિભૂજ છે અને તે ભૂતિને બે ચરણ છે અને અતિશય મનોહર છે પણ ચારભૂજા કે અષભૂજા કે સહસ્રભૂજા તે એ ભૂતિને નથી. એ ભૂતિ તો અતિસૌભ્ય છે અને મનુષ્યના જેવી આકૃતિ છે ને કિશોર છે. તે એ ભૂતિ ક્યારેક તો એ તેજમાં ઊભી દેખાય છે ને ક્યારેક બેઠી દેખાય છે ને ક્યારેક હરતી ફરતી દેખાય છે. ને એ ભૂતિને ચારે કેરે મુક્તના મંડળ ભરાઈને બેઠા છે ને તે સર્વે મુક્ત છે તે એકનજરે તે ભગવાનની ભૂતિ સામું જોઈ રહ્યા છે.

- ગ.મ. ૧૩

નિરાવરण સ્થિતિ

તે મૂર્તિને અમે પ્રગટ પ્રમાણ હમણાં પણ દેખીએ છીએ અને સત્તસંગમાં નોતા આવ્યા ત્યારે પણ દેખતા અને માતાના ગર્ભમાં હતા તે દિવસ પણ દેખતા અને ગર્ભમાં આવ્યા મોરે પણ દેખતા અને અમે બોલીએ છીએ તે પણ ત્યાં જ બેઠા થકા બોલીએ છીએ અને તમે પણ સર્વ ત્યાં જ બેઠા છો એમ હું ટેચું છું; પણ આ ગઢું શહેર કે આ ગોસરી એ કાંઈ દેખાતું નથી અને જ્યારે એ સ્વરૂપ જેને જાણ્યામાં આવે, તેને જેમ અમને કોઈ વિષય સંબંધી સુખમાં આસક્તિ નથી; તેમ તે પુરુષને પણ ક્યાંય આસક્તિ રહે જ નહિ.

અને તે સ્વરૂપને તો તમે પણ દેખો છો પણ તમારા સમજ્યામાં પરિપૂર્ણ આવ્યું નથી અને જ્યારે એ વાર્તા સમજ્યામાં આવશે ત્યારે પંચવિષય કે કામકીધાર્દિક સ્વભાવ તે જીત્યામાં પ્રયાસ થાશે નહિ. સહેજે જીતાઈ જશે.

અને એ જે એકરસ તેજ છે તેને આત્મા કહીએ તથા બ્રહ્મ કહીએ ને અક્ષરધામ કહીએ અને તે પ્રકાશને વિષે જે મૂર્તિ છે તેને આત્માનું તત્ત્વ કહીએ તથા પરબ્રહ્મ કહીએ તથા પુરુષોત્તમ કહીએ.

તે જ ભગવાન રામકૃષ્ણાદિક રૂપે કરીને પોતાની ઈચ્છાએ જીવોના કલ્યાણને અર્થે યુગ યુગને વિષે પ્રગટ થાય છે. તે ભગવાન આ લોકને વિષે મનુષ્ય જેવા જણાય છે, તો પણ મનુષ્ય જેવા નથી ને અક્ષરધામના પતિ છ.... એવી રીતે જેવો ભગવાનનું સ્વરૂપ જાણ્યું તેને અમારી પેઠે જ પંચવિષયમાં ક્યાંય પ્રીતિ રહેતી નથી, ને તે સ્વતંત્ર થાય છે. - ગ.મ. ૧૩

પ્રત્યક્ષ મહારાજ

અમારે પરમહંસ તથા સત્સંગી સમસ્ત પાસેથી કોઈ સ્વાર્થ સાધવો નથી, તો પણ કોઈને બોલાવીએ છીએ, કોઈકને વદીએ છીએ, કોઈને કાઢી મુકીએ છીએ તેનું એજ પ્રયોજન છે જે કોઈ રીતે આ વાત સમજાય તો બહુ સારું થાય માટે આ વાર્તા છે તે સર્વ દૃઢ કરીને રાખજો અને જે તેજને વિશે મૂર્તિ છે તે જ આ પ્રત્યક્ષ મહારાજ છે એમ જાણજ્યો. ને જો એમ ન જાણાય તો એટલું તો જરૂર જાણજ્યો જે અક્ષરરૂપ જે તેજ, તેને વિશે જે મૂર્તિ છે તેને મહારાજ દેખે છે. એમ જાણશો; તો પણ તમારે મારે વિશે હેત રહેશે. તેણે કરીને તમારું પરમ કલ્યાણ થાશે અને આ વાતને નિત્યે નવી ને નવી રાખજ્યો પણ ગાફલપણે કરીને વીસારી દેશોમાં. આજ છે તેવી કાલ નવી રાખજ્યો અને તેવી જ દેહનો અંત થાય ત્યાં સુધી પણ દિન દિન પ્રત્યે નવી ને નવી રાખજ્યો અને જે જે ભગવાનની વાત કરો, તે તે વાતને વિશે આ વાતનું બીજ લાવજ્યો, એમ અમારી આશા છે અને આ વાર્તા તો એવી જીવનદાર છે, તે દેહ રહે ત્યાં સુધી પણ નિત્ય પ્રત્યે કરવી અને દેહ મુકીને ભાગવતી તનું કરીને પણ આ જ વાર્તા કરવી છે; ને આજે એમ તમને વાત કહી તે સર્વ શાસ્ત્રનો સિદ્ધાંત છે, ને અનુભવમાં પણ એમ જ દૃઢ છે, અને એમે પ્રત્યક્ષ નજરે જોઈને તમને આ વાત કહી છે; ને જો પ્રત્યક્ષ જોઈને ન કહી હોય તો અમને સર્વ પરમહંસના સમ છે.

- ગ.મ. ૧૩

સાકારનિષ્ઠા

અમારે તો કોઈ સગાસંબંધી સાથે હેત નથી તથા અમારી સેવા કરતો હોય ને તેના ફદ્યમાં જો પરમેશ્વરની ભક્તિ ન હોય, તો તે ઉપર હેત કરીએ તો ય પણ ન થાય. ને જો નારદજી જેવો ગુણવાન હોય, ને તેને ભગવાનની ભક્તિ ન હોય. તો તે અમને ન ગમે અને જેના ફદ્યમાં ભગવાનની ભક્તિ હોય ને એમ સમજતો હોય જે,

‘જેવા પ્રગટ ભગવાન પૃથ્વી ઉપર બિરાજે છે, અને જેવા તે ભગવાનના ભક્ત ભગવાનની સમીપે બિરાજે છે, તેવા ને તેવા જ જ્યારે આત્મંતિક પ્રલય થાય છે, ત્યારે પણ રહે છે અને આ ભગવાન ને ભગવાનના ભક્ત તે સદા સાકાર જ છે; એમ સમજતો હોય. ને ગમે તેવા વેદાંતના ગ્રંથ સાંભળે, પણ ભગવાનને ભગવાનના ભક્તને નિરાકાર સમજે જ નહિ.

અને એમ જાણો જે ‘એ ભગવાન વિના બીજો કોઈ જગતનો કર્તા છે જ નહિ.’ અને એમ જાણો જે એ ભગવાન વિના સુંકુ પાનહું પણ ફરવાને સમર્થ નથી.’ એવી જેને ભગવાનને વિષે સાકારપણાની દૃઢ પ્રતીતિ હોય, ને તે જેવો તેવો હોય તો પણ અમને ગમે છે. ને એને માથે કણ, કર્મ ને માયા તેનો હુકમ નથી અને જો એને દડ દેવો હોય તો ભગવાન પોતે દે છે, પણ બીજો કોઈનો એને માથે હુકમ નથી અને એવી નિષ્ઠા ન હોય, ને તે જો ત્યાગ વૈરાગ્યે ધુક્ત હોય તો પણ તેનો અમારા અંતરમાં ભાર આવે નહિ અને જેના ફદ્યમાં ભગવાનની એવી નિષ્ઠા અચલ હોય, ને તે ગમે તેટલાં શાસ્ત્ર સાંભળે અથવા ગમે તેનો સંગ કરે, તો પણ પોતાને જે ભગવાનના સાકારપણાની નિષ્ઠા છે તે ટળે નહિ. અને તેજના બિંબ જેવા નિરાકાર ભગવાનને કોઈ દિવસ સમજે જ નહિ. એવી નિષ્ઠાવાળો જે સંત છે, તેના પગની રજને તો અમે પણ માથે ચડાવીએ છીએ અને તેના દર્શનને પણ ઈચ્છીએ છીએ.

- ગ.પ્ર. ૩૭

કોધની ચટકી

અમારે હિંદુ

અમારે તો એકથી લાખ રૂપિયા સુધી બગાડ કરે, તો પણ પોતા સારુ તો કીધ આવે નહિ અને જ્યારે ધર્મલોપ કરે, અથવા બળીયો હોય તે ગરીબને પીડે, અથવા અન્યાયનો પક્ષ લે; ત્યારે તેની ઉપર અમારે કોઈકને અર્થ લગારેક કોધની ચટકી આવે છે; પણ પોતા સારુ તો વેશમાત્ર કીધ આવતો નથી અને કોઈક સારુ આવે છે, તે પણ ક્ષણમાત્ર પણ નથી રહેતો, ને આંટી પણ બંધાતી નથી.

ગ.મ. 27

હેત

આ કીર્તન ગાયા, તેમાં હેત બહુ છે; તે હેતનો અમે વિચાર કર્યો જે હેત બહુ મોટી વાત છે, ને હેત કરીને ભગવાનને ભજવા એ ઠીક છે. પણ સારી પેઠે વિચારીને જોયું ત્યારે એમ જણાશું જે હેત છે તે જ ભગવાનની માયા છે... માટે કેવળ આત્મારૂપ થયે થકે જે ભગવાનને વિષે હેત થાય. તે ઠીક છે. એમ અમારો સિદ્ધાંત છે; ને એવી રીતે જે ભગવાનમાં હેત કરે છે તે અમને ગમે છે.

- પ. - 3

જેનો જે સ્વભાવ હોય, તેની ઉપર વારંવાર અમે કઠણ વચનના ઊક માર્યા હોય, ને કચવાયો હોય, તો પણ તે કોઈ રીતે પાછો ન પડ્યો હોય તે ઉપર તો અમારે એવું હેત રહે છે. તે જાગૃત સ્વભાવમાં સંભાર્ય વિના તે હેત એમનું એમ રહ્યું જાય છે, ને ગમે તેમ થાય, પણ તે હેત ટળતું નથી.

ગ.મ. 28

અમે મોટા મોટા વિષ્ણુયાગ કરીએ છીએ તથા જન્માષ્ટમી ને એકાદશી આદિક પ્રતના વરસો વરસ ઉત્સવ કરીએ છીએ, ને તેમાં બ્રહ્મચારી, સાધુ, સત્સંગીને ભેળા કરીએ છીએ અને જો કોઈક પાપી જીવ હોય ને તેને પણ જો એમની અંતકળે સ્મૃતિ થઈ આવે, તો તેને ભગવાનના ધામની પ્રાપ્તિ થાય.

ચરિત્ર સંભારવા

ભગવાનના જે ચરિત્ર તથા વાર્તા તથા દર્શન તે એક દિવસના જો સંભારવા માಡે, તો તેનો પાર ન આવે. તો સત્સંગ થયા તો દશ પંદર વરસ થયાં હોય, તે એનો તો પાર જ ન આવે, અને તે એવી રીતે સંભારવા જે આ ગામમાં આવી રીતે મહારાજ તથા પરમહંસની સભા થઈ, અને આવી રીતે મહારાજની પૂજા થઈ, ને આવી રીતે વાર્તા થઈ.

ઈત્યાદિક જે ભગવાનના ચરિત્ર તેને વારંવાર સંભારવા અને જે જારૂં ન સમજતો હોય, તેને તો એમ કરવું એ જ શ્રેષ્ઠ ઉપાય છે; એ જેવો બીજો નથી; ત્યારે તમે કહેશો જે ‘અન્ન થોડું ખાઈએ તથા ઘણા ઉપવાસ કરીએ.’ તો તે અમે કહેતા નથી. એ તો જેમ જેના નિયમ કણ્ણા છે, તે પ્રમાણે સાધારણપણે રહેવું, અને કરવાનું તો આ અમે તમને કહું તે છે.

- ગ.પ. ૩૮

નિવસનિક મન

અમે તો એમ માન્યું છે જે મન નિવસનિક જોઈએ માટે મને કરીને નિવસનિક રહેવું એ અમારો મત છે અને જે ઉપવાસ કરવા તેણે કરીને દેહ દુર્બળ થાય, ત્યારે મન દુર્બળ થાય તો ખરું, પણ જ્યારે દેહ પુષ્ટ થાય ત્યારે વળી મન પુષ્ટ થાય. માટે દેહ કરીને ત્યાગ ને મને કરીને ત્યાગ, એ બે ભેળા જોઈએ અને જેને મનમાં ભગવાનના ઘાટ થાતા હોય, ને જગતના ઘાટ ન થાતા હોય, તે આપણા સત્સંગમાં મોટેરો છે, ને એવો જે ન હોય તે નાનેરો છે.

- ગ.પ. ૩૮

કલ્યાણકારી લીલા-ચરિત્ર

આ તમે સર્વે છો તે મને ભગવાન જાણો છો. તે અમે જ્યાં જ્યાં ઉત્સવ, સમૈયા કર્યા હોય ને જે ઠેકાડો પરમહંસ, બ્રહ્મચારી તથા હરિભક્ત સત્સંગી બાઈ બાઈ સર્વે લેગા થયા હોય ને અમે કીર્તન ગવરાવ્યા હોય, ને વાર્તા કરી હોય ને અમારી પૂજા થઈ હોય એ આદિક જે અમારા ચરિત્ર લીલા તેને કહેવા ને સાંભળવા ને તેનું મનમાં ચિંતવન કરવું અને જેને એનું ચિંતવન અંતકાળે જો થઈ આવ્યું હોય તો તેનો જીવ ભગવાનના ધામને જરૂર પામે. માટે એવા જે અમારા એ સર્વે ચરિત્ર, કિયા તથા નામ સ્મરણ તે કલ્યાણકારી છે.

અને આવી રીતે અમે સ્વરૂપાનંદસ્વામીને વાર્તા કરી હતી, તે વાતાને ધારી ત્યારે દેહમાં જે મંદવાડનું ઘણુંક હુંઘ હતું, તે સર્વે નિવૃત્તિ પામી ગયું, ને પરમશાંતિ થઈ. પણ એ ઘણાય આત્માને દેખતા હતા, તો ય પણ તેણે કરીને કાંઈ સિદ્ધિ થઈ નહીં. - ગ.મ. ૩૫

કલ્યાણની વાત

તમારે સર્વેને મારે વિષે વિશ્વાસ છે, ને હું તમને જેવી તેવી અવળી વાતે ચડાવી દઉં, તો જેમ સર્વેને કૂવામાં નાખીને ઉપરથી પાણાની શિલા ઢાકે ત્યારે તેને નીકળવાની આશા જ નહિ. તેમ તમે પણ મારા વચનને વિશ્વાસે કરીને અવળે માર્ગ ચડી જાઓ તો એમાં મારે શું સારું થાય?

માટે આ વાર્તા તમારા કલ્યાણની છે, તે મેં તમને હેતે કરીને કહી છે, તે સારું તમો સર્વે હવે આવી જ રીતે સમજીને દ્રઢપણે વર્તજો.”

જો તમે સર્વે આ અમે વાર્તા કરી એવી રીતે વર્તવાનો નિશ્ચય કર્યો હોય, તો એક એક આવીને મારે પગે અડીને સમ ખાઓ, ને એવી પ્રતિજ્ઞા કરો જે અમારે દ્રઢપણે એમ જ વર્તવું છે. - ગ.મ. ૩૫

દર્શન વિવેક

દર્શન વિવેક

ધર્મપુરમાં કુશળહુંવરખાઈ હતા, તે અમારા દર્શન કરતા જાતા હતા અને દૃષ્ટિ પલટાવીને મૂર્તિને અંતરમાં ઉતારતાં, તેમ દર્શન તો મને યુક્ત દૃષ્ટિને એકાગ્ર રાખીને કરવા, પણ જેમ બીજા દર્શન કરે છે તેમ ન કરવા... અને જે ચપળ દૃષ્ટિએ દર્શન કરે છે તેને હું જાણું છું.....

મનુષ્ય આગળ વાર્તા કરવી તેની તો અમે આજ્ઞા આપી છે, પણ આંહી મૂર્તિના દર્શન મેળીને બીજા દર્શન કરવા એવી કૃષે દિવસ અમે આજ્ઞા આપી છે ?

- સા. 2

ક્રેટલાંક હરિભક્ત કહે છે જે ‘અમે તો મહારાજની મૂર્તિને ધ્યાનમાં બેસીને ધ્યાય સંભારીએ છીએ, તો પણ એકે અંગ ધાર્યામાં નથી આવતું, તો સમગ્ર મૂર્તિ તો ક્યાંથી આવે ? તેનું પણ એ જ કારણ છે જે એ ભગવાનની મૂર્તિના દર્શનમાત્ર જ કરે છે, પણ મનન ને નિદિધ્યાસ નથી કરતો, માટે કેમ ધાર્યામાં આવે ?

માટે ભગવાનનું દર્શન કરીને તથા વાર્તા સાંભળીને જો તેનું મનન ને નિદિધ્યાસ નિરંતર કર્યા કરે તો તેનો સાક્ષાત્કાર થાય; નહિ તો આખી ઉમર દર્શન શ્રવણ કરે તો પણ સાક્ષાત્કાર થાય નહિ.’’

- સા. 3

લચિ-અભિપ્રાય

અમે અમારો અભિપ્રાય તથા રૂચિ તે કહીએ એક તો અમને એ ગમે છે જે ઋષભદેવ ભગવાન વાસુદેવ સંઘાથે એકત્રતાને પામ્યા હતા, તો પણ જ્યારે સિદ્ધિઓ આવીને મ્રાત્સ થઈ, ત્યારે પોતે ભગવાન હતા તો પણ બીજા ત્યારીની શિક્ષાને અર્થે તે સિદ્ધિઓને પ્રછણ ન કરતો હવા... એવી રીતે જે મનનો વિશ્વાસ ન કરે તેવો ત્યાગ અમને ગમે છે.

તથા અમારો મનમાં શેતદીપ તથા બદરિકાશ્રમ જેવા ગમે છે તેવા બીજા લોક ગમતા નથી; ને એમ મનમાં રહે છે જે શેતદીપને વિષે તથા બદરિકાશ્રમને વિષે જઈને નિરન્નપણે રહ્યા થકા તપ કરીએ તે બહુ સારું લાગે. પણ બીજા લોકમાં અનેક પ્રકારના વૈભવ લોગવવા તે નથી ગમતા.

તથા ભગવાનના જે ધાર્ષાક અવતાર થયા છે તેને એમ જાણીએ છીએ જે એ સર્વે અવતાર નારાયણના છે તો પણ તે અવતારમાં ઋષભદેવજી બહુ ગમે; તથા તેથી ઉત્તરતા કપિલજી તથા દટ્ટાત્રેય એ બે સરખા જણાય છે અને એ ત્રણે અવતાર કરતા કોટિ ધર્ષણને વિષે અમારે હેત છે, ને એમ જાણીએ છીએ જે બીજા સર્વે અવતાર કરતાં આ અવતાર બહુ મોટો થયો ને બહુ સમર્થ છે; અને એમાં અવતાર અવતારી એવો લેદ નથી જણાતો અને બીજા જે મત્સ્યાદિક તે ભગવાનના અવતાર છે, પણ તેમાં અમારી અતિ રૂચિ નથી.

અને એ સર્વે જે અમારો અભિપ્રાય તે થોડાકમાં લ્યો કહીએ જે ‘જેવી રીતે શંકર સ્વામીએ અદૈત બ્રહ્માનું પ્રતિપાદન કર્યું છે, તેને વિષે તો અમારે રૂચિ નથી. તથા રામાનુજ સ્વામીએ જેવી રીતે ક્ષર અક્ષર થકી પર જે પુરુષોત્તમ ભગવાન તેનું નિરૂપણ કર્યું છે, તે પુરુષોત્તમ ભગવાનને વિષે તે અમારે ઉપાસના છે; તથા ગોપીઓના જેવી તૌ એ પુરુષોત્તમ ભગવાનને વિષે અમારે ભક્તિ છે. તથા શુક્લના જેવો તથા જડભરતના જેવો તો અમારે વૈરાગ્ય છે ને આત્મનિષ્ઠા છે. એવી રીતે અમારો અભિપ્રાય તથા રૂચિ છે, તે અમારી વાતાએ કરીને તથા અમે માન્યા જે અમારા સંપ્રદાયના ગ્રંથ તેણે કરીને જો પૂર્વાપર વિચારીને જુવે તો જે બુદ્ધિવાન હોય તેના જાણ્યામાં આવે છે.

- લો. ૧૪

અંતરનો અભિપ્રાય

મોટા માણસ સાથે અમારે જાગું બને નહિ. શા માટે જે એને રાજ્યનો ને ઘનનો મદ હોય, અને અમારે ત્યાગનો ને ભક્તિનો મદ હોય, માટે કોઈ કેને નભી દે એવું કામ નથી. એને કોઈક મોટા માણસને સમાચિ કરાવીએ, તો કાંઈક ગામ ગરાસ આપે, તેની અમારા ડૈયામાં લાલચ નથી. કેમ જે ગામ ગરાસ તો સુખને અર્થે ઈચ્છીએ; તે અમારે તો નેત્ર મીંચીને ભગવાનની મૂર્તિનું ચિંતવન કરીએ, તેમાં જેવું સુખ છે. તેવું ચૌદ લોકના રાજ્યને વિષે પણ નથી.

અને જો ભગવાનના ભજન જેવું રાજ્યને વિષે સુખ હોય તો સ્વયંભૂ , મનુ આદિક જે મોટા મોટા રાજા તે સર્વ રાજ્ય મૂર્તીને વનમાં તપ કરવા શા સારુ જાય ? અને ભગવાનના ભજન જેવું સ્ત્રીને વિષે સુખ હોય તો ચિત્રકેતુ રાજા કરોડ સ્ત્રીઓને શા સારુ મૂકે ? અને ભગવાનના ભજનના સુખ આગળ તો ચૌદ લોકનું જે સુખ તે નરક જેવું કહ્યું છે. માટે જે ભગવાનને સુખે સુખીયો થયો હોય, તેને તો બ્રહ્માંડેને વિષે જે વિષયનું સુખ તે નરક તુલ્ય ભાસે છે.

અને અમારે પણ ભગવાનના ભજનનું સુખ, તે જ સુખ જણાય છે; બીજું સર્વ દુઃખરૂપ જણાય છે. માટે પરમેશ્વરનું ભજન સ્મરણ કરતા થકા જેને સહેજે સત્તસંગ થાય, તેને કરાવીએ છીએ, પણ કોઈ વાતનો અંતરમાં આગ્રહ નથી. આગ્રહ તો કેવળ ભગવાનના ભજનનો અને ભગવાનના ભક્તિનો સત્તસંગ રાખ્યાનો છે. એ અમારા અંતરનો રહસ્ય અભિપ્રાય હતો, તે અમે તમારે આગળ કહ્યો.

- વર. ૧૫

સ્વાભાવિક રૂપિ

સ્વાભાવિક મનમાં એવી રૂપિ રહે છે જે શહેર હોય કે મેરી હોય કે રાજ દરબાર હોય ત્યાં તો ગમે જ નહીં. અને વન હોય, પર્વત હોય, નદી હોય, ઝાડ હોય, એકાંત ઠેકાણું હોય, ત્યાં અતિશય ગમે છે ને એમ જાડીએ છીએ જે એકાંતમાં બેસીને ભગવાનનું ધ્યાન કરીએ તો સારં, એવી સદાય રૂપિ રહે છે, અને જ્યારે અમને રામાનંદ સ્વામીનું દર્શન નો'તુ થયું ત્યારે મુક્તાનંદ સ્વામી સંઘાથે અમે એમ ઠેરાવ કરી રાખ્યો હતો. જે મને રામાનંદ સ્વામીનું દર્શન કરાવો, તો આપણે બે જગ્ના વનમાં જઈને ભગવાનનું અખંડ ધ્યાન કર્યા કરશું; અને કોઈ દિવસ વસ્તીમાં તો આવશું જ નહિં; એમ મનનો ઠેરાવ હતો, તે હમજ્ઞા પણ મન એવું ને એવું વર્તે છે.

- ગ.અ. ૧૩

ભક્તિ ભાવના

આટલા આટલા વરસ થયા તેમાં અમારે અર્થે કેટલાક હરિભક્ત વસત્ર તથા હજારો રૂપિયાના અલંકાર લાવે છે; પણ અમે આવી રીતે કોઈ સામા જઈને લેતા નથી અને આવી રીતે કોઈના વસત્ર, ઘરેખા પહેરીને રાજુ થયા નથી. અને આજ તો અમારે એ હરિભક્ત ઉપર અતિશય રાજુપો થયો... .

અને જે મત્સરવાળો હશે તેને તો અમે આ ભક્તને વસત્ર દીધાં તેમાં પણ મત્સર આવ્યો હશે, પણ મત્સરવાળાને એવો વિચાર ન આવે જે વસત્ર લાવ્યા હતા તેને ઘન્ય છે, જે આવા ભારે વસત્ર મહારાજને પહેરાવ્યા અને મહારાજને પણ ઘન્ય છે જે તરત બ્રાહ્મણને દઈ દીધા. - કા. ૫

મુર્કુંદ બ્રહ્મચારી તથા રતનજી એ બે મુંજાતા નથી તો એમની સાથે અમારે ઘણું બને છે. અને વળી જે શ્રદ્ધાએ સહિત સેવા ચાકરી કરે તે અમને ગમે. અને શ્રદ્ધા વિના તો કોઈ જમ્યાનું લાવે તો તે જમ્યાનું ગમે નહિ, ને વસત્ર લાવે તો તે વસત્ર ઓફલું ગમે નહિ; અને પૂજા લાવે તો પૂજા ગમે નહિ અને શ્રદ્ધાએ કરીને કરે તે અતિશય ગમે. અને શ્રદ્ધાએ કરીને ભક્તિ કરતો હોય ને બીજો કોઈક તેમાં ભક્તિ કરવા આવે ને તેની ઉપર ઈર્ષા કરે તો તે અમને ન ગમે. માટે શ્રદ્ધાએ સહિત ને ઈર્ષાએ રહિત જે ભક્તિ કરે તે અમને અતિશય ગમે છે.

ગ.મ. ૫૨

અમારી ઉપાસના

અને આવી રીતે તો અમારે ઉપાસના છે જે સર્વેધી પર એક માટે તેજનો સમૂહ છે તે તેજનો સમૂહ અધ્યો ઉર્ધ્વ તથા ચારે કોરે પ્રમાણે રહિત છે, ને અનંત છે, ને તે તેજના સમૂહના ભધ્યભાગને વિષે એક ઓદૃં સિંહાસન છે. તેની ઉપર દિવ્યમૂર્તિ એવા જે શ્રીનારાયણ પુરુષોત્તમ ભગવાન તે વિરાજમાન છે; ને તે સિંહાસનને ચારે કોરે અનંત કોટિ મુક્ત બેઠા થકા તે નારાયણના દર્શન કરે છે; એવા જે મુક્તે સહિત શ્રીનારાયણ તેને અમે નિરંતર દેખીએ છીએ અને તે ભગવાનને વિષે તેજનું અતિશયપણું છે. તેણે કરીને જયારે એ સભા સહિત તે ભગવાનના દર્શન નથી થાતાં, ત્યારે અમને અતિશય કષ્ટ થાય છે. અને તે તેજનો સમૂહ તો નિરંતર દેખાય છે, તો પણ તેને વિષે રૂચિ નથી. અને ભગવાનની મૂર્તિના દર્શને કરીને જ અતિ સુખ થાય છે. અમારે એવી રીતે ઉપાસના છે. અને એ ભગવાનને વિષે ભક્તિ તો જેવી ગોપીઓને હતી તેવી ગમે છે. તે સારું અમે સૌ માણસને જોતા રહીએ છીએ, જે કોઈક કામી સ્ત્રી હોય તેને પુરુષને વિષે જેવું હેત હોય, તથા કામી પુરુષને સ્ત્રીને વિષે જેવું હેત હોય તેને દેખીને એમ થાય જે એવું હેત આપણે ભગવાનમાં હોય તો ઠીક. તથા કોઈકને પુત્રમાં, ધનમાં બહુ હેત જડાય, તેને દેખીને એમ થાય જે એવું હેત આપણે ભગવાનમાં હોય તો ઠીક.

- લો. ૧૪

૫૩. ૧૪. ૧૮

સુવાણ્ય

ફિલે અમારે સુવાણ્ય તો એવા સાથે થાય છે જે, જેમાં કામ કોઇ, લોભ, સ્વાદ, સ્નેહ, માન, ઈર્ષા, દંબ, કપટ ઈત્યાદિક દીષ ન હોય; ને ધર્મશાસ્ત્રમાં કહું છે એવી રીતે ધર્મ પાળતો હોય, ને ભગવાનની બહિતએ યુક્ત હોય, તે સાથે જ અમારે બેઠા ઉક્ખાની સુવાણ્ય થાય છે. અને એવો ન હોય. ને તે અમારે બેગો રહેતો હોય, તો પણ તેની સાથે સુવાણ્ય થાય નહિએ; તેની તો ઉપેક્ષા રહે છે.

અને મોરે તો અમારે કામી ઉપર બહુ અભાવ રહેતો; અને હવે તો કોધ, માન, ઈંધા એ ત્રણ જેમાં હોય તે ઉપર બહુ અભાવ રહે છે; કાં જે કામી હોય તે તો ગૃહસ્થની પેઠે નિમની થઈને સત્તસંગમાં પડ્યો રહે છે; અને જેમાં, કોધ, માન ને ઈંધા હોય છે તે તો સત્તસંગમાંથી જરૂર પાછા પડી જાતા દેખાય છે, માટે એ ત્રણ ઉપર બહુ બેદ રહે છે. - લો. ૧૪

ଏହା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା

கேட்டு விட விரும்புவது என்று கூறுவது என்றால் முன்னால் அது விரும்புவது என்று கூறுவது ஆகும். அது விரும்புவது என்றால் அது விரும்புவது என்று கூறுவது ஆகும். அது விரும்புவது என்றால் அது விரும்புவது ஆகும்.

જેમ અમારે ભગવાનને વિષે નિષ્ઠા રહે છે તેમ એ કહીએ છીએ
જે અમારે તો ગમે તેવું સુખ હુઃખ આવે તથા સંપત્ત વિપત્ત આવે તેમાં એમ
રહે છે જે એક તો ભગવાનની અતિશય મોટયપ જાણીએ છીએ, તેણે કરીને
આ સંસારમાં મોટા રાજાની સમૃદ્ધિ અને રાજ્ય લક્ષ્મી તેને જોઈને
લેશમાત્ર પણ અંતરમાં તેનો ભાર આવતો નથી. અને એમ સમજીએ છીએ
તે આપણે તો ભગવાન થકી કાંઈ અધિક નથી, ને આપણું મન છે, તે
ભગવાનના ચરણારવિદમાં ચોટાડયું છે. અને ભગવાન સંગાથે એવી દ્રઢ
પ્રીતિ છે જે તે પ્રીતિને કાળ, કર્મ, માયા એમાંથી કોઈએ ટાળવાને અર્થે
સમર્થ નથી. અને પોતાનું મન એ પ્રીતિ ટાળવાને કરે, તો યપણ
ભગવાનમાંથી એ પ્રીતિ ન ટળે એવી રીતનો દુદાખ છે; તે ગમે તેવું સુખ
હુઃખ આવે છે તોય નથી ટળતો.

અને ભગવાન ને ભગવાનના જે ભક્ત તેમાં તો એવું દ્રઢ હેત છે
તેને કાળ, કર્મ ને માયા તેમાંથી કોઈએ ટાળવાને સમર્થ નથી; ને પોતાનું
મન રાખ્યાનું કરે તોય પણ દ્વદ્યમાંથી ટળે જ નહિ. એવી ભગવાન ને
ભગવાનના ભક્ત સંઘાથે અતિશય પ્રીતિ છે.

અને એ કેટલીકવાર સત્સંગમાંથી જાવાને અર્થે ઉદાસ થયા છીએ.
પણ ભગવાનના ભક્તનો સમૂહ જોઈને ટક્યા છીએ. તે કોઈ રીતે મૂકીને
જવાતું નથી. અને જેને હું ભગવાનનો ભક્ત ન જાણું, તે ડેકાણે તો મને
રાખ્યાના કોટિ ઉપાય કરે તોય ન જ રહેવાય. અને ગમે તેવી અમારી
સુશ્રૂષા કરે તોય અભક્ત સંઘાથે અમારે બને જ નહિ, એવી રીતે ભગવાન
ને ભગવાનના ભક્ત સંઘાથે એમે અમારા મનને અતિશય પ્રીતિએ કરીને
જોડી રાખ્યું છે. અને તે ભગવાન વિના બીજું કાંઈ પદાર્થ વહાલું રાખ્યું
નથી. માટે શા સારુ ભગવાનમાં પ્રીતિ નહી રહે?

-ગ. અં. ૧૩

અને તે ભગવાન છે, તે જ આ દેહના પ્રવત્તિવનારા છે, તે ગમે તો દેહને હાથીએ બેસારો નો ગમે તો બંધીખાનમાં નંખાવો. અને ગમે તો આ દેહમાં કોઈક મોટો રોગ પ્રેરો, પણ કોઈ દિવસ ભગવાન આગળ એવી પ્રાર્થના કરવી નથી જે ડે મહારાજ ! આ મારુ દુઃખ છે, તેને ટાળો શા માટે જે આપડો પોતાના દેહને ભગવાનના ગમતામાં વર્તાવવો છે, તે જેમ એ ભગવાનનું ગમતું હોય તેમ જ આપણે ગમે છે પણ ભગવાન ના ગમતા થકી પોતાનું ગમતું લેશમાત્ર પણ નોખું રાખવું નથી. અને આપણે જયારે તન, મન, ઘન ભગવાનને અર્પણ કર્યું, ત્યારે હવે ભગવાનની ઈચ્છા તે જ આપણું પ્રારથ્ય છે; તે વિના બીજું કોઈ પ્રારથ્ય નથી. માટે ભગવાનની ઈચ્છાએ કરીને ગમે તેવું સુખ દુઃખ આવે, તેમાં કોઈ રીતે અકળાઈ જાવું નહિં; ને જેમ ભગવાન રાજ તેમજ આપણે રાજ રહેવું. - ગ.અ.૧૩

આપડો તો શ્રીકૃષ્ણનારાયણના દાસ ઈચ્છા. તે શ્રીકૃષ્ણ નારાયણને જેમ ગમે તેમ રાજ રહેવું. ને એ શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનની ઈચ્છા હશે તો સત્સંગની વૃદ્ધિ થાશે ને જો એમને ઘટાડવો હશે તો ઘટી જાશે. અને એ ભગવાન આપણને હાથીએ બેસાડે તો હાથીએ બેસીને રાજ રહેવું. અને ગધેડે બેસાડે તો ગધેડે બેસીને રાજ રહેવું-અને એ ભગવાનની ઈચ્છાએ કરીને જેવી રીતે સત્સંગની વૃદ્ધિ થાતી જાય તેવી રીતે રાજ રહેવું પછી એ ભગવાનની ઈચ્છા હોય તો બધું જગત સત્સંગી થાઓ, અથવા એની ઈચ્છાએ કરીને સર્વ સત્સંગી મટી જાઓ, પણ કોઈ રીતે હર્ષ શોક મનમાં ઘારવો નહિં.

- ગ.પ.૭૪

જી હમણાં આ મુક્તાનંદસ્વામી જેવા સંતને વિષે એ નારાયણને લઈએ
તો એમને પણ ભગવાન જેવા કહેવાય અને એ નારાયણને લીધી વિના તો
અક્ષરને પણ ભગવાન ન કહેવાય. - લો. ૧૩

આ આપણ સર્વ છીએ તે આ દેહ થકી નોખો જે આત્મા તેને બ્રહ્મરૂપ
જાળીએ છીએ અને જ્ઞાન વૈરાણ્યાદિક સાધને યુક્ત છીએ તો પણ એ
નારાયણને પ્રસાન્ન કરવાને અર્થે રાતદિવસ ઉજાગરા કરીએ છીએ ને
કીર્તન, નામસ્મરણ તે તાણીઓ વજાડી વજાડીને હાથની આંગળીઓ ફાટી
જાય એમ કરીએ છીએ તથા કથાવાર્તા રાત દિવસ કરાવીએ છીએ. તે જો
એ નારાયણ સરખા થઈ જવાતુ હોય તો એવડો દાખડો શું કરવા કરીએ?
માટે એ નારાયણ જેવા તો એક નારાયણ જ છે, પડો બીજો કોઈ એ જેવો
થતો નથી. - લો. ૧૩

જેને મનમા ભગવાનના ઘાટ થતા હોય, ને જગતના ઘાટન થાતા
હોય. તે આપણા સત્સંગ માં મોટેરો છે, ને એવો જે ન હોય તેના નરો છે.

- ૧. ૫. ૩૬

નિઃદ્વિષા કાશ નિઃદ્વિષા નિઃદ્વિષા નિઃદ્વિષા નિઃદ્વિષા નિઃદ્વિષા
નિઃદ્વિષા નિઃદ્વિષા નિઃદ્વિષા નિઃદ્વિષા નિઃદ્વિષા નિઃદ્વિષા નિઃદ્વિષા

અમારો વાદ લેશો મા

નિર્ણયક હું ખાનગી

જો કોઈ અમારો વાદ લેશો, તો તેનું તો જરૂર ભૂંકુ થાશે; કંઝે અમારા હદ્યમાં તો નરનારાયણ પ્રગટ બિરાજે છે, અને હું તો અનાદિ મુક્ત જ છું, પણ કોઈને ઉપદેશે કરીને મુક્ત નથી થયો. અને મન, બુધ્ય, ચિત્ત ને અહંકાર તેમને હું પકડી લઉં છું, જેમ સિંહ બકરાને પકડે છે, તેની પેઠે એ અંતઃકરણને હું પકું છું, અને બીજાને તો એ અંતઃકરણ દેખ્યામાં આવતા નથી, માટે અમારો વાદ લઈને જાણો જે ઉપાધિમાં રહીને શુદ્ધપણે રહેશું, તે તો નારદ સનકાદિક જેવો હોય તેથી પણ રહેવાય નહિ, તો બીજાની શી વાર્તા કહેવી?

અને અનંત મુક્ત થઈ ગયા, ને અનંત થાશે, તેમાં ઉપાધિમાં રહીને નિર્લેપ રહે, એવો કોઈએ થયો નથી ને થાશે પણ નહિ, અને હમણા પણ કોઈએ નથી, અને કોટિ કલ્પ સુધી સાધન કરીને પણ એવો થાવાને કોઈ સમર્થ નથી. માટે અમે કહું છે તે પ્રમાણે રહેશો તો રૂં થાશે.

અને અમે જે કોઈને હેત કરીને બોલાવીએ છીએ, તે તો તેના જીવના રૂડા સારુ બોલાવીએ છીએ અથવા કોઈને હેત કરીને સામુ જોઈએ છીએ અથવા કોઈ સારા ભોજન કરાવે છે ને તેને જમીએ છીએ, અથવા કોઈ ઢોલીયો બિધાવી દે છે, તે ઉપર બેસીએ છીએ, અથવા કોઈ વસ્તુ આભૂષણ તથા પુષ્પના હાર ઈત્યાદિક જે જે પદાર્થ લાવે છે તેને અંગીકાર કરીએ છીએ, તે તો તેના જીવના રૂડા વાસ્તે અંગીકાર કરીએ છીએ, પણ અમારા સુખને વાસ્તે કરતા નથી. ને જો અમારા સુખને વાસ્તે કરતા હોઈએ, તો અમને શ્રી રામાનંદસવામીના સમ છે. માટે એવું વિચારીને કોઈ અમારો વાદ કરશો મા. ને પંચ ઈન્દ્રિયોના આહાર છે. તેને અતિશય શુદ્ધપણે કરીને રાખજયો, એ વચ્ચન અમારું જરૂરાજરૂર માનજયો અને આ વાત તો સર્વને સમજાય એવી સુગમ છે માટે સર્વના સમજયામાં તુરત આવી જાશે, તે સારુ સત્સંગમાં અતિશય પ્રવર્તાવજ્યો, તેમાં અમારો ઘણ્ણો રાજ્યપો છે.

- ગ.પ. ૧૮

विमुख के सतसंगी

શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનના આચરણ પ્રમાણે આચરણ ન કરવું; ને જે કરશે તે વિમુખ છે, અમારો સત્તસંગી નથી. અને આપણા ઈષ્ટદેવ એવા જે શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન તેના આચરણ પ્રમાણે જેમ ન કરવું, તેમજ તમારો સર્વનો આચાર્ય ને ગુરુને ઉપદેષ્ટા એવો જે હું, તે મારા દેહના જે આચરણ તે પ્રમાણે પણ તમારે ન કરવું, અને અમારા સંપ્રદાય વિષે જેમ જેના ધર્મ કહ્યા છે. તે જે અમારા વચ્ચન તે પ્રમાણે તમારે સર્વને રહેવું, પણ અમારા આચરણ પ્રમાણે ન રહેવું આ જે અમે વાર્તા કરી, તેને સર્વ પરમહંસ તથા સર્વ સત્તસંગી શીખી લેજયો; ને એ પ્રમાણે સમજુને એમ જ વર્તજયો; ને બીજા આગળ પણ એમ જ વાર્તા કરજયો - વર. ૧૮

કોધી, ઈર્ષાવાળો, કપટી ને માની એ ચાર પ્રકારના જે મનુષ્ય તે જો હરિભક્ત હોય, તો પણ તે સાથે અમારે બને નહિ. અને કોધ ને ઈર્ષા એ બેય માનને આશરે રહે છે. અને કામીનો તો અમારે કોઈ કાળે વિશ્વાસ નથી, જે એ સત્સંગી છે. અને કામી તો સાસંગી હોય તોય વિમુખ જેવો છે. અને જેને પંચ વર્તમાનમાં કોઈ વાતે ખોટ્ય ન હોય, અને ગમે તેવા વચનના ભીડામાં લઈએ, ને એનું ગમતુ મુઝકાવીને અમારા ગમતામાં રાખીએ, તોપણ કોઈ રીતે દેહપર્યત મુંઝાય નહિ, એવો હોય તે પાકો સાસંગી છે, અને એવા હરિભક્ત ઉપર અમારે વગર કર્યું સહજે જ હેત થાય છે. અને એવા ગુણન હોય તો હેત કરવા જાઈએ તોય પણ હેત થાય નહિ અને અમારી તો એ જ પ્રકૃતિ છે જે જેના હદ્યમાં ભગવાનની એવી પારિપૂર્ણ ભક્તિ હોય. તે ઉપર જ હેત થાય છે.

19. 10. - 19. 10. -

શુષ્ણાન નિરેય

કાર્યાલાયનાં કાન્દાની કાન્દા

તમે એક બ્રહ્મનું પ્રતિપાદન કરો છો, ને તે વિના જે જીવ, ઈશ્વર, માથા ને જગત તથા વેદ, શાસ્ત્ર, પુરાણ તે સર્વેને મિથ્યા કહો છો, એ વાત અમને સમજાતી નથી. તથા માન્યામાં આવતી નથી. માટે તમને મૂઢીએ છીએ, તેનો ઉત્તર કરો, તે વેદ, શાસ્ત્ર, પુરાણ, સ્મૃતિ ઈતિહાસ તેની સાચ્ચે કરીને કરો, પણ કોઈ કટિપત ગ્રંથને વચને કરીને કરશો તો અમે તેને નહિ માનીએ અને જો વાસજીને વચને કરીને કરશો તો અમારા માન્યામાં આવશે.

- ગ.પ્ર.૩૯

અમે શુષ્ણ જ્ઞાનીનું મત જાણવા સારુ તેના શાસ્ત્રનું શ્રવણ કર્યું, તે શ્રવણ માને કરીને જ અમારા અંતરમાં આવો ઉદ્દેશ થઈ આવ્યો; કેમ જે વેદાંત શાસ્ત્રને શ્રવણો કરીને જીવની બુધ્યમાંથી ભગવાનની ઉપાસનાનું ખંડન થઈ જાય છે; અને હૈયામાં સમભાવ આવી જાય છે, એટલે અન્ય દેવની પણ ઉપાસના થઈ જાય છે; અને તે શુષ્ણ વેદાંતીના વચનને જે સાંભળે તેની બુધ્ય અતિશય બદ્ધ થઈ જાય છે. અને અમે તો કંઈક પ્રયોજન સારુ શુષ્ણ વેદાંતની વાત સાંભળી હશે, તેણે કરીને પણ હવે અમારે શોક ઘણો થાય છે.....

જે પ્રકારને ધર્મ થકી તથા ભગવાનની ભક્તિ થકી કોઈ રીતે પાછો ન પડે; અને પોતાના ઈષ્ટદેવ જે શ્રીકૃષ્ણનારાયણમાંથી કોઈ રીતે બુધ્ય હો નહિ એવો લાવો, એક કાળજી લખીને દેશ દેશના સત્સંગી પ્રત્યે મોકલીએ.

- ગ.મ.૧૯

અજ્ઞાની એવા જે શુષ્ણવેદાંતી તેના સંગથી કોઈ મોટુ પાપ નથી. માટે જેને કલ્યાણને ઈચ્છાનું તેને નાસ્તિક તથા શુષ્ણવેદાંતીનો સંગ કરવો જ નહિ.

- ગ.મ.૧૮

અમારે વ્યાસજીના વચનમાં દ્રઢ પ્રતીતિ છે. - ગ.પ.૩૯
જેટલા કલ્યાણને અર્થે વ્યાસજીને ગ્રંથ કર્યો છે, તે સર્વે સુરત
રાખીને અમે સાંભળ્યા, તે સર્વે શાસ્ત્રમાં એ જ સિદ્ધાંત છે, અને
જીવના કલ્યાણને અર્થે એટલી જ વાત છે જે આ સર્વે જગત છે, તેના
કર્તાઈર્તા એક ભગવાન છે.

અમે વ્યાસજીના કરેલ જે સર્વે ગ્રંથ તે સાંભળ્યા ને પછી પૂર્વિપર
વિચારીને જોપું, ત્યારે તેમાંથી અમને એમ સમજાણું છે જે મત્ત્ય, કચ્છ,
વારાહ, નૃસિંહાદિક જે ભગવાનના અવતાર છે; તે સર્વે અવતારના
અવતારી તે શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન છે. પણ બીજા અવતારની પેઠે શ્રીકૃષ્ણા
ભગવાન તે અવતાર નથી; એ તો અવતારી જ છે, એવા જે શ્રીકૃષ્ણા
ભગવાન તે આપણા ઈષ્ટદેવ છે. અને તે શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનના ચરિત્ર
શ્રીમદ્ભગવત પુરાણના દશમ સ્ક્રિંધને વિષે સંપૂર્ણ કરયા છે. માટે આપણા
ઉદ્ઘાવ સંપ્રદાયને વિષે અમે દશમ સ્ક્રિંધને અતિશય પ્રમાણ કર્યો છે. અને
બીજા જે સર્વે અવતાર તે પણ શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનના જ છે; માટે એ અવતાર
ને એ અવતારના પ્રતિપાદન કરનારા જે ગ્રંથ તે સર્વેને આપણે માનવા પણ
વિશેણે કરીને તો શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન ને તેના પ્રતિપાદન કરનારા જે ગ્રંથ તેને
જ માનવા. - ગ.મ.૫૪

વ્યાસજી તો વેદના આચાર્ય છે, ને પોતે ભગવાન છે; માટે આપણે
તો વ્યાસજીના વચનને જ અનુસરવું. - વ.૨.૧૮

કરું હોય સારું દુર્ભ હુંક માયાનું ગ્રાહ || હુંકિલાં હું ગ્રાહ માયાનું
કરું હું માયાનું રાંક નિમિંડનું માયા હાંકિલાં હું હુંલાં નિમિંડનું ||

૨૮.૩.૧૦

સત્સંગમાં કુસંગ॥

આપણા સત્સંગમાં થોડોક કુસંગનો ભાગ રહ્યો જાય છે, તે આજ કાઢવો છે, ને આ પ્રકરણ એવું ચલાવવું છે જે સર્વ પરમહંસ તથા સાંઘ્યપોળી તથા કર્મયોગી સર્વ સત્સંગીમાં પ્રવરતે, તે સત્સંગમાં કુસંગ તે શું છે, તો જે વાતના કરનારા હિંમત વિનાની વાત કરે છે તે સત્સંગમાં કુસંગ છે....

માટે હવે આજ દિનથી આપણા સત્સંગમાં કોઈપણ એવી હિંમત રહિત વાત કરશો નહિ. સધા હિંમત સહિત જ વાત કરજયો. અને જે એવી હિંમત રહિત વાત કરે, તેને તો નપુંસક જાણવો. અને એવી હિંમત વિનાની વાત જે દિવસ થઈ જાય, તો તે દિવસ ઉપવાસ કરવો.

- २१ अ. १७

100% 纯真

ੴ ਸਤਿਗੁਰ

અમે તો સર્વ પ્રકારે વિચારીને જોયું જે આ સંસારમાં જેટલા કુસંગ કહેવાય છે, તે સર્વ કુસંગથી અધિક કુસંગ તે કયો છે? તો જેને પરમેશ્વરની ભક્તિ નહીં, ને ભગવાન સર્વના સ્વામી છે, ભક્ત વત્સલ છે, પતિત પાવન છે, અધમ ઉદ્ઘારણ છે, એવો ભગવાનની કોરનો જેના હૈયામાં વિશ્વાસ નહીં. એવા તો આ સંસારમાં બે મત છે. એક તો જાસ્તિકનો, ને બીજો શુષ્ક વેદાંતીનો એ બે અંતિ કુસંગ છે.

કુપાત્રનો ત્યાગ

દાદાજી મંગલદાસ

જે કુપાત્ર છું જણાય, તેનો તત્કાળ ત્યાગ કરજો અને આ અમારું વચન છે, તે ભલા થઈને સર્વ જરૂર રાખજો, તો જાડીએ તમે અમારી સર્વે સેવા કરી. અને અમે પણ તમને સર્વને આશિર્વાદ દેશું, ને તમો ઉપર ધણ પ્રસન્ન થાશું, કાં જે તમે અમારો દાખડો સુફળ કર્યો. અને ભગવાનનું ધામ છે, ત્યાં આપણા સર્વે બેળા રહેશું. અને જો એમ નહિ રહો, તો તમારે અને અમારે ધાશું છેહું થઈ જાશે, અને ભૂતનું કે બ્રહ્માકાશસનું દેહ આવશે ને હેરાન થાશો, અને જે કંઈ ભગવાનની ભક્તિ કરી હશે; તેનું કણ તો રઝણતાં રઝણતાં કોઈક કાળો પ્રગટ થાશે, ત્યારે પણ અમે વાત કરી તે પ્રમાણે રહેશો ત્યાર પછી મુક્ત થઈને ભગવાનના ધામમાં જાશો.

૩૯.૧.૧૦ -

- ગ.પ. ૧૮

જાણવા યોગય

એક તો આપણો ઉધ્વવ સંપ્રદાય છે, તેની રીત જાડી જોઈએ. તથા બીજી ગુરુ પરંપરા જાડી જોઈએ. તે કઈ રીતે તો ઉધ્વવ તે રામાનંદ સ્વામી રૂપે હતા; ને તે રામાનંદસ્વામી શ્રીરંગેશેના વિષે સ્વાખાત્માં સાક્ષાત્ રામાનુજાચાર્ય થકી વૈષ્ણવી દીક્ષાને પાણ્યા. માટે રામાનંદસ્વામીના ગુરુ તે રામાનુજાચાર્ય છે; ને તે રામાનંદસ્વામીના શિષ્ય અમે છીએ એવી રીતે ગુરુ પરંપરા જાણવી. અને અમે અમારા ધર્મકુળનું સ્થાપન કર્યું છે, તેની રીત જાડીની. અને ત્રીજા અમારા સંપ્રદાયમાં અતિપ્રમાણરૂપ જે શાસ્ત્ર છે તેને જાણવા. તે શાસ્ત્રના નામ વેદ ૧, બ્યાસ સૂત્ર ૨, શ્રીમદ્ ભાગવત પુરાણ ૩, અને મહાભારતને વિષે વિષ્ણુ સહસ્રનામ ૪, ભગવદ્ ગીતા ૫, વિદુરનીતિ ૬, અને સ્કંદપુરાણના વિષ્ણુભંડ માંહિલુ વાસુદેવ માહાત્મ્ય ૭, અને યાજ્ઞવલ્ય સ્મૃતિ ૮; એ જે આઠ શાસ્ત્ર તેને જાણવા અને ચોથા સર્વ સત્તસંગીના જે જે નિયમ છે તેને જાણવા અને પાંચમાં આપણા ઈષ્ટદેવ જે શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન તેને જાણવા. અને સ્થાનક, સેવક ને કાર્ય તેને બેદ કરીને તે શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનની મૂર્તિઓનું બહુપણું છે, તેને જાણવું અને તે શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનના જે પરોક્ષરૂપ ને પ્રત્યક્ષ રૂપ તેને જાણવા.

- વર. ૧૮

આપણે પણ હરિબક્તતનું માહાત્મ્ય જાણ્યું જોઈએ
જેમ અમારી ચાકરી મૂળજી બ્રહ્મચારી મહાત્મ્ય જાડીને કરે છે તેમ
અમે પણ બ્રહ્મચારીનું મહાત્મ્ય જાડીએ છીએ.
તેમ આપણી ગૃહસ્થ અન્ન વસ્ત્રે કરીને ચાકરી કરે છે, તેમ આપણે
પણ એમનું માહાત્મ્ય સમજને એમની વાતચીતે કરીને ચાકરી કરવી.

અમ અરસ પરસ માહાત્મ્ય સમજને હરિબક્તતની સોખત રાખ્યી.
- ગ.મ. ૪૭

ભક્ત મહિમા

ભગવાનનો જે ભક્ત હોય, ને તે ગમે તેટલા વાંકમાં આવ્યો હોય,
તો પણ અમારે તેનો અવગુણ આવતો નથી અમે તો એમ જાડીએ છીએ જે
ભગવાનના ભક્તમાં જો કાંઈક સ્વાભાવિક અલ્ય દોષ હોય, તો પણ તે
જોવા નહિ. અને એ દોષ જો પોતામાં હોય, તો તેને ટાણ્યાનો ઉપાય
કરવો, પણ ભગવાનના ભક્તમાં એ જાતનો દોષ હોય, તો પણ એ
હરિજનનો અવગુણ લેવો નહિ; ને હરિબક્તતનો તો અવગુણ જ્યારે મોટા
વર્તમાનમાં ચૂકી જાય ત્યારે લેવો; ને બીજા અલ્ય દોષ હોય તે સારુ
ભગવાનના ભક્તનો અવગુણ લેવો નહિ. અને ભગવાનના ભક્ત હોય,
તેને વાદ વિવાદ કરી જીતીને રાજુ થાવું નહિ, એ સાથે તો હારીને જ રાજુ
થાવું.

અને અમ આગળ જે કોઈ ભગવાનના ભક્તતનું ઘસાતું બોલે, તે તો
અમને દીઠો જ ગમે નહિ; ને જે ભગવાનના ભક્તનો અવગુણ લેતો હોય,
તેના હાથનું તો અન્ન જળ પણ ભાવે નહિ અને દેહનો સંબંધી હોય, પણ
ભગવાનના ભક્તનો અવગુણ લે, તો તે સાથે પણ અતિશય કુહેત થઈ
જાય; શા માટે જે આપણા તો આત્મા છીએ, તે આપણે દેહ ને દેહના સંબંધી
સાથે શા સારુ હેત જોઈએ ? આપણે તો સત્તારૂપ રહીને ભગવાન તથા
ભગવાનના ભક્ત સંઘાથે હેત કર્યું છે; પણ દેહબુધ્યએ કરીને હેત કર્યું
નથી.

- ગ.અ. ૨૧

અહીંથા હરિભક્તને સર્વે પ્રકારે સુખ રહે ને સત્તસંગમાં પણ સન્માન થાતું રહે, તે રૂપ જે ચોમાસુ ને શિયાળો તેમાં તો જ્ઞાન, વૈરાગ્ય, ધર્મ ને ભક્તિ તે સુધાં આકર્ષાં જણાય; પણ જ્યારે સત્તસંગમાં અપમાન થાય, ને દેહ કરીને પણ દુઃખી થાય, તે રૂપ જે ઉનાળો, તેમાં તો જ્ઞાન, વૈરાગ્ય, ધર્મ ને ભક્તિ તે મીંબો પાયેલ દોરાની પેઠે ઢીલા થઈ જાય; તો પણ અમે તો તેનો ત્યાગ કરતા નથી; પણ એ જ એની મેળે મનમાં ઓશિયાળો થઈને સત્તસંગમાંથી પાછો હડી જાય છે. પછીતે સત્તસંગી કહેવાતો હોય, તો પણ તેને અંતરે સત્તસંગ સંબંધી સુખ ન રહે. માટે સત્તસંગ કરવો, તે તો આત્મસત્તારૂપ થઈને અતિદ્રઢપણો કરવો; પણ દેહ તથા દેહના સંબંધી તે સંધારે હેત રહી જાય, એવો સત્તસંગ કરવો નહિ.

જેમ સોનાનો દીરો કર્યો હોય તે છે અતુમાં સરખો રહે, પણ ઉનાળાને તાપે કરીને ઢીલો થાય નહિ. તેમ જેનો દ્રબ સત્સંગ હોય, તેને ગમે તેવા દુઃખ આવી પડે, તથા ગમે તેટલું સત્સંગમાં અપમાન થાય, પણ તેનું કોઈ રીતે સત્સંગમાંથી મન પાછુ હેઠ નહિ. એવા જે દ્રબ સત્સંગ વૈષ્ણવ છે, તે જ અમારે તો સગા વહાલા છે; ને તે જ અમારી નાત છે; ને આ દેહે કરીને પણ એવા વૈષ્ણવ ભેણું જ રહેવું છે; ને શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનના ધામમાં પણ એવા વૈષ્ણવ ભેણું જ રહેવું છે; એમ અમારો નિશ્ચય છે, ને તમારે પણ એમજ નિશ્ચય રાખ્યો જોઈએ. શા માટે જે તમે સર્વ અમારે આશ્રિત થયા છો; માટે અમારે તમને હેતની વાત હોય, તે કહી જોઈએ; ને મિત્ર પણ તેને જ જાણવો, જે પોતાના હેતની વાત હોય તે દુઃખ લગાડીને પણ કરે.

સંકલ્પનો મંદવાડ

શ્રી નિગમનો ફળી

અમે અમદાવાદમાં શ્રીનરનારાયણ દેવની પ્રતિષ્ઠા કરવા ગયા હતા. ત્યારે હજારો માણસનો મેળો ભરાડો હતો. પછી જ્યારે શ્રીનારાયણદેવની પ્રતિષ્ઠા થઈ રહી, અને અમદાવાદના બ્રાહ્મણો ચોરાસી જમી રહ્યાં; પછી અમે સાબદા થઈને ચાલી નીસર્યા, તે જેતલપુરમા જઈને રાત રહ્યા. પછી ત્યાં જઈને એવો વિચાર કરવા માંડ્યો જે 'જેટલા માણસ દેખ્યા છે; ને જેટલી પ્રવૃત્તિ દેખી છે, તેને ટાળી નાખવો'; પછી તેને વિસાર્યાને અર્થે હૈયામાં આતીશય દુઃખ થયું તેણે કરીને શરીરે પણ માંદા થઈ ગયા. પછી ત્યાં થકી ધોળકે જઈને રાત રહ્યા; અને ધોળકાના ચાલ્યા એને એ વિચારમાં ગામ કોઈને પાસે ગણેશધોળકાની રાણ્યુમાં જઈને રાત રહ્યા. તે વિચાર એવો કરવા માંડ્યો જે દેહની સ્મૃતિ ન રહી. પછી વિચારતા વિચારતા સર્વે પ્રવૃત્તિને વિસારી મેલી; ને જેવા અમે કંકલિયે તળાવ ઉત્તર્યા નોતા ને મેળો પણ ભરાડો નોતો; ને ત્યારે કોઈ જાત્યનો ઘાટ નોતો તેવી રીતે સર્વ ઘાટ ટાળી નાખ્યા. અને જ્યારે લૌકિક ઘાટ મટી ગયા. ત્યારે અંતરદ્રષ્ટિ રહેવા માંડી. પછી અલોકિક આશ્વર્ય દેખાવા માંડ્યા; અને દેવતા સંભધી જે ભોગ છે, તે દેખાવા માંડ્યા; ને અનંત પ્રકારના વિમાન, ને અનંત પ્રકારની આપસરા ને અનંત પ્રકારના વસ્ત્ર, અનંત પ્રકારના અલંકાર તે જેમ આઈની મર્યાદોકને વિશે છે, તેમજ ત્યાં દેખાવા લાયા. પણ અમારા અંતરમાં તો એક ભગવાન વિના બીજું કંઈ ગમ્યું નહિ; ને જેમ આઈના પંચવિષયું તે અમને તુશ્છ ભાસ્યા ને તેમાં અમારું મન લોભાણું નહિ, તેમજ દેવલોક, બ્રહ્મલોક પર્યત અમારું મન ક્યાંઈ લોભાણું નહિ. તેને દેખીને દેવતા સર્વ અમારા વખાજી કરવા માંડ્યા જે તમે ભગવાનના એકાંતિક ભક્ત ખરા, કેમ જે તમારું મન ભગવાનને મુક્તિને ક્યાંઈ લોભાણું નથી, પછી તેમના વચન સાંભળીને અમારા હૈયાને વિશે સુધી હિંમત આવી. પછી અમે મનને કહું જે તારું જેવું રૂપ છે, તેવું હું જાણું છું. જો ભગવાન વિના બીજા પદાર્થનો ઘાટ ઘડ્યો. તો તારા ભૂકા કરી નાખીશ, તેમ બુધ્યને કહું જે ભગવાન વિના બીજો જો ચિંતવન કર્યું તો તારા પણ ભૂકા કરી નાખીશ તેમજ અહંકારને કહું જે ભગવાનના દાસત્વપણા વિના બીજું અભિમાન ધર્યું, તો તારો નાશ કરી નાખીશ પછી તો અમારે જેમ આ લોકના પદાર્થની અત્યંત વિસમૃતિ થઈ હતી તેમજ દેવલોક, બ્રહ્મલોકના પદાર્થની પણ અત્યંત વિસમૃતિ થઈ ગઈ અને જ્યારે એ સર્વ સંકલ્પ ટળી ગયા, ત્યારે સંકલ્પનો મંદવાડ હતો, તે પણ ટળી ગયો.

- ગ.મ. ૨૨

મંદિર નિમણાનો હેતુ

અમે વિચારીને જોયું જે, જે અતિશય ત્યાગ રાખે, અથવા દ્યા
રાખે, તેથી ભગવાનની ભક્તિ થાય નહિ, ત્યારે ઉપાસનાનો બંગ થાય
છે, અને પૂર્વ જે જે અતિશય ત્યાગી થયા છે, તેના માર્ગમાં ઉપાસનાનો
નાશ થઈ ગયો છે. માટે અમે વિચારીને પરમેશ્વરની ઉપાસના રહેવા
સારુ ત્યાગનો પક્ષ મોળો કરીને ભગવાનના મંદિર કરાવ્યા છે; તેમાં જો
થોડો ત્યાગ રહેશે, તોપણ ઉપાસના રહેશે; તો તેણે કરીને ધ્યાનક
જીવના કલ્યાણ થાશે. અને જેને ભગવાનની ભક્તિ કરવી તેને તો
કુંદિયાની પેઠે દ્યા રાખે પણ કેમ ઠીક પડે? એને તો પરમેશ્વરને વાસે
પુષ્પ લાવ્યા જોઈએ, તુલસી લાવ્યા જોઈએ, ભાજી તરકારી લાવી
જોઈએ. માટે જે અતિશય ત્યાગ રાખીને ને અતિશય દ્યા રાખીને મૂઢી
વાળીને બેસી રહે, તેણે ભગવાનની ભક્તિ થাতી નથી. અને જ્યારે
ભક્તિએ રહેત થાય, ત્યારે ભગવાનની ઉપાસનાનો નાશ થઈ જાય,
એટલે પછીવાડેથી અંધપરંપરા ચાલે; તે સારુ અમે મંદિર કરાવ્યા છે, તે
અંડ ભગવાનની ઉપાસના રાખ્યા સારુ કરાવ્યા છે. અને જે ઉપાસક
હોય તે પોતાના ધર્મમાંથી બાટ થાય જ નહિ. માટે પોત પોતાના
ધર્મમાં રહીને ભગવાનની ભક્તિ ઉપાસના કરવી, એ અમારો સિધ્યાંત
છે.

-१८.८.२७

નિષ્કામી વર્તમાન

એક નિષ્કામી વર્તમાન દ્રઢ હોય, તો તેને આ લોકમાં તથા પરલોકમાં કોઈ ડેકાડો ભગવાનથી છેદું રહે નહિ. અમારે પણ તે ઉપરથી કોઈ દિવસ હેત ઓછું થાય નહિ. અને અમે અહીંથા ટકયા છીએ, તે પણ અહીંથાના હરિભક્તને અતિ નિષ્કામી વર્તમાનનો દ્રગાવ દેખીને ટકયા છીએ, અને જેને નિષ્કામી વર્તમાન દ્રઢ હોય તો તેથી અમે હજાર ગાઉ છેટ જઈએ, તો પણ તેની પાસે જ છીએ. અને જેને નિષ્કામી વર્તમાનમાં કાચ્યપ છે, ન તે જો અમ પાસે રહે છે, તો યે પણ તે લાખ ગાઉ છેટે છે.

અને અમને નિષ્કામી ભક્ત હોય, તેના જ હાથની કરી સેવા ગમે છે. માટે આ મૂળજી બ્રહ્મચારી છે, તે અતિશય દ્રઢ નિષ્કામી છે, તો અમને એની કરેલી સેવા અતિશય ગમે છે, અને બીજો કોઈ સેવા ચાકરી કરે તો તે એવી ગમતી નથી. અને અમે જે જે વાર્તા કરીએ છીએ. તેને વિશે પણ નિષ્કામી વર્તમાનનું જ અતિશય પ્રતિપાદન થાય છે. અને અમે જે દિવસ થકી પ્રગત થયા છીએ તે દિવસ થકી નિષ્કામી વર્તમાનને જ અતિશય દ્રઢ કરતા આવીએ છીએ.

અને સભા બેઠી હોય ત્યાં કોઈક સ્ત્રી અથવા પુરુષ તેને જોયામાં ફર પડે, ત્યારે એ ગમે તેટલી યુક્તિ કરીને સંતારે, તો પણ અમને જાણાય વિના રહે જ નહિ. ત્યારે અમારો તે મનુષ્ય ઉપર અતિવશય કુરાણ્ણો થઈ જાય છે, અને અમારું મુખ પણ શામણું થઈ જાય છે. અને તેનું દુઃખ તો અતિશય લાગે છે, પણ મોખત જાણીને જાણું કહેવાય નહિ. અને વળી સાધુ દાવો છે, માટે હૈયામાં સમજી રહીએ છીએ; પણ જો રાજાની જેવી રીત હોય, તો તેને માથે જાગો દડ થાય, માટે સર્વો મોટા મોટા પરમહંસ તથા મોટી મોટી બાઈઓ તેને અમે મોરથી જ કહી રાખ્યું છે જે સત્સંગમાં કોઈ પુરુષને તથા સ્ત્રીને કદાચિત જો નિષ્કામી વર્તમાનમાં ફર પડે તો અમને સંભળાવશો મા. શા માટે જે જ્યારે અમે એવી વાર્તા સાંભળીએ. ત્યારે જેમ વાંઝિયાને ઘેર દીકરો આવ્યો હોય ને તે મરી જાય ને તેને જેવો શોક થાય, તેવો અમારે પણ શોક થાય છે, તથા મનમાં એમ વિચાર થઈ જાય છે જે બધા સત્સંગને મૂકીને જાતા રહીએ. માટે જે નિષ્કામી વર્તમાન રાખે તે જ અમને વહાલો છે. અને તેને ને અમારે આલોક પરલોકમાં દ્રઢ મેળાપ રહે છે. - ગ.મ.૩૩

શાસ્ત્ર પ્રતિપાદન

વાસુદેવ માહાત્મ્ય નામે જે ગ્રંથ તે અમને અતિશય પ્રિય છે, કેમ જે ભગવાનના ભક્તને ભગવાનને ભજ્યાની જે રીતિ એ સર્વે એ ગ્રંથમાં કહી છે.

- ગ.પ્ર. ૨૩

અમે શ્રીમદ્ ભાગવત આદિક આઠ ગ્રંથનું અતિશય પ્રતિપાદન કર્યું છે, માટે એ ગ્રંથને સાંભળવા ને ભણવા. - ગ.મ. ૩૫

અમે પંચમ સ્કંધ તથા દશમ સ્કંધનું અતિશય પ્રતિપાદન કર્યું છે. માટે એ ગ્રંથનું જે રહસ્ય તે જેમ તમને સમજ્યામાં આવ્યું હોય તે કહો.

- ગ.મ. ૩૬

પોતાના ઈષ્ટદેવનાં જે જન્મથી કરીને દેહ મૂકવા પર્યત ચરિત્ર તેનું જે શાસ્ત્ર તેણે કરીને સંપ્રદાયની પુષ્ટિ થાય છે. તે શાસ્ત્ર સંસ્કૃત હોય અથવા ભાષા હોય પણ તે જ ગ્રંથ સંપ્રદાયની પુષ્ટિ કરે.....માટે પોતાના સંપ્રદાયની રીતનું જે શાસ્ત્ર હોય તે જ પાછલે દહાડે પોતાના સંપ્રદાયને પુષ્ટ કરે છે.”.....

(મુક્તાનંદ સ્વામી પ્રત્યે) “તમે પણ પોતાના સંપ્રદાય સંબંધી ને પોતાના ઈષ્ટદેવ સંબંધી જે વાણી તથા શાસ્ત્ર તે જ દેહપર્યત કર્યા કરજ્યો ને તમારો દેહ રહે ત્યાં સુંધી તમને એ જ આજ્ઞા છે. - ગ.મ. ૫૮

કથા-કીર્તનમાં પ્રીતિ

(પ્રેમાનંદ સ્વામી ‘વંદુ સહજાનંદ’ના પદો ગાઈ રહ્યા ત્યારે) બહુ સારા કીર્તન ગાયા. આ કીર્તનને સાંભળીને તો અમારા મનમાં એમ વિચાર થયો જે આવી રીતે એને ભગવાનની મૂર્તિનું ચિંતવન છે, માટે એ સાધુને તો ઉઠીને સાખ્યાંગ દંડવત પ્રણામ કરીએ.....

અને અમારે પણ એ જ અંતરમાં વાસના છે જે આ દેહને મૂક્ષુ, પછી કોઈ રીતનો જન્મ થાવાનું નિમિત્ત તો નથી, તો પણ અંતરમાં એમ વિચારીએ છીએ જે “જન્મ ધર્યાનું કોઈક કારણ ઉત્પન્ન કરીને પણ સંતના મધ્યમાં જન્મ ધરવો” એમ ઈચ્છાએ છીએ અને જેને એ કીર્તનમાં કહ્યું એવી રીતનું ચિંતવન થાતું હોય તે તો કાળ, કર્મ ને માયાના પાશ થકી મૂકાણો છે અને જેને ધેર એવા પુરુષે જન્મ ધર્યો તેના મા-બાપ પણ કૃતાર્થ થયા જાણવા. - ગ.મ.૪૮

અમારે તો ભગવાનની કથા કે કીર્તન કે વાર્તા કે ભગવાનનું ધ્યાન એમાંથી કોઈ કાળે મનને તૃપ્તિ થાતી જ નથી, ને તમારે પણ સર્વેને એવી જ રીતે કરવું. - ગ.મ.૪૯

ભગવાનના કથા કીર્તનાદિક કરતા હોઈએ, ત્યારે તો એવી મસ્તાઈ આવે છે, જાડીએ દીવાના થઈ જવાશે અને જેટલો વિવેક રહે છે, તે તો કોઈક ભક્તજનના સમાસને અર્થ રહે છે, પણ મનમાં તો એવી ને એવી જ ખુમારી રહે છે; અને ઉપરથી તો લોકને મળતો વ્યવહાર રાખીએ છીએ.

- ગ.અ.૧૩

કોઈક ગાતો હોય તો તેને સાંભળીને તેને પાસે કોઈ માણસને મોકલીએ, અથવા અમે પેઢે એની પાસે જાઈએ, ને જાડીએ જે એ બહુ ઠીક કરે છે.

- લો.૧૪

અમારી પણ એ જ આજ્ઞા છે જે સર્વે પરમહંસ તથા સર્વે સત્સંગી શાનયક્ષ કરતા રહેજયો.

- ગ.મ.૮

અંતર તપાસ

આ કિર્તન સાંભળ્યામાંથી તો અમારો આત્મા વિચારમાં જાતો રહ્યો. પછી તેમાં એમ જણાયું જે ભગવાનને વિષે જે અતિશય પ્રીતિ એ ઘડી મોટી વાત છે. પછી તો ગોપાળાનંદ સ્વામી આદિક જે ભગવાનને વિષે પ્રીતિવાળા હરિલક્ષત તે સર્વે સાંભરી આવ્યા. અને એ સર્વેના અંતકરણ ને સર્વેના જીવ, ને એમની જે ભગવાનને વિષે પ્રીતિ તે સર્વે જોયામાં આવ્યા. પછી અમે અમારા આત્માને પણ તપાસી જોયો, ત્યારે અમારે જેવી ભગવાનને વિષે પ્રીતિ જણાડી તેવી બીજાની પ્રીતિ જણાડી નહિ. શા માટે જે કંઈક ભૂંડા દેશ કાળાદિકનો જ્યારે યોગ થાય છે, ત્યારે એ સર્વે મોટા છે, તો પણ કંઈક એમની બુધ્યને વિષે ફર પડી જાય છે; ત્યારે એમ જણાય જે અંતે પાયો કાચો દેખાય છે. તે સારી પેઠે જો કોઈક ભૂંડા દેશ કાળાદિકનો યોગ થાય તો ભગવાનમાં પ્રીતિ છે, તેનું કંઈ ઠેકાણું રહે નહિ. માટે એ સર્વેને જોતા અમને અમારી ક્રોરનું ઢીક ભાસે છે, જે ગમે તેવા ભૂંડા દેશકાળાદિકનો યોગ થાય, પણ કોઈ રીતે અમારું અંતકરણ ફરે નહિ.

-ગ.મ.૫૬

ધ્યાનની વાર્તા

અમારે એક ધ્યાનના અંગની વાર્તા કરવી છે; તે વાર્તા મોક્ષ- ધર્મને વિષે પણ કહી છે. અને જે મોટા મોટા એ ધ્યાને કરીને સિદ્ધ દર્શાને પાખ્યા છે, તે પણ એમે ધ્યાનક દીકા છે; ને અમારા પણ અનુભવમાં એમ વર્તે છે, જે અન્તાં પ્રકારના ધ્યાન છે, પણ જે આ વાર્તા કહેવી છે, તેની બરોબર બીજુ કોઈ ધ્યાન થાય નહિ. જેમ કોઈક ચમત્કારી મંત્ર હોય અથવા ચમત્કારી ઔષધિ હોય, તેમાં સ્વાભાવિક જ ચમત્કાર રહ્યો છે; તેમ જે આ ધ્યાન અમારે કહેવું છે, તે ધ્યાનમાં પણ એવો સ્વાભાવિક ચમત્કાર છે, જે તત્કાળ સિદ્ધ દર્શાને પામી જાય.

- અમ. ૧

અયોધ્યાવાસી

મૂળજી બ્રહ્મચારી ને રતનજી એ અતિશય કયાં ડાહ્યાં છે ? પણ કલ્યાણનો ખપ અતિશય છે; માટે ભગવાન જેમ રાજી થાય, તેમ એમને કરતાં આવડે છે ખરું.

અને વળી આ સમયમાં તો અયોધ્યાવાસી બાઈ ભાઈ સર્વે જેવા અમારા ગમતામાં વર્તે છે, તેવા તો પરમહંસ તથા સાંખ્યયોગી ને કર્મયોગી સત્સંગી તે પણ અમારા ગમતામાં નથી વર્તતા. કેમ જે અયોધ્યાવાસીએ તો અતિશય જ સત્સંગ પરાયણ પોતાનું જીવિતવ્ય કર્યું છે. માટે અયોધ્યાવાસીની પેઠે ભગવાનને રાજી કરતાં કોઈને આવડતું નથી. અને એ અયોધ્યાવાસી તો બહુ વિશ્વાસી છે માટે કોઈક કપટી હશે, તો એમને છેતરી જાશે, તે સારુ એમને કોઈક કારજયનો આદર કરવો હોય, ત્યારે મોટેરા પરમહંસ તથા મોટેરા સત્સંગી ગૃહસ્થ તેમને પૂછીને તે કામ કરવા દેવું, પણ કોઈક એક જગ્જાને કહે કરવા દેવું નહિ એવી રીતે ત્યારી તથા ગૃહસ્થ સત્સંગીને અયોધ્યાવાસીની ખબર રાખવી, એમ અમારી આજ્ઞા છે.

- અમ. ૩

સમર્પણ શિક્ષા

અમે પણ એમ દૂઢ નિશ્ચય કર્યો છે જે, કોઈ અમને સાચો થઈને મન આર્પ્ટ અને લેશમાત્ર અંતરાય રાખે નહિ તો તેમાં અમે કોઈ વાતની કસર રહેવા દઈએ નહિ....

જેણે મન આર્પ્ટ કર્યું હોય તેને જો પરમેશ્વરની વાત થતી હોય તથા પરમેશ્વરના દર્શન થતાં હોય અને તે સમે જો પોતે ન હોય તો તેની અતિશય પોતાના હૈયામાં દાઝ થાય. અને જ્યારે ભગવાનની વાત સાંભળે તથા ભગવાનના દર્શન કરે તેને વિષે અધિક અધિક પ્રીતિ થતી જાય, પણ તેમાંથી મન પાછુ હઠે નહિ. અને પરમેશ્વર જ્યારે કોઈકને પરદેશ મૂક્યાની આક્ષા કરતા હોય ત્યારે જેણે મન અરખ્યું હોય તેના મનમાં એમ થાય જે, જો મને આક્ષા કરે તો બુરાનપુર તથા કાશી જ્યાં મૂકે ત્યાં રાજુ થકો જાઉં.

એવી રીતે પરમેશ્વરના ગમતામાં રહીને જે રાજુ રહેતો હોય તે તો હજાર ગાઉ ગયો હોય તોય અમારે પાસે છે. અને જેણે એવી રીતે મન ન અરખ્યું હોય ને તે અતિશય અમારે સમીપે રહેતો હોય તોય તે લાખો ગાઉ છિટે છે. અને જેણે મન ન અરખ્યું હોય તેને તો ઉપદેશ કરતાં પણ બીક લાગે જે, શું જાણીએ સવણું સમજશે કે અવળું સમજશે? - ગ.પ્ર.૭૩

અધિક પ્રણામ

નિત્ય પ્રત્યે તો એમ શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનને નમસ્કાર કરીને એમ કહેતા જે, હે મહારાજ ! આ દેહાદિકને વિષે અહુ-મમત્વ હોય, તેને તમે ટાળજ્યો. અને આજ તો અમને એવો વિચાર થયો જે ભગવાનના ભક્તનો મને, વચને, દેહે કરીને જે કંઈક જાણો અજાણો દ્રોહ થઈ આવે, ને તેણે કરીને જેવું આ જીવને દુઃખ થાય છે, તેવું બીજે કોઈ પાપે કરીને થાતું નથી. માટે જાણો અજાણો મને, વચને, દેહે કરીને જે કંઈ ભગવાનના ભક્તનો દ્રોહ બની આવ્યો હોય, તેના દીધ નિવારણ કરાવા સારુ એક પ્રણામ અધિક કર્યો.

અને અમે તો એમ જાણું છે જે ભગવાનના ભક્તના દ્રોહે કરીને જેવું આ જીવનું બુનું થાય છે, ને એ જીવને કષ્ટ થાય છે, તેવું કોઈ પાપે કરીને નથી થાતું. અને ભગવાનના ભક્તની મને, વચને, દેહે કરીને જે સેવા બની આવે, ને તેણે કરીને જેવું આ જીવનું રૂનું થાય છે, ને એ જીવને સુખ થાય છે, તેવું બીજે કોઈ સાધને કરીને નથી થાતું.

અને આ વાર્તા દાડી સાંભરતી રહે તે સારું આજથી સર્વે સંત તથા સર્વે હરિભક્તમાત્ર એવો નિયમ રાખજ્યો, જે ભગવાનની પૂજા કરીને પોતાના નિત્ય નિયમના જે દંડવત પ્રણામ હોય તે કરવા; ને તે પછી બધા દિવસમાં જે કંઈ જાણો અજાણો મને, વચને, દેહે કરીને ભગવાનના ભક્તનો દ્રોહ થયો હોય, તેનું નિવારણ કરાવવા સારું એક દંડવત પ્રણામ નિત્યે કરવો, એમ અમારી આશા છે, તેને સર્વે પાળજ્યો. - ગ.મ.૪૦

અંતરમાં અંબંડ વિચાર

અંતરમાં અંબંડ વિચાર એવો રહે છે, જેમ મનુષ્યને મુવા ટાકે પથારી ઉપર સૂવાર્યું હોય ત્યારે તે મનુષ્યમાંથી સૌને પોતાના સ્વાર્થની વાસના ટળી જાય છે; અને તે ભરનારાને પણ સંસાર થકી મન ઉદાસ થઈ જાય છે; તેમનું તેમ મારે પોતાની કોરનું અને બીજાની કોરનું અંત અવસ્થા જેવું સદા વર્તે છે. અને જેટલું માધ્યિક પદાર્થમાત્ર છે તે સર્વે નાશવંત અને તુચ્છ સરખું જગ્ઘાયા કરે છે; પણ એમ વિકિત નથી જણાતી જે ‘આ સારું પદાર્થ છે ને આ બુંદું પદાર્થ છે; જેટલા માધ્યિક પદાર્થ છે તે તો સર્વે એક સરખા જગ્ઘાય છે. જેમ કાખના મુવાળા છે, તેમાં સારો કયો ને નરસો કયો? તે તો સારો નરસો સૌ એક પાડમાં છે. તેમ માધ્યિક પદાર્થ પણ સર્વે સરખા છે. અને કાંઈક સારું નરસું જે કહીએ છીએ તે તો ભગવાનના ભક્તને સારું લગાડવાને અર્થે કહીએ છીએ જે ‘આ સારું ભોજન છે, આ સારું વસ્ત્ર છે, આ સારું ધરેણું છે, આ સારું ધર છે, આ સારું ધોંનું છે, આ સારા પુષ્પ છે, તે ભક્તને સારું લાગે તે સારું કહીએ છીએ.

અને અમારી સર્વે કિયા છે તે ભગવાનના ભક્તને અર્થે છે, પણ પોતાના સુખને અર્થે એકેય કિયા નથી.....

એમ ભગવાનની ભક્તિ જાણીને જે જે કિયા કરીએ છીએ તે થાય છે. પણ એ ભગવાનની ભક્તિ વિના તો અમે સર્વ પદાર્થમાંથી ઉદાસી છીએ. જેમ કોઈક મોટો રાજા હોય, ને તેને એક જ દીકરો હોય અને તે રાજા સાંદ સિતેર વર્ષનો થાય, ને પછી તેનો દીકરો મરી જાય, ત્યારે તે રાજાનું મન સર્વ પદાર્થમાંથી ઉદાસ થઈ જાય. તેમ અમારે પણ ખાતાં, પીતાં, ધોડે ચડતાં, રાજુ કુરાજપણામાં સર્વ કાળે મન ઉદાસી જ રહે છે. અને અંતરમાં એમ વિચાર રહે છે જે આપણ તો દેહ થકી પૃથ્વે આત્મા છીએ, પણ દેહ જેવા નથી. અને વળી અંતરમાં એમ વિચાર રહ્યા કરે છે જે ‘આત્માને વિશે રખે રજોગુણ તમોગુણ આદિક માયાનો ભાગ ભળી જાય નહિ, તેને ધરીએ ધરીએ તપાસતા રહીએ છીએ. જેમ સાડા સોળવલું કંચન હોય ને તેને સોનીની પેઢીએ લઈ જાય; અને જો ધરીની લગારેક નજર ચૂકે તો સોની સોનું કાઢી લઈને તેમાં રૂપું બેળવી દે. તેમ આ હદ્ય રૂપી તો સોનીની પેઢી છે; અને તેમાં માયારૂપી સોની છે. તે પોતે બેઠો થકો

સંકલ્પરૂપી જે હથોડો, તેના અખંડ 'ટચ ટચ' ટચકા મારતો રહે છે. અને જેમ સોનીના છોકરા સ્ત્રી હોય, તે પારસી કરીને તેને હાથ આવે તો કાંઈક સોનું ચોરી જાય. તેમ ઈન્દ્રિયો અંતઃકરણ એ સર્વે ભાયારૂપ જે સોની તેના છોકરાં સ્ત્રી છે, તે કંચનરૂપ જે ચૈતન્ય તેને વિષે ત્રણ ગુણ તથા પંચ વિષયમાં આસક્તિ તથા દેહાભિમાન તથા કામ, કોધ, લોભાદિક એ રૂપ જે રૂપું તેને બેળવીને જ્ઞાન વૈરાગ્યાદિક ગુણરૂપ જે સોનું તેને કાઢી લે છે. અને જે સોનામાંથી સોનું કાઢીને રૂપું બેળવે તો તે સોનું બારવલું થઈ જાય છે. અને પછી તે સોનાને તાવી તાવીને પાછું સોનવલું કરે તો થાય છે. તેમ આ જીવને વિષે ૨૪, તમ આદિક જે રૂપું ભયું છે, તેને ગાળીને કાઢી નાખવું; ને પછી કંચનરૂપ જે એક આત્મા તે જ રહે છે પણ બીજો માયિક બેગ કાંઈ રહે નાહિ. એવી રીતના વિચારયાં અમે રાતદિવસ મંડયા છીએ.

- ગ.મ. ૫૫

શિક્ષાપત્રીનો પાઠ

અમારી લખેલી જે શિક્ષાપત્રી તેનો પાઠ અમારા આશ્રિત જે ત્યાગી સાધુ તથા ભ્રાહ્મચારી તથા ગૃહસ્થ બાઈ ભાઈ સર્વ તેને નિત્ય કરવો. અને જેને ભજાતાં ન આવડતું હોય, તેને નિત્યે શ્રવણ કરવું. અને જેને શ્રવણ કરવાનો યોગ ન આવે તેને નિત્યે શિક્ષાપત્રીની પૂજા કરવી; એવી રીતે અમે શિક્ષાપત્રીયાં લખ્યું છે. માટે એ ત્રણમાંથી જેને ફર પડે, તેને એક ઉપવાસ કરવો, એમ અમારી આજ્ઞા છે.

- ગ.અ. ૧

અમને ન ગમે

પોતાના અંતરમાં કંઈક વિશેષ વર્તવાનું હોય, તેનું અમને એકવાર કહી દેવું જે, હે મહારાજ ! તમે કહો તો હું આવી રીતે વર્તુ; પણ વારંવાર ન કહેવું જે હે મહારાજ ! હું આમ વર્તુ, કે આમ વર્તુ. તે તમે કેમ મને કહેતા નથી; તે ન ગમે.

અને મને પોતાનો ઈષ્ટદેવ જાણો ને વારે વારે મારા વેણુ ઉપર વેણુ લાવે, તે ન ગમે.

અને હું કોઈની આગળ વાત કરતો હોઉં, ને બોલાવ્યા વિના વચ્ચમાં બોલે, તે ન ગમે.

અને ભગવાનનું ધ્યાન કરવું, તથા ધર્મ પાળવો, ભક્તિ કરવી ઈત્યાદિક જે જે શુભ કિયા કરવાની છે, તેને જે ભગવાન ઉપર નાખે જે ભગવાન કરાવશે તો થારો, તે ન ગમે.

અને આમ હું કરીશ, આમ હું કરીશ, એમ કેવળ પોતાનું જ બળ રાખે, પણ ભગવાનનું બળ ન રાખે, તે ન ગમે.

અને જેને બોલ્યામાં પોતાના અંગનો ઢા ન હોય, તે તો અતિશય ન ગમે.

અને બીજા વ્યવહારિક કામ કરવા હોય તેમાં તો લાજ તથા આણસ ન હોય, ને ભગવાનની વાર્તા કરવી, કથા કરવી, કીર્તન ગાવવા તેમાં લાજ રાખે, ને આણસ રાખે તે ન ગમે.

અને ત્યાગનો અથવા ભક્તિનો અથવા કોઈ રીતનો જે અહંકાર બોલીમાં લાવે, તે ન ગમે.

અને સભા બેઠી હોય, ત્યારે સૌથી છેલો આવીને બેસે; પણ પોતાને જ્યાં ઘટતું હોય, ત્યાં ન બેસે, તે ન ગમે.

તથા કોઈક મોટા તે સભામાં બેઠા હોય ને તેને કુણી મારીને માગ કરીને પોતે બેસે, તે ન ગમે.

અને અમારા દર્શન કરતા હોય, ને કોઈક બાઈ ભાઈ આવે, અથવા કૂતરું નીસરે કે ઢોર નીસરે, કે કંઈક ખડખડે, તેની સામું વારંવાર દર્શન

મૂકીને જુવે; પણ એક દ્રષ્ટિએ દર્શન ન કરે; તેની ઉપર તો એવી રીસ ચેડે જે શું કરીએ ? સાધુ થયા, નહિ તો કાંઈક તાડન કરીએ; પણ તે તો થાય નહિ; તેમજે સાધુને કોઈનું તાડન કરવું, એ અતિ અધોગ્ય કર્મ છે. અને જે કપટ રાખે, પણ પોતાના મનના જે સંકલ્પ તે જે કહેવા યોગ્ય હોય, તેની આગળ પણ કહે નહિ, તે ન ગમે.

અને માન તથા ક્રીધ તથા ક્રીધથી દબાઈને રહેવું, તે શું ? તો પોતાના મનમાં જેવું હોય, તેવું બીજાથી દબાઈને કહેવાય નહિ; એ ત્રણ વાના તો અતિશય ભૂંડા છે. અને હરિભક્તને માંઠોમાંઠી બરોબરીયાપણું રહે, પણ એક એકનો ભાર ન આવે; એ પણ અતિશય ભૂંડું છે.

- ગ.અં.૨૫

અમને અહંકાર ન ગમે; તે અહંકાર ભક્તિપણાનો હોય, ત્યાગપણાનો હોય, વૈરાગ્યપણાનો હોય, બ્રહ્મપણાનો હોય, સમજણાનો હોય, વર્તમાન પાણ્યાનો હોય એ રીતનો જે જે અહંકાર તે અમને ન ગમે.

અને દંબ ન ગમે; તે દંબ તે શું ? તો પોતાના હદ્યમાં ભગવાનનો નિશ્ચય, ભક્તિ ને ધર્મ તે થોડા હોય ને બીજા આગળ પોતાની મોટયપ વધાર્યા સારુ ઉપરથી તો તેને બહુ જણાવે તે ન ગમે.

અને પોતાને ને ભગવાનને જે અભેદપણે ભજે તે ન ગમે.

તથા જે નિયમ ધાર્યો હોય, તે નિયમને ધરીક મૂકી દે ન વળી ધરીકમાં પાળે, એવી રીતે જે શિથિલ વર્તતો હોય, તે ન ગમે.

અને ભગવાનનો મહિમા તો જાઝો સમજે; ને પોતાને અતિશય તુચ્છપણે સમજે; પણ દેહથી જુદી જે આત્મા તે રૂપ પોતાને ન માને, તે ન ગમે.

- ગ.અં.૨૬

અમને બહુ ગમે

હવે જે ગમે તે કહીએ છીએ જે, ભગવાનનો મહિમા તો યથાર્થ સમજે; ને પોતાના દેહથી વ્યતિરિક્ત જે પોતાનો આત્મા તેને બ્રહ્મરૂપ સમજે અને ધર્મમાં દૃઢ રહ્યો હોય; અને ભગવાનની અચળ ભક્તિ કરતો હોય અને આવી રીતનો પોતે હોય તો પણ સત્સંગમાં કોઈક કાંઈ ન સમજતો હોય; ને ભગવાનનો નિશ્ચય તો હોય તેને મોટો જાણો; ને તેની આગળ પોતાને અતિ તુચ્છ જાણો. અને વાર્તા કર્યામાં પોતાને મોઢે કરીને પોતાની સમજણાનો કેફ કોઈની આગળ લગાર પણ જણાવે નહિ, એવો જે હોય તે અમને બહુ ગમે.

- ગ. અં. 25

અને બાઈ માણસ હોય, ને તે પોતાના અંગને ઢાંકીને લજ્જા સહિત વર્તે તે ગમે. તથા ચાલે ત્યારે નીચી દૃષ્ટિ રાખીને ચાલે; પણ ફાટી દૃષ્ટિ રાખે નહિ, તે ગમે.

- ગ. અં. 24

અમારા મનમાં આ બે વાર્તા ગમે છે, ને ત્યાં મન અટકે છે. તેમાં જેને એમ હોય જે, એક ચૈતન્યના તેજનો રાશિ છે; ને તેના મધ્યને વિષે શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાનની મૂર્તિ સદા વિરાજમાન છે. એવો દૃઢ નિશ્ચય હોય, ને તે ભગવાનની ઉપાસના ભક્તિ કરતો હોય, તે વાત ગમે. પણ કેવળ ચૈતન્ય તેજને માનતો હોય ને તેની ઉપાસના કરતો હોય; ને ભગવાનને સદા સાકાર ન માનતો હોય; ને તેની ઉપાસના ન કરતો હોય, તો તે ન ગમે.

અને બીજું એમ જે એવા જે ભગવાન તેને અર્થે જે તપને કરતો હોય, તથા યોગને સાધતો હોય, તથા પંચ વિષયના અભાવને કરતો હોય, તથા વૈરાગ્યવાન હોય ઈત્યાદિક જે જે સાધન તે ભગવાનની પ્રસન્નતાને અર્થે નિર્દ્દર્શન કરે, તે ગમે. અને એવાને દેખીને અમારું મન રાજુ થાય છે જે એને શાખાશ છે જે આવી રીતે વર્તે છે.

- ગ. અં. 30

સાવધાન રહેજો

તમે સર્વે મુનિમંડળ તથા બ્રહ્મચારી તથા ગૃહસ્થ સત્સંગી તથા પાણા તથા અયોધ્યાવાસી એ તમે સર્વે મારા કહેવાઓ છો, તે જો હું ખટકો રાખીને તમને વર્તાવું નહિ, અને તમે કાંઈક ગાફલપણે વર્તો તો અમ થકી દેખાય નહી માટે જે જે મારા કેવાણા છો તેમાં મારે એક તલમાત્ર કસર રહેવા દેવી નથી. માટે તમે પણ સુધા સાવધાન રહેજ્યો. જે જરાય ગાફલાઈ રાખશો, તો તમારો પગ ટકશે નહિ. અને મારે તો જે તમે ભગવાનના ભક્ત છો, તેના હદ્યમાં કોઈ જાતની વાસના તથા કોઈ જાતનો અયોગ્ય સ્વભાવ તે રહેવા દેવો નથી..... માટે સર્વે હરિભક્ત તથા સર્વે મુનિ મંડળ સાવધાન રહેજો.

- ગ.મ.૪૫

દિવ્ય સભા

જેવી શ્વેતદીપમાં સભા છે, ને જેવી ગોલોક, વૈકુંઠલોકને વિષે સભા છે, ને જેવી બદરીકાશ્રમને વિષે સભા છે, તેથી પણ હું આ સત્સંગીની સભાને અધિક જાણું હું અને સર્વે હરિભક્તતને અતિશાય પ્રકાશો યુક્ત દેખું છું. એમાં જો લગાર પણ મિથ્યા કહેતા હોઈએ તો આ સંત સભાના સમ છે. તે સમ શા સારુ ખાવા પડે છે, જે સર્વેને એવું અલૌકિકપણું સમજાતું નથી, અને દેખવામાં પણ આવતું નથી તે સારુ સમ ખાવા પડે છે.

- ગ.અં. ૨

આ સત્સંગ છે, તે તો અલૌકિક છે; ને જેવા શ્વેતદીપ, વૈકુંઠ, ગોલોક તેને વિષે ભગવાનના પાર્થ છે, તે જેવા જ આ સર્વે સત્સંગી છે; ને અમે તો જેવા સર્વથી પર જે દિવ્ય અક્ષરધામ તેને વિષે ભગવાનના પાર્થ છે, તે જેવા જો આ સત્સંગીને ન જાણતા હોઈએ, તો અમને ભગવાન તથા ભગવાનના ભક્તતના સમ છે.

- ગ.અં. ૨૧

અમારા હેતવાળા

આંહીની મોટેરી ત્રણ બાઈઓ તથા ગોપાળાનંદસ્વામી પ્રભાનંદસ્વામી, મુક્તાનંદસ્વામી, નિત્યાનંદસ્વામી, શુકમુનિ, સોમલો ખાચર, દાદી ખાચર એ તમે સર્વે જેમ હમજીાં આ વર્તમાન કાળે કેવા રૂરી રીતે વર્તો છો; તથાપિ જો દેશ, કાળ, સંગ, કિયા એ ચારને વિષે વિષમપણું થાય તો એમનો એમ રંગ રહે નહિ, એ વાતમાં કાંઈ સંશય નથી.

- ગ.અ. ૨૪

આપણા સત્તસંગમાં બાઈ, ભાઈ, પરમહંસ એ સર્વેને અમારી ઉપર હેત છે, તો મોટેરી બે ત્રણ બાઈઓ છે, તે બરોબર બીજી સર્વે બાઈઓ વર્તમાન પાણે છે. કેમજે, મનમાં એમ જાણો છે જે ‘જો અમે ખબડદાર થઈને વર્તમાન નહીં પાળીએ, તો મહારાજનું હેત અમારી ઉપર નહિ રહે; ને કુરાળું થાશે. તથા પરમહંસમાં પણ એમ છે તથા બીજા જે સત્તસંગી તથા પ્રભાચારી તથા પાળા એ સર્વેમાં પણ એમ છે; તથા દેશ દેશના હરિભક્ત બાઈ ભાઈ છેટે રહ્યા છે, તે પણ વર્તમાનમાં ખબડદાર વર્તો છે; ને એમ જાણો છે જે ‘જો આપણ સારી પેઠે નહીં વતીએ તો મહારાજ કુરાળું થાશે. માટે અમારે વિષે હેતે કરીને બંધાળા થકા સર્વે ધર્મમાં દ્રઘપણે વર્તો છે. પણ વૈરાગ્ય તો કોઈકને થોડો હશે, ને કોઈકને જાડો હશે, તેનો કાંઈ મેળ છે નહિ. અને અમે પંચાળામાં મોરે માંદા થયા હતા, ને તેમાંથી જો કાંઈક થયું હોત, તો જેમ હમજો સર્વેની વૃત્તિઓ છે, તેવી ન રહેત. ત્યારે તો જે તીવ્ર વૈરાગ્યવાળા હોય, તે ધર્મમાં રહે; તથા તેની સાથે જેણે પોતાના જીવને હેત કરીને બાંધી રાખ્યો હોય તે ધર્મમાં રહે, તથા જે સત્તસંગનો યોગ રાખે, ને ભગવાનને અંતર્યામી જાણીને પોત પોતાના નિયમ કહ્યા છે, તે પ્રમાણે વર્તો ધર્મમાં રહે. અને એ વિના બીજાનું તો કાંઈ ઠીક રહે નહિ.

- ગ.અ. ૨૮

આ શુકમુનિ બહુ મોટા સાધુ છે, ને જે દિવસથી અમારે પાસે રહ્યા છે તે દિવસથી એનો ચકતો ને ચકતો રંગ છે, પણ મંદ તો પડતો નથી; માટે એ તો મુક્તાનંદસ્વામી જેવા છે.

- ક.અ. ૩

અનુસંધાન

આ પાંચ વાર્તાનું અમારે નિત્યે નિરંતર અનુસંધાન રહે છે, તેમાં

એક તો એમ જે આપણે આ દેહને મૂડીને જરૂર મરી જાવું છે, ને તેનો વિલંબ નથી જણાતો. એ તો એમ જ નિશ્ચય જણાય છે જે, આ ઘડી આ કષણમાં આપણે મરવું છે; ને સુખ, દુઃખ, રાજ્યો, કુરાજ્યો સર્વે કિયામાં એવી રીતે વર્તે છે....

અને બીજું એમ જે ‘આપણ મરશું, તેમાં આટલું કામ તો આપણે કર્યું છે; ને આટલું બાકી છે, તે કરવું છે, એવું નિરંતર અનુસંધાન રહે છે.

અને ત્રીજું એમ જે અમારા મનમાં પંચવિષયની વાસના ટળી ગઈ છે કે નથી ટળી? અને એમ જાણું છું જે ટળી તો ગઈ છે; ત્યારે તે તે વિષયની જે કિયા તે કેમ થાય છે? ત્યારે રખે ન ટળી હોય એમ અણવિશ્વાસનું નિરંતર અનુસંધાન રહે છે.

અને ચોથું એમ જે મુક્તાનંદસ્વામી આદિક મોટા મોટા સાધુ તથા બીજા પણ મોટા મોટા હરિભક્ત એ જે સર્વે છે, તેને પંચવિષયની વાસના ટળી ગઈ છે કે નહિ અને આને આની વાસના ટળી છે, ને આને આની નથી ટળી; એમ સર્વના હદ્ય સામું જોયા કરવું એમ અનુસંધાન રહે છે.

અને પાંચમું એમ જે જો હું મારા મનને ઉદાસી કરવા લાગું, તો કોણ જાણે કયાંઈ જાતું રહેવાય; ને દેહ પરી જાય. માટે એમ જાણીએ છીએ જે મનને ઉદાસી ન કરવું. કેમ જે ભલા, અમારે યોગે કરીને આ સર્વે બાઈ, બાઈ પરમહંસ રાજ્યો બેઠા ભગવદ્બ્રહ્મકિત કરે છે, તો એ ઢીક છે, ને ભગવદ્બ્રહ્મકિતને કરતા દેખીને મનમાં બહુ રાજ્યો થાય છે, જે મરી તો સર્વને જાવું છે, પણ આવી રીતે બ્રહ્મકિત કરવી એ જ જીવ્યાનો મોટો લાભ છે. એમ નિરંતર અનુસંધાન રહે છે.

- ગ. અં. ૩૦

અજમાવેલ વાત

જે ભગવાન છે તે જેવા તો એ એક જ છે અને ભગવાનને ભજી ભજુને ઘડાક ભગવાનના સાધર્મપણાને પામ્યા છે તો પણ તે ભગવાન જેવા તો થતા જ નથી.....

માટે ભગવાનનો એક જ છે પણ બીજો એ જેવો થતો નથી. અને આ સર્વે વાત કરી તે થોડીક છે, પણ એમાં સર્વે વાત આવી ગઈ, અને આ વાતનું જે રહસ્ય છે, તે જે ડાખ્લો હોય તેને સમજાય પણ બીજાને સમજાય નહિ. અને આટલી વાત સમજુને જેણે દ્રઢ કરી તેને સર્વે વાત સંપૂર્ણ થઈ, એને કંઈ કરવું બાકી ન રહું. અને આવી રીતે જે અમે વાત કરી તેને સાંભળીને તે વાતની જે ભગવાનના ભક્તને દ્રઢતા હોય તેનો સંગ રાખવો, તો એને આ વાતની દિવસે દ્રઢતા થતી જાય અને આ વાત અમે કરીએ છીએ, તે કંઈ બુદ્ધિની કલ્યાણાએ નથી કરતા; તથા સિદ્ધાઈ જણાવવા સારુ નથી કરતા. આ તો અમારી અજમાવેલ વાત છે; ને જેમ અમે વર્તીએ છીએ, તેમ વાત કરીએ છીએ. તેમ જે અમારે સ્ત્રી ધનાદિક પદાર્થનો ભારે યોગ છે; તથા પંચવિષયનો ભારે યોગ છે; તથા સુરત, અમદાવાદ, વડોદરા, વરતાલે જાઈએ છીએ, ત્યારે હજારો માણસ ભેગા થાય છે ને તે માને છે; તથા વાજે ગાજે અતિ સન્માન કરીને પદરાવે છે; તથા ત્યાં ત્યાં ભારે ભારે જાયગાઓ જોયામાં આવે છે તથા ભારે વસ્ત્ર વાહનાદિકનો યોગ થાય છે. એ સર્વે છે; તથાપિ પોતાના આત્મા સામી દૃષ્ટિ કરીએ છીએ. તથા ભગવાનના મહાત્મ્ય સામી દૃષ્ટિ કરીએ છીએ; ત્યારે એ સર્વેનું અતિ તુચ્છપણું થઈ જાય છે; ને એમાં કોઈ ઠેકાડો બંધાઈ જવાતું નથી. ને પૂર્વ દેહની જેમ વિસ્મૃતિ છે, તેમ જ એ સર્વેની વિસ્મૃતિ થઈ જાય છે. માટે એ બે વાત અમારે સિદ્ધ થઈ છે, તે સારુ એમ અમારે વર્તાય છે અને બીજો પણ જો એ બે વાતને સિદ્ધ કરે, તો તેને કદાચિત એવો કંઈક યોગ થઈ જાય, તો પણ એને એમ વર્તાય. માટે આ વાત અવશ્ય સમજવાની છે.

- ગ.અ. ૩૮

પ્રગટ પુરુષોત્તમ ભગવાન

કોટિ કોટિ ચંદ્રમા, સૂર્ય, અજિન તેના જેવા તેજનો સમૂહ છે; ને તે તેજનો સમૂહ સમુદ્ર જેવો જણાય છે. એવું બ્રહ્મરૂપ તેજોમય જે ભગવાનનું ધામ, તેને વિષે જે પુરુષોત્તમ ભગવાનની આકૃતિ રહી છે; ને તે આકૃતિમાંથી એ પોતે ભગવાન અવતાર ધારે છે અને તે ભગવાન કેવા છે? તો ક્ષર અક્ષર થકી પર છે; ને સર્વ કારણના પણ કારણ છે; ને અક્ષરરૂપ એવા જે અનંતકોટિ મુક્ત તેમણે સેવ્યા છે ચરણકુમળ જેના એવા છે અને એવા જે એ ભગવાન તે જ પોતે દ્યાએ કરીને જીવોના પરમ કલ્યાણ કરવાને અર્થે હમણે પ્રગટ પ્રમાણ થકા તમારી સર્વની દૃષ્ટિને ગોચર સાક્ષાતપણે વર્તે છે. માટે તે જે ધામમાં રહી મૂર્તિ ને આ પ્રગટ શ્રીકૃષ્ણની મૂર્તિ તેમાં અધિકપણે સાદૃશ્યપણું છે.

- ગ.અ. ૩૧

સર્વોપરિ જે પુરુષોત્તમ ભગવાન તે જ દ્યાએ કરીને જીવોના કલ્યાણને અર્થે આ પૃથ્વીને વિષે પ્રગટ થયા થકા સર્વજનના નયનગોચર વર્તે છે; ને તમારા ઈષ્ટદેવ છે; ને તમારી સેવાને અંગીકાર કરે છે; ને એવા જે એ પ્રત્યક્ષ પુરુષોત્તમ ભગવાન, તેના સ્વરૂપમાં ને અક્ષરધામને વિષે રહ્યા જે ભગવાન, તેના સ્વરૂપમાં કંઈ ભેદ નથી; એ બે એક જ છે. અને એવા જે આ પ્રત્યક્ષ પુરુષોત્તમ ભગવાન તે અક્ષરાદિક સર્વના નિયંતા છે; ને ઈશ્વરના પણ ઈશ્વર છે; ને સર્વ કારણના પણ કારણ છે; ને સર્વોપરિ વર્તે છે; ને સર્વ અવતારના અવતારી છે; ને તમારે સર્વને એકાંતિક ભાવે કરીને ઉપાસના કરવા યોગ્ય છે અને આ ભગવાનના જે પૂર્વે ઘણાક અવતાર થયા છે, તે પણ નમસ્કાર કરવા યોગ્ય છે, ને પૂજવા યોગ્ય છે. - ગ.અ. ૩૮

તે તેજને વિષે દિવ્યમૂર્તિ એવા જે પુરુષોત્તમ ભગવાન વાસુદેવ તે અખંડ વિરાજમાન રહે છે અને તે જ પોતે દિવ્યમૂર્તિ થકા જીવના કલ્યાણને અર્થે મનુષ્યાકૃતિએ કરીને પૃથ્વીને વિષે સર્વ જનને નયન ગોચર થકા વિચરે છે... એવી રીતે પ્રત્યક્ષ પુરુષોત્તમને વિષે જે દૂઢ નિષ્ઠા તેને આત્મંતિક કલ્યાણ કહીએ.

- કા. ૭

ભગવાન નિર્ગુણપણે તો અતિ સૂક્ષ્મ કરતાં પણ સૂક્ષ્મ છે; અને સંગુણપણે તો અતિ સ્થૂળ કરતાં પણ સ્થૂળ છે; ત્યારે એ બેય રૂપનું ધરનારું જે ભગવાનનું મૂળ સ્વરૂપ તે કેવું છે? તો તેનો ઉત્તર એ છે જે 'જે પ્રગટ

પ્રમાણ મનુષ્યાકારે દેખાય છે, એ જ ભગવાનનું સદાય મૂળ સ્વરૂપ છે અને નિર્ણયપણું ને સગુણપણું એ તો એ મૂર્તિનું કોઈ અલૌકિક ઐશ્વર્ય છે.

- કા. ૮

જીવનું કલ્યાણ તો આટલી જ વાતમાં છે જે, પ્રકટ પ્રમાણ એવા જે શ્રીકૃષ્ણનારાયણ તેનું જ કર્યું સર્વ થાય છે પણ કાળ, કર્મ ને માયાદિક કોઈનું કર્યું કાંઈ થતું નથી. - કા. ૧૦

આવા સંત બ્રહ્માંડમાં કયાંય નથી અને આ મહારાજ વિના બીજો કોઈ ભગવાન નથી. - કા. ૨

ત્રાણ અવસ્થાથી ને જણા શરીરથી પર જે પોતાનું સ્વરૂપ તેને અતિશય પ્રકાશમાન ભાગે ને તે પ્રકાશને વિષે ભગવાનની મૂર્તિ જેવી પ્રગટ પ્રમાણ છે તેવી અતિશય પ્રકાશે યુક્ત ભાસે, એવી રીતની સ્થિતિવાળો હોય.

- ગ.પ. ૨૩

જેવી ભગવાનની મૂર્તિ પ્રગટ દેખાય છે, તે મૂર્તિને વિષે અખંડવૃત્તિ રહે તેણે કરીને એવી સ્થિતિ થાય છે. - ગ.પ. ૨૪

મોટ્યપ તો પ્રત્યક્ષ ભગવાનના નિશ્ચયે કરીને, તથા તે ભગવાનની આજ્ઞાને વિષે વત્તે કરીને છે, ને એ બે વાના જેને ન હોય, ને તે ગમે તેવો વ્યવહારે કરીને મોટો હોય, તો પણ તે નાનો જ છે અને એ પ્રથમ કહી એવી જે મોટ્યપ તો આજ આપણા સત્સંગમાં સર્વ હરિભક્તને વિષે છે, કેમ જે આજ જે સર્વ હરિભક્ત છે તે એમ સમજે છે ‘અક્ષરાતીત એવા જે ભગવાન પુરુષોત્તમ તે અમને પ્રત્યક્ષ મળ્યા છે, અને એમે ફૂતાર્થ થયા છીએ’ એમ સમજીને પ્રત્યક્ષ ભગવાનની આજ્ઞામાં રહ્યા થકા તે ભગવાનની ભક્તિ કરે છે. - ગ.પ. ૩૧

જેના હદ્યમાં ભગવાનની ભક્તિ હોય ને એમ સમજતો હોય જે જેવા પ્રગટ ભગવાન પૃથ્વી ઉપર બિરાજે છે અને જેવા તે ભગવાનના ભક્ત ભગવાનની સમીપે વિરાજે છે, તેવા ને તેવા જ જ્યારે આત્મંતિક પ્રલય થાય ત્યારે પણ રહે છે. - ગ.પ. ૩૭

જેવા પોતાને પ્રત્યક્ષ ભગવાન મળ્યા છે, તેની મૂર્તિ સામું જોઈ રહેવું એ અંતર્દૃષ્ટિ છે. - ગ.પ. ૪૮

એવા જે ભગવાન તે જ કૃપા કરીને જીવના કલ્યાણને અર્થે પૃથ્વીમાં
સર્વ મનુષ્યને પ્રત્યક્ષ દર્શન આપે છે. - ગ.પ. ૫૧

જ્યારે બ્રહ્માંડોનો પ્રલય થઈ જાય છે, ત્યારે આ પ્રગટ ભગવાન છે,
તે જ એક રહે છે.... બક્ત હોય તે તો એમ સમજે જે, ગમે તેવો પાપી હોય
ને અંત સમે જો તેને ‘સ્વામિનારાયણ’ એવા નામનું ઉચ્ચારણ થાય તો તે
સર્વ પાપ થકી છૂટીને બ્રહ્મમહોલને વિષે નિવાસ કરે. - ગ. પ્ર. ૫૬

ક્ષર અક્ષરથી પર એવા જે પુરુષોત્તમ ભગવાન છે, તે જ્યારે જીવના
કલ્યાણને અર્થે બ્રહ્માંડને વિષે મનુષ્ય જેવી મૂર્તિ કરીને વિચરે છે ત્યારે સર્વ
મનુષ્યના જેવા જ ચરિત્ર કરે છે. - ગ.પ. ૭૨

જ્યારે એવા ભૂંડા ઘાટ થવા માટે ત્યારે ધ્યાનને પડયું મૂકીને જ્ઞાને
કરીને ઉચ્ચ સ્વરે નિર્લજ્જ થઈને તાળી વજાડીને ‘સ્વામિનારાયણ’,
‘સ્વામિનારાયણ’ ભજન કરવું, અને હે દીનબંધો ! હે દયાસિંહો ! એવી
રીતે ભગવાનની પ્રાર્થના કરવી. - લો. ૬

ભગવાનની મૂર્તિનું બળ અતિશય રાખવું જે ‘સર્વોપરિ ને સદા દિવ્ય
સાકારમૂર્તિ અને સર્વ અવતારનું અવતારી એવું’ જે ભગવાનનું સ્વરૂપ છે તે
જ મને પ્રાપ્ત થયું છે... તે માટે પોતાને સાક્ષાત્ મળ્યું જે ભગવાનનું સ્વરૂપ
તેને સદા દિવ્ય સાકારમૂર્તિ ને સર્વ અવતારનું કારણ અવતારી એવું જાણવું.

- ગ.પ. ૮

स्वाध्याय संदर्भ ग्रंथ

- (१) बचनामृतम् (शुकमुनि कृत अनुक्रमणिका सहित)
 प्रकाशक :- श्री स्वामिनारायण मंदिर - धर्मज
 देवनागरी लिपिमा (संवत् २०४८)
- (२) बचनामृत (२६२) संवत् १९४६
 अक्षरस्वरूप सदगुरु श्री गुणातीतानंद स्वामीनी प्रेरणाथी अन्ने
 सदगुरु स्वामीश्री बालमुकुंददासजीनी संपूर्ण सहायताथी
 छपावी प्रसिद्ध करनार ठवकर दामोदर गोवरधनदास
 (स्वदेश बाधव छापखाना-राजकोट.)

આત્મવૃત્તાંતના વચનામૃત

ગઢા પ્રથમ પ્રકરણ - ૩, ૧૦, ૧૭, ૧૮, ૨૩, ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૮,
૩૧, ૩૭, ૩૮, ૩૯, ૪૪, ૪૮, ૫૧, ૫૫, ૫૪, ૫૮, ૭૦, ૭૨,
૭૩, ૭૬, ૭૮, ૭૯, ૮૦, ૮૧, ૮૨, ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭, ૮૮, ૮૯
સારંગપુર પ્રકરણ - ૨, ૩.

કારિયાડી પ્રકરણ - ૨, ૩, ૬, ૭, ૮, ૧૦

લોયા પ્રકરણ - ૧, ૩, ૬, ૧૩, ૧૪

પંચાળા પ્રકરણ - ૧, ૩,

ગઢા મધ્ય પ્રકરણ - ૧, ૮, ૯, ૧૩, ૧૫, ૨૧, ૨૨, ૨૭, ૨૮,
૩૦, ૩૩, ૩૪, ૩૬, ૪૦, ૪૪, ૪૭, ૪૮, ૪૯, ૫૦, ૫૨, ૫૪,
૫૬, ૫૦, ૫૨, ૫૩, ૫૪

અમદાવાદ પ્રકરણ - ૧, ૩

વરતાલ પ્રકરણ - ૧૩, ૧૪, ૧૬, ૧૮

ગઢા અંત્ય પ્રકરણ - ૧, ૨, ૧૦, ૧૩, ૧૪, ૨૧, ૨૪, ૨૫, ૨૬,
૨૭, ૨૯, ૩૦, ૩૧, ૩૬, ૩૮, ૩૯

શ્રી સહજાનંદસ્વામીનો પરિચય

જન્મ સ્થાન :	ઉત્તરાધેશમાં અયોધ્યા પાસે છપૈયા નામનું નામ.
જન્મ તારીખ :	સંવત્ ૧૮૩૭ ચૈત્ર સુદ - ૬ (નવમી) સોમવાર તારીખ : ૩-૪-૧૯૮૧, રાત્રિના ૧૦-૧૦.
વિવિધ નામ	: હરિકૃષ્ણ, ઘનશ્યામ, નીલકંઠ વણી, સરયુદાસ, નારાયણમુનિ, સહજાનંદસ્વામી, સ્વામિનારાયણ, શ્રીજ મહારાજ વગેરે.
પિતાનું નામ	: હરિપ્રસાદજ પાડે (ધર્મદિવ)
માતાનું નામ	: પ્રેમવતી, (ભક્તિ દેવી)
જ્ઞાતિ	: સરે વેણુ બ્રાહ્મણ
ગોત્ર	: સાવરણિ
શાખા	: કૌથમી
પ્રવર	: ભાગવ, વैતખ, સાવેતસ
વેદ	: સામવેદ
અટક	: પાડે
ભાઈઓના નામ	: મોટાભાઈ રામપ્રતાપ, નાનાભાઈ ઈચ્છારામ

- ૧૧ વર્ષની ઉભરે ગૃહત્યાગ.
- ૭ વર્ષ સુધી ભારતના પવિત્ર તીર્થોની પદ્યાત્રા અને વનવિચરણ.
- હ.સ. ૧૭૮૮ માં સૌરાષ્ટ્રમાં લોજ ગામે મુક્તાનંદસ્વામી સાથે મિલાપ.
- ૨૦ વર્ષની ઉભરે પીપળાણા ગામમાં સદ્ગુરુ રામાનંદસ્વામી પાસે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરી.
- સદ્ગુરુ રામાનંદસ્વામીએ જેતપુર મુકામે સહજાનંદસ્વામીને પોતાની ધર્મધુરા સોંપી.

- સહજાનંદસ્વામીએ ગઢપુર દાદખાચરના દરબારમાં નિવાસ કરી સમગ્ર ગુજરાત, કચ્છ, કાઠિયાવાડની ભૂમિમાં સદાચાર પ્રવર્તન, શાને સહિતે ભડકિતભાવનાનું પ્રસારણ કરી અનેક મુમુક્ષુઓને મોક્ષ માર્ગ દર્શાવ્યો.
- કલ્યાણપરંપરાની જાળવણી માટે શિક્ષાપત્રીની રચના કરી, વચ્ચનામૃતોનો ઉપદેશ આપ્યો, મંદિરોના નિર્માણ કર્યા, સંત જીવનના આર્દ્ધ સમા પ૊ંચ જેટલા પરમહંસો તૈયાર કર્યા, યજ્ઞો - ઉત્સવો અને સમાજસેવાના કર્મો દ્વારા અનેક લોકોને જીવનનો સાચો રાહ દર્શાવ્યો. આચાર્યાની સ્થાપના કરી.
- માત્ર ૨૮ વર્ષના ટૂંકા ગાળામાં ગુજરાતની ભૂમિમાં ધાર્મિક, સામાજિક અને વ્યક્તિગત જીવનમાં નૂતન જ્યોત પ્રગટાવી.
- અંતધિન - સંવત ૧૮૮૫ જેઠ સુદ-૧૦ ના રોજ બપોરે ગઢપુરમાં દાદખાચરના દરબારમાં પોતાની જીવન લીલા સંકેલી લીધી.
- સહજાનંદસ્વામી આ પૃથ્વી પર ૪૮ વર્ષ, ૨ માસ ૧ દિવસ સુધી વિચયા.

સંસ્થા પરિચય

શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ - રાજકોટ

સ્થાપના - સં ૨૦૦૪ વસંત પંચમી, ઈ.સ. ૧૯૮૭

: શાખાઓ :

જૂનાગઢ, અમદાવાદ, સુરત, છારોડી

: સંસ્થાપક :

પ.પૂ. અ.નિ. શાસ્ત્રીજી મહારાજ શ્રી ધર્મજીવનદાસજીસ્વામી

● સંસ્થાની વિવિધ સેવા પ્રવૃત્તિઓ ●

સદાચાર પ્રવર્તન

વેદ પારાયણ

કથાપારાયણો

પ્રલબ્ધસત્ર શિખિરો

જ્ઞાનસત્ર

સત્તસત્ગ શિખિરો

જપ યજો

મંત્ર લેખન પ્રવૃત્તિ

બાળ-યુવા સંસ્કાર કેન્દ્ર

સંસ્કૃત પાઠશાળા

મંદિર નિર્મિતી

મંદિર જીવોધ્યાર

સ્પેશ્યલ યાત્રા ટ્રેઇન

સદ્ગુણ્ય માસિક

સંસ્કારદીપ માસિક

સાહિત્ય પ્રકાશન

ધાર્મિક કેસેટ પ્રકાશન

વિદેશમાં સત્તસત્ગ પ્રચાર

નેત્ર યજા

દંતયજા

પોદિયો નિર્દાન કેમ્પ

પશુરોગ નિર્દાન કેમ્પ

સર્વરોગ નિર્દાન કેમ્પ

આયુર્વેદિક ઔષધાલય

રક્તદાન કેમ્પ

વ્યસન મુંડિત ઝુંબેશ

સાક્ષરતા અભિયાન

ગોપાલન

આત્મવૃદ્ધિ-અનાવૃદ્ધિમાં

પિડીતોને સહાય

ભૂકૂપ પિડીતોને સહાય

વૃક્ષારોપણ

વિદ્યાધાન

અન્નદાન

અભયદાન

વિશિષ્ટતા:

- સંસ્થાની તમામ પ્રવૃત્તિઓ સંતો, વિદ્યાર્થીઓ અને યુવક મંડળના ઉત્સાહી સભ્યોના સર્વેક્ષિક શ્રમયજ્ઞથી ચાલે છે.
- અતિ મૌંઘવારીના યુગમાં પણ વિદ્યાર્થીઓને ખૂબ જ ઓછા લવાજમથી આવાસ, ભોજન, પુસ્તક અને ઔષધ - સારવારની સગવડતા આપવામાં આવે છે.
- ભારતની પ્રાચીન ગુરુકુલ પરંપરા અને સંસ્કૃતની વિશિષ્ટભાત ઉપસાવવા, સંપ્રદાયનું ગૌરવ વધારવા, શ્રીજીના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોને જાળવી સત્તસત્ગ અને સમાજની નિઃસ્વાર્થભાવે સેવા બજાવતી સંસ્થા એટલે.

શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ - રાજકોટ.

સદ્ગુણ્ય લવાજમ - વાર્ષિક રૂ. ૧૫ - આજીવન રૂ. ૨૦૦

સંસ્કાર દીપ લવાજમ - આજીવન રૂ. ૧૦૦

◆ ◆ ◆

‘મને લાલપણામાં ખામી કર્તૃકની પેઢ એવો જ
દિયાર ઉપજ્યો ને ‘મારે શરીરમાં માતાનો જાગ લે
અધિર ને માંસ તે રહેવા દેયું નથી’:

‘અમે રામાનંદરવામી પાણે માગી લીધું છે જે
તમારા અત્સંગી હોય તેને એક વીંઠીનું દુઃખ
થાપાનું હોય તો તે મને એક એક લેપાડે કોટિ
કોટિ વીંઠીનું દુઃખ થાઓ, પણ તમારા અત્સંગીને
તે ધારાં નહિ અને તમારા અત્સંગીને પ્રારબ્ધમાં
યામપત્ર લાખદું હોય તે યામપત્ર મને આવે પણ
તમારા અત્સંગી અનુભ વરો કરીને દુઃખી ન થાય?’

‘અમને પણ વન, પર્વત ને જંગલ એમાં જ
રહેયું ગમે છે પણ મોટાં મોટાં શહેર પાટણ
હોય તેમાં રહેયું ગમતું નથી એવો અમાણે સહજ
સ્થભાવ છે.’

‘જે તેજને વિષે મૂર્તિ છે તે જ આ પ્રત્યક્ષ
મહારાજ છે એમ જાગ્યાંયો.’

‘અમારા યદિગ્ર લિલા તેને કહેવા ને અંભળવા
ને નેત્નું મનમાં હેઠળવન કર્યું.... મારે એવા જે
અમારા એ સર્વે યદિગ્ર, કિયા તથા નામ દમરણ
તે કલ્યાણકારી છે.’

‘સર્વોપદિ જે પુરુષોનમ લગદાન તે જ દયાએ
કરીને લુલોના કલ્યાણને અથે આ પૃથ્વીને વિષે
પ્રગાહ થયા થકા સર્જનના નયનગોયાર પત્રેંછે;
ને તમારા ઈજાદેય છે; ને તમારી સેવાને અંગરીકાર
કરે છે... ને તમારે સર્વેને એકાંલિકભાવે કરીને
ઉપાસના કરવા યોગ્ય છે...’

**શ્રી સ્થામિનારાયણ ગુરુકુલ વિદ્યાથીસંદ્ધ
રાજકોર**